

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

Bc. Martina Pavlíková

**Mons. ThDr. Antonín Huvar, Fam OT - příběh kněze,
politického vězně a skauta v kontextu režimní
proticírkevní politiky**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou prací vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a literaturu jsem řádně uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci 12. 5. 2012

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Karlu Konečnému, CSc. za odborné vedení diplomové práce, cenné rady a připomínky.

Obsah

Úvod a cíl práce.....	6
Použití prameny a literatura	8
1 Vývoj vztahu státu a církve v Československu	11
1.1 Roky 1945 - 1948.....	11
1.2 Poúnorový vývoj a 50. léta	13
1.2.1 Katolická akce	14
1.2.2 Nové církevní zákony	15
1.3 Vztah církve a státu v 60. letech	16
1.3.1 Církev a pražské jaro.....	17
1.3.2 Dílo koncilní obnovy	20
1.4 Nástup normalizace	23
1.5 Druhá polovina 70. let.....	25
1.6 80. léta	25
2 Dětství a studium Antonína Huvara.....	28
2.1 Rodná obec	28
2.2 Rodina.....	29
2.3 Studium.....	30
3 Vizovice 1947 - 1948	33
3.1 Kaplanem ve Vizovicích.....	33
3.2 Protirežimní činnost	34
3.2.1 Letáky.....	36
3.3 Práce StB na tomto případě.....	37
3.3.1 Agent 1 a jeho situační zprávy	37
3.3.2 Hodnocení práce Huvarovy skupiny z pohledu StB	39
3.4 Zatčení	40
3.4.1 Zhodnocení práce StB při zatčení	41
3.5 Výsledky.....	42
3.5.1 Noc z 27. na 28. 9. 1948.....	42
3.5.2 Nasazení dalšího agenta	43
3.6 Výsledky osob spojených s Antonínem Huvarem.....	44
3.7 Další kněžní stíhaní StB na Zlínsku	45
4 Proces	47
4.1 Informování veřejnosti – proticírkevní propaganda.....	47
4.2 Rozsudek.....	49
5 10 let vězení.....	53
5.1 Vazba v Uherském Hradišti.....	53
5.2 Plzeň – Bory	55

5.2.1	Práce a pracovní tábory	55
5.2.2	Spoluvězni.....	56
5.2.3	Tresty.....	57
5.3	<i>Mírov</i>	58
5.4	<i>Mladá Boleslav</i>	59
5.5	<i>Valdice - Kartouzy</i>	59
5.6	<i>Rtyně v Podkrkonoší</i>	60
5.7	<i>Valdice podruhé</i>	62
6	V kněžské službě.....	63
6.1	<i>Na svobodě bez souhlasu</i>	63
6.2	<i>Fulnek</i>	63
6.3	<i>Velká Bystřice</i>	65
6.4	<i>Velká Štáhle</i>	66
6.5	<i>Podruhé bez souhlasu</i>	66
6.6	<i>Orlová</i>	66
6.6.1	Rekonstrukce církevních staveb.....	67
6.6.2	Pastorace	68
6.6.3	Kněžské konference	71
6.7	<i>Velká Bystřice podruhé</i>	71
7	Veřejné působení po roce 1989.....	73
7.1	<i>Univerzita</i>	73
7.2	<i>Ocenění</i>	74
7.3	<i>Přednášky a projevy</i>	75
7.4	<i>Literární činnost</i>	76
8	Skauting	78
	Závěr	81
	Použité prameny a literatura	83
	Seznam použitých zkratk	87
	Resumé.....	88
	Seznam příloh.....	89
	Anotace	100

Úvod a cíl práce

Během čtyřicetileté vlády jedné strany v Československu bylo mnoho lidí perzekvováno například kvůli svému politickému názoru nebo náboženskému přesvědčení. Ke znakům komunistické diktatury patřil vždy boj proti církvi – ať už proti instituci, nebo proti jednotlivým představitelům. Pronásledování církví v Československu patřilo k těm nejvíce promyšleným a nejintenzivnějším v rámci poválečné komunistické Evropy.

Římskokatolická církev byla jako největší a nejsilnější chápána jako největší hrozba. A tak zároveň se znárodněním církevního majetku, rušením církevního školství nebo pozemkovou reformou probíhá boj proti jednotlivcům - biskupům, řadovým kněžím i laikům.

Jedním z kněží, kteří byli kvůli svému přesvědčení a boji s režimem perzekvováni, byl i Antonín Huvar. Byl zatčen už v říjnu 1948, kdy se největší procesy a akce proti katolické církvi teprve připravovaly. Po třináctiměsíčním působení ve své první farnosti byl zatčen, držen ve vyšetřovací vazbě a poté odsouzen k deseti letům vězení. Po propuštění mu nebyl dán státní souhlas, a tak musel pracovat v dělnických profesích. Na příkladu života tohoto kněze chci ukázat postoj státu k církvi, to, jak ji ovládal či se ji snažil ovládnout. Antonín Huvar ale nebyl jen politický vězeň a kněz, byl to také celoživotní vychovatel – ať už ve skautské organizaci nebo i ve svých dílech zaměřených na výchovu, které vycházely z praktických zkušeností.

Cílem práce je tedy představit život Antonína Huvara se zaměřením na jeho postih komunistickou mocí, ať už během věznění nebo i po propuštění na svobodu. Budu se také zabývat dalšími aspekty jeho života – tím, co ho formovalo, kde vyrůstal, kde všude působil jako kněz, i tím, v jakých dalších organizacích se angažoval.

Práce začíná kapitolou, která má nastínit obecnou situaci v Československu během 40 let komunistické diktatury. Věnuje se především vztahu státu k církvím, hlavně k církvi římskokatolické. Tato kapitola je zpracována převážně metodou rešerše literatury a strukturovaná chronologicky. Dalšími zdroji ke zpracování kapitoly pak byl fond Státního úřadu pro věci církevní v Národním archivu.

Následující kapitoly se věnují životu Antonína Huvara. Do jisté míry se jeho osudy shodují s osudy církve. Když byla církev v 50. letech utlačovaná a

perzekvovaná, Antonín Huvar se nacházel v lágrech. Když došlo k uvolnění koncem 60. let, Antonín Huvar získal konečně státní souhlas. S nástupem normalizace jej opět ztratil. V chronologickém sledu zde bude vylíčeno dětství, doba studia, krátká doba kněžské služby, poté stíhání StB, proces a vězení i další ostudy.

Následující kapitola pak pojednává o Huvarově díle, jeho knihách, přednáškách a vystoupeních. Další kapitola se pak bude věnovat Huvarovu skautskému působení, které se prolínalo celým jeho životem.

Použité prameny a literatura

Prameny a literatura použité při zpracování života osobnosti Antonína Huvara, politického vězně, kněze a skauta v kontextu režimní proticírkevní politiky, jsou dvojí.

Ty první jsou obecné prameny a literatura, které se týkají dění v Československu po roce 1945. Jedná se především o literaturu, která se věnuje obecnému politickému vývoji, vztahu církve a státu a samotnému vývoji v církvi. Zde jde hlavně o díla Karla Kaplana¹, Stanislava Balíka a Jiřího Hanuše², Jaroslava Cuhry³, Zdeňka Demla⁴ a Václava Vaška.⁵

Fond Státního úřadu pro věci církevní⁶ v Národním archivu je pramenem pro dobu 1945 – 1956. Je velice obsáhlý. Karton č. 2 se zabývá materiály komise, která měla na starosti církev do vzniku Státního úřadu pro věci církevní, komise pro církevní a náboženské otázky při ÚAV Národní fronty. Další kartony se pak zabývají jednotlivými církvemi, kartony 103 – 109 se týkají církve římskokatolické, především se soustředí na katolické řády a řeholní kongregace. Lze zde například sledovat detailní přípravu akce k převzetí mužských i ženských klášterů. Další spisy se týkají např. hospodářských otázek, údržby církevních budov, řešení otázek budov náležících ke klášterům atd. V roce 1956 byl Státní úřad pro věci církevní zrušen a nahrazen Sekretariátem pro věci církevní, který spadal pod Ministerstvo kultury. Fond Sekretariátu ještě není zpracován.

Mezi prameny obecnější povahy patří také fond ONV Karviná. Problémem nedávné minulosti je to, že většina státních okresních archivů nemá ještě zpracovány fondy okresních národních výborů dále než do roku 1960. Zde by totiž bylo možné najít záznamy okresních církevních tajemníků, kteří spadali většinou pod odbor kultury příslušného ONV. Jedinou výjimkou ze sledovaných ONV, pod které spadaly farnosti, ve kterých Huvar působil, je ONV Karviná. Státní okresní archiv v Karviné má zpracovaný fond ONV až do roku 1990. Pod odborem kultury se nalézají záznamy o církevních záležitostech – pokyny a oběžníky zasílané okresním

¹ Kaplan, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*. Brno 1993.

² Balík, S. – Hanuš, J.: *Katolická církev v Československu 1948 – 1989*. Brno 2007.

³ Cuhra, Jaroslav: *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969 – 197*. Praha 1999.

⁴ Demel, Zdeněk: *Pod dohledem církevních tajemníků. Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno 2008.

⁵ Vaško, Václav: *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce. I*. Praha 1990.

⁶ Národní archiv, fond Státního úřadu pro věci církevní č. 852.

církevním tajemníkům, zápisy z porad tajemníků pro věci církevní, zprávy o církevně politické situaci v okrese, účetní a majetkové spisy a protokoly atd. Tento fond byl využit především při zpracovávání kapitoly Orlová. Zde totiž Antonín Huvar působil osm let.

Druhými prameny, které jsou použity při zpracování práce, jsou pak prameny, které se týkají přímo osoby Antonína Huvara. Pokud se soustředíme na dobu dětství a dospívání, jsou to spíše jeho vzpomínky, vzpomínky jeho blízkých a kronika obce, ve které vyrůstal.

Asi nejlépe je pak zmapováno období perzekuce. Ve fondech Archivu bezpečnostních složek, který funguje pod Ústavem pro studium totalitních režimů, lze nalézt vyšetřovací spis k Akci Huvar.⁷ V Národním archivu lze nalézt vězeňský spis⁸ Antonína Huvara. Tyto prameny se vztahují k období deseti let, kdy byl Antonín Huvar zatčen, souzen a vězněn.

Další osudy Antonína Huvara pak můžeme rekonstruovat pomocí jeho vlastních vzpomínek na jednotlivé farnosti, ve kterých působil. Jak již bylo řečeno, fondy konkrétních ONV nebyly ještě zpracovány. Informace církevních tajemníků jsou tedy mimo okres Orlová nepřístupné.

Od 60. let do roku 1989 bylo vedeno několik svazků k osobě Antonína Huvara. Jsou zaevidovány v Archivu bezpečnostních složek. Všechny tyto svazky však byly zničeny.⁹ Jsou zachovány jen protokoly, které informují o založení svazku a jeho zničení, a to v Archivu bezpečnostních složek.

Své zážitky, názory a životní osudy ve formě vzpomínek uvedl Antonín Huvar také v několika svých dílech. Asi nejvíce životopisné je dílo Střepy jednoho života, vydané v Torontu.¹⁰

Bakalářská práce Příspěvek k likvidaci ilegální skupiny Huvar na Zlínsku v roce 1948¹¹ se zabývá likvidací a procesem uměle vytvořené skupiny Huvar, do

⁷ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis I. a II.

ABS, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol.

⁸ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara.

⁹ Svazek reg.č. 6823 OV bylo evidován 6. ledna 1961 a zrušen 21.9.1963 na OO-MV Jičín.

Svazek arch.č. 16371 OV bylo uložen do archivu dne 28.12.1973 a zrušen 6.12.1989 KS Stb Ostrava.

Svazek reg.č. 13033 OV byl evidován 25.2.1971, předán do archivu pod arch.č. 15491 OV dne 23.3.1973 a zničen 5.12.1989.

¹⁰ Huvar, Antonín: *Střepy jednoho života*. Toronto 1995.

jejíhož čela byl Antonín Huvar státními orgány dosazen. Blíže se ale Huvarovými osudy nezabývá, soustředí se spíše na osudy lidoveckého funkcionáře Jana Haluzy, jeho ženy a přátel.

Když Antonín Huvar mohl po roce 1989 opět začít vystupovat veřejně, využíval těchto příležitostí k tomu, aby připomínal hrůzy, které se v 50. letech v komunistických věznicích děly. Jeho svědectví¹² je zaznamenáno na webu Paměť národa, což je digitální pamětnický archiv. Vystoupil také v pořadu Na plovárně, kdy s Markem Ebenem opět diskutoval hlavně o tom, jak ve vězení přežít a co si z toho vzít.¹³ Bylo s ním provedeno také několik novinových rozhovorů, své názory předkládal i ve svých přednáškách a kázáních.

Při zpracování práce byly použity webové stránky jednotlivých farností, kde Antonín Huvar působil, dále webové portály zabývající se totalitou a komunismem. Všechna použitá literatura je uvedena na konci práce včetně všech webových stránek. Při zpracovávání tématu si autorka povšimla, že jméno Antonína Huvara bývá v archivních dokumentech často komoleno. Dokonce celý vyšetřovací spis je nazván Huvár a spol, v některých dokumentech pak Huvar bývá jmenován jako Husar. Je to nejspíše způsobeno jen jedním překlepem, který byl do dalších dokumentů bezmyšlenkovitě opisován.

¹¹ Kosáková, Klára: Příspěvek k likvidaci ilegální skupiny Huvar na Zlínsku v roce 1948. Bakalářská práce. Brno 2011. dostupné na http://is.muni.cz/th/327252/pdf_b/KOSAROVA_KLARA_-_BAKALARSKA_PRACE.pdf

¹² ThDr. Antonín Huvar, příběh pamětníka. Dostupné na <http://www.pametnaroda.cz/data/witness/82/recording/104-transcript.htm>

¹³ Na plovárně s Antonínem Huvarem, odvysíláno 4. 10. 2009. Dostupné na <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/209522160100002-na-plovarne-s-antoninem-huvarem/video/>

1 Vývoj vztahu státu a církve v Československu

1.1 Roky 1945 - 1948

Během druhé světové války byly osudy českých církví pevně spjaty s osudy celého českého národa. Z války vyšly církve s velkým morálním kreditem i autoritou, zapříčiněnou především osobními statečnými postoji kněží i laiků za okupace. Podle ne zcela úplných statistických údajů Františka Ludvíka¹⁴ bylo perzekvováno 371 českých kněží, 75 jich zahynulo, z toho 8 na popravišti. Podle Václava Vaško¹⁵ byla většina vězněných kněží po roce 1942 soustředěna v Dachau, z Čech 159 kněží, z toho 143 katolických.

Po osvobození se vše řídilo podle programu vlády vyhlášeného 5. dubna 1945. Košický vládní program uvedl do povědomí občanů dva do té doby nepoužívané pojmy - Národní fronta a lidová demokracie.¹⁶ Mimo to navrhoval hluboké reformy ve všech oblastech společnosti.

S tím se i římskokatolická církev ocitla na nové půdě. Zároveň musela řešit problémy obsazení církevních úřadů – biskupských i kněžských. V pohraničí se sem promítala národnostní otázka, v některých obcích lidé odmítali německé kněze, i když ti s nacisty nekolaborovali, v jiných obcích se kněz rozhodl odejít spolu s německými spoluobčany, i když mohl zůstat. Bylo potřeba obsadit čtyři biskupské stolce – brněnským biskupem se stal 3. 4. 1946 ThDr. Karel Skoupý, pražským arcibiskupem byl jmenován 4. 11. 1946 ThDr. Josef Beran, českobudějovickou diecézi vedl od 25. 6. 1947 ThDr. Josef Hlouch a v Litoměřicích nastoupil na biskupský stolec ThDr. Štěpán Trochta.¹⁷

Diplomatické styky Československa s Vatikánem byly obnoveny 20. 9. 1945 na základě dosud platného Modus Vivendi z roku 1928¹⁸. Katoličtí duchovní z českých zemí se pak na svém shromáždění 15. listopadu 1945 slavnostně přihlásili k budování nového státu.¹⁹ Mezi věřícími se projevoval odklon od politického

¹⁴ Ludvík, František: České katolické kněžstvo s národem a lidem v boji, utrpení a práci pro lepší zítřek. Dokumenty – projevy – směrnice. Praha – Příbram 1946. s. 11. Přebírají i další autoři, např. Stříbrný, Jan: Katolická církev v českých zemích v čase dvou totalit. In: Libor, Jan (ed.): České církevní dějiny ve druhé polovině 20. století. Brno 2000.

¹⁵ Vaško, Václav: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce. I. Praha 1990. s. 22.

¹⁶ Tamtéž. s. 13.

¹⁷ Demel, Zdeněk: Pod dohledem církevních tajemníků. Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu. Brno 2008. s. 20.

¹⁸ Tamtéž, s. 18.

¹⁹ Kaplan, Karel: Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953. Brno 1993. s. 12.

katolicismu. V roce 1946 před volbami byl vydán pražskou arcibiskupskou konzistoří zákaz kněžím kandidovat v květnových volbách s upozorněním na platnost kánonu 139, paragrafu 4 církevního právního kodexu.²⁰ Také byla mezi věřícími nechuť k tradičním katolickým spolkům. Spíše byla utvářena živá duchovní společenství – kroužky Katolické akce, což souviselo i se širším zapojením laiků do života církve.²¹

Nejvyhrocenější konflikt, který mezi sebou stát a církve měly v předúnorovém období, se týkal církevního školství. Na Slovensku byly školy zestátněny už 16. 5. 1945, i přes velké protesty věřících i oficiálních představitelů katolické církve. Pro české země byl připravován dekret o zestátnění církevního školství z pera ministra školství Zdeňka Nejedlého. Díky protestům bylo rozhodnuto, že se touto otázkou bude zabývat parlament, a tím došlo k odložení projednávání. Proti chystanému školskému zákonu protestoval tisk lidové i Demokratické strany, delegace katolíků se účastnily manifestační schůze i jednání s představiteli vlády, biskupové vydávali memoranda a pastýřské listy. Zákon o jednotném školství byl projednán parlamentem až v dubnu 1948, po únorovém převratu, a byl schválen ve znění původního Nejedlého návrhu.²²

Druhým problémovým tématem byla zemědělská půda církve. V první fázi chtěl ministr zemědělství J. Ďuriš uplatnit dekrety prezidenta republiky o národní správě a konfiskaci zemědělského majetku Němců, Maďarů, kolaborantů a zrádců na půdu patřící německým a maďarským řeholním řádům a církevním institucím. Proti tomu protestoval Vatikán, arcibiskupská kancelář i biskupové. Až 10. prosince 1948 se vláda usnesla, že další konfiskační řízení vůči majetku církve již nebude zahajováno. Na podzim roku 1947 vstoupil do připomínkového řízení zákon o nové pozemkové reformě, která počítala s tak velkou zabranou výměrou církevní půdy, že by to ohrožovalo samostatné fungování a nezávislost církve. Fakticky by byla zlikvidována dosavadní hospodářská základna její činnosti. Biskupové samozřejmě protestovali, stanovisko Gottwalda bylo takové, že církevní půda se rozparceluje, rozdělí a církve budou dostávat peníze ze státního rozpočtu. Dne 21. března, již po vítězném únoru, byl návrh schválen.²³

²⁰ Vaško, Václav: c.d. s. 105.

²¹ Vaško, Václav: c. d. s.202.

²² Kaplan, Karel: c. d. s. 15.

²³ Kaplan, Karel: c. d. s.17.

1.2 Poúnorový vývoj a 50. léta

Vládní krize, kterou vyvolala demise ministrů tří nekomunistických stran, vyústila nakonec k tomu, že KSČ převzala absolutní moc ve státě. Představitelé státu ani církve neměli zkušenosti s tímto uspořádáním. Komunistická strana by ráda církev začlenila do Národní fronty, ale nevěděla jak. Katolická církev byla novému režimu nebezpečná tím, jak velký vliv měla mezi obyvatelstvem, i tím, že měla být univerzální a pokyny přijímala z ciziny – Vatikánu. Byla nakonec označena za hlavního nepřítele. Už 27. února bylo zastaveno vydávání většiny katolických periodik.²⁴ Nejprve se stát snažil od církví získat slib loajality. Římskokatoličtí biskupové tento slib nikdy nedali. Od března probíhala jednání, přerušovaná a z komunistické strany čistě účelová.

Po vítězných volbách v květnu 1948 už KSČ nestála o uzavření dohody s církví. Její církevní politiku naopak ovládla myšlenka na vytvoření národní církve, která by zcela sloužila zájmům režimu.²⁵ Dne 30.8. 1948 byl na poradě J. Hendrycha, A. Čepičky, J. Taussigové a zástupců církevní komise ÚAV NF schválen návrh řešení náboženských otázek v Československu. Šlo o základní východisko církevní politiky. K překonání náboženství byly vytyčeny tři kroky: zabránit, aby se náboženství stalo zbraní odpůrců režimu, omezit možnost zneužití náboženství k politicky-reakčním cílům a v neposlední řadě využít náboženství jako spojence režimu. Toho mělo být dosaženo právě vyhlášením národní katolické církve, která by existovala nezávisle na Římu. Nová církevní hierarchie měla být vysvěcena s pomocí ruské pravoslavné nebo polské národní církve. Tento plán neměl být uskutečňován okamžitě, ale během následujících pěti let, počítalo se s náklady 20 miliard korun. Současně s tímto však mělo dojít i k realizaci konečného řešení – definitivní likvidaci náboženství. Počítalo se např. se zavedením povinné náboženské daně, která měla věřící znechutit a usnadnit tak přechod k ateistickému státu.²⁶

Postupně byla formována síť krajských a okresních církevních tajemníků, na konferenci konané v jednotlivých krajích pak byla hodnocena jejich dosavadní výkony (Ostrava, Zlín, Olomouc, Pardubice a Brno). Bylo zjištěno, že práce církevních tajemníků trpěla tím, že byli pověřováni i jinými úkoly. Práce v okresech

²⁴ Vaško, Václav: c. d. II. s. 13.

²⁵ Demel, Zdeněk: c. d. s. 32.

²⁶ Letz, Robert: Postavenie Katolickej cirkvi v Československu v rokoch 1948 – 1989 s osobitým zreteľom na česko-slovenské vzťahy. In: Martin Weis – Rudolf Svoboda a kol.: Kříž pod rudou hvězdou . České Budějovice 2009. str. 52

byla v úplných začátcích. Okresní církevní referenti byli teprve vybíráni. Budovy pro potřeby církevních referentů nebyly v této fázi zabírány, ale měly být právně legálně pronajaty. Pro poznání kněží a jejich názorů byl doporučován osobní styk a hospodářská podpora kněží, kteří by mohli být příznivě nakloněni režimu. Na konferenci bylo také jednáno o finančních zdrojích a konkrétních případech, kdy by malý plat mohl zničit dobře se rozvíjející síť církevních tajemníků. *Církevnímu tajemníku při KAV – NF soudruhu Červinkovi nutno opatřiti motocykl, poněvadž jezdí mnoho po okresech v hornatém terénu a zvýšiti mu plat do té výše, jaký měl v dřívějším povolání jako dělník v továrně. Jinak je nebezpečí, že se vrátí do svého původního zaměstnání, ač svou práci dělá dobře a obětavě.*²⁷

Katolická církev však měla zájem o pokračování ve vyjednávání, právě kvůli omezování práv a možností veřejného působení. V listopadu si biskupové z Vatikánu přivezli tzv. mexické fakulty.²⁸ Nejprve s církvemi jednala komise pro církevní a náboženské otázky Ústředního akčního výboru Národní fronty. Vedle ní fungovala také církevní komise ÚV KSČ, která byla 25. 4. 1949 reorganizována tak, že získala mnohem větší pravomoci.²⁹ Na jaře 1949 komunistická moc přestala předstírat a prostřednictvím církevní komise ÚV KSČ začala provádět proticírkevní politiku. Když nevyšel pokus o dohodu s církevní hierarchií, rozhodl se stát podřídit si církev mocensko-administrativními a politickými prostředky.

1.2.1 Katolická akce

Jedním z takovýchto prostředků byla tzv. katolická akce, hnutí pokrokových katolíků, vyhlášená 10. června 1949. Měla vést k vytvoření národní církve, která měla podle představ komunistické moci naprosto podléhat státu. Když byla katolická akce vyhlášena, začal sběr podpisů, podpisové akce, které měly deklarovat podporu této iniciativě, která se připravila bez vědomí biskupů. Tisk přinášel jména těch kněží, kteří ji podepsali. Biskupové své stanovisko vyslovili jasně v pastýřském listě, přijatém 15. června.³⁰ Bylo zde vysloveno varování před katolickou akcí, *kteří není*

²⁷ NA, fond SÚC č. 852, karton č. 2, Zpráva o vykonaných krajských církevních konferencích v krajích Zlín, Ostrava, Brno, Olomouc a Pardubice.

²⁸ Soubor dispensů, které může papež udělit církvi. Organizační, disciplinární a liturgické výjimky z církevního práva a instrukce, podle kterých mohly být určité pravomoci, vyhrazené podle kodexu kanonického práva papeži nebo biskupům, přenesené na biskupy, popř. na kněze.

²⁹ Demel, Zdeněk: c. d. s. 31. Podle prvotního počtu členů bývá nazývána Církevní šestka.

³⁰ Kaplan, Karel: c. d., str. 83.

*akcí katolickou , nýbrž hnutím rozkolným, a každá účast a spolupráce na ní musí být stíhána církevními tresty.*³¹ Tento pastýřský list měl být čten 19. června, v neděli, při všech mších, ale nakonec ho přečetla asi jen třetina kněží, ostatní byli zastrašeni StB, nebo od nich slib, že list nepřečtou, byl vyžadován funkcionáři strany. Bylo v něm vylíčeno postavení církve, nemožnost uzavření dohody se státem za stávajících podmínek a také to, že ti, kteří podepsali, mohou být exkomunikováni. Proto mnoho kněží svůj podpis odvolalo.

1.2.2 Nové církevní zákony

Ještě před říjnem 1949 měly být na ONV a KNV ustanovena církevní oddělení a byli jmenováni referenti pro církevní otázky, pro které se ustálilo označení církevní tajemníci. Zákonem č. 217/1949 Sb. byl zřízen Státní úřad pro věci církevní, který vedl ministr určený prezidentem. Ten fungoval až do r. 1953, kdy byl reorganizován. V roce 1956 pak byl zrušen a jeho kompetence přešly na Sekretariát pro věci církevní při Ministerstvu školství a kultury.³²

Zákon č. 218/1949 Sb. se týkal hospodářského zabezpečení církví, tento zákon jednak navázal působení kněží na státní souhlas a jednak na sebe převzal veškeré hospodářské závazky spojené s činností církví – např. platy kněží, opravy budov atd.³³

Také na ústředí Státní bezpečnosti vzniklo církevní oddělení. Podobné útvary pak vznikaly i v regionech – v krajích a okresech. Bezpečnost si vytvářela síť agentů a informátorů v okolí kněží a svou proticírkevní politiku prováděla už od podzimu 1948.

Přijetím nových církevních zákonů v říjnu 1949 si stát připravil půdu pro ostrý boj s církví. Počátkem roku 1950 pak režim zahájil tři roky trvající sérii brutálních zásahů proti církvi – události v Číhošti, likvidace mužských i ženských klášterů a řeholí, procesy s kněžími i laiky, internace či věznění téměř všech biskupů, zlikvidování teologických studií až na jednu fakultu v Litoměřicích, likvidace řeckokatolické církve, atd.

Do roku 1953 zvládl režim podřídít církve své kontrole, a ve spojení s krizí, kterou v roce 1953 zažíval celý socialistický blok, došlo ke kritice mocensko-

³¹ Vaško, Václav: c. d., str. 77.

³² Demel, Zdeněk: c. d. str. 49.

³³ Balík, Stanislav – Hanuš, Jiří: Katolická církev v Československu 1945 – 1989. Brno 2007. str. 26:

administrativních přehmatů.³⁴ Od podzimu téhož roku došlo ke změně postavení předsedy SÚC. Toto postavení již automaticky nenáleželo předsedovi vlády. V následujícím tříletém období se režim soustředí na boj už ne s církví jako institucí, ale na boj s náboženstvím, potažmo se snaží snížit počet věřících.

Boj s náboženstvím probíhal všude – na školách např. pomocí vyučování marxismu – leninismu. RNDr. Jiří Grygar CSc. vzpomíná, že ještě v roce 1954 měli na gymnáziu v Brně maturitní mši, což už tehdy bylo naprostou raritou. Když pak pokračoval ve studiu fyziky na Masarykově univerzitě v Brně, podívoval se nad tím, že studenti fyziky mají o dva semestry marxismu – leninismu více než ostatní studenti. Bylo jim to vysvětleno tak, že fyzikové mají nápadný sklon k náboženskému pohledu na svět.³⁵

1.3 Vztah církve a státu v 60. letech

Když se po roce 1956, v období dočasného oslabení režimu, v období kritiky kultu osobnosti a mírného uvolnění ve společnosti a nastolení celospolečenské diskuze, začalo mluvit o oprávnění některých opatření, došlo i k hodnocení postupu vzhledem k církvím. Státní úřad pro věci církevní sice nepochyboval o správnosti církevní politiky, ale znovu přetřásána a hodnocena byla mocensko-administrativní opatření, která se týkala představitelů církve – biskupů a kněží. Jednak pod vlivem kritiky ze strany Západu, jednak pod vlivem vývoje událostí v Maďarsku a Polsku, bylo navrženo biskupy z vězení převést do internace. To se však podařilo jen částečně – biskupové Vojtaššák a Zela se ocitli místo vězení v internaci a biskup Pobožný se mohl vrátit do čela své diecéze. K červenci 1956 se mělo v komunistických věznicích a lágrech nacházet 433 duchovních a studentů teologie. Přitom 149 z nich mělo trest do 10 let, 148 bylo odsouzeno na 10 – 15 let, 63 osob si odpykávalo trest ve výši 15 – 20 let a 39 bylo odsouzeno na více než 20 let.³⁶

V roce 1960 proběhla rozsáhlá amnestie, při které bylo propuštěno i množství duchovních. Byla vyhlášena k 9. květnu prezidentem Antonínem Novotným u příležitosti oslav 15. výročí skončení druhé světové války. Amnestie byla podmíněna pěti lety bezúhonného chování. Podle oficiálních údajů bylo propuštěno přes pět a půl tisíce politických vězňů. Amnestovaní byli propouštěni v několika

³⁴ Demel, Zdeněk: c. d., str. 82.

³⁵ Grygar, Jiří: Věda, víra, vesmír. In: Grygar, Jiří: Svět vědy a víry. Valašské Meziříčí 2002. str. 57.

³⁶ Demel, Zdeněk: c. d., str. 88.

vlnách, už od 10. května. I v průběhu amnestie však nadále pokračovaly politické procesy s náboženskými aktivisty a duchovními.³⁷

1.3.1 Církev a pražské jaro

Na počátku roku 1968 bylo v platnosti devatenáct nařízení a výnosů spojených s dalšími jedenácti výnosy, které navazovaly na tzv. církevní zákony z roku 1949 a další vládní nařízení a výnosy Státního úřadu pro věci církevní a ministerstva školství a kultury.³⁸

Svobodná existence církve byla omezena nařízenými, která se týkala bohosloveckých fakult, vyučování náboženství, vydávání pastýřských listů, pastoračních dopisů. Výnosy týkající se udělování státního souhlasu k výkonu duchovenské služby jednak ustanovovaly kontrolu tajemníků nad obsazováním církevních funkcí, jednak tím byla nastolena kontrola nad mobilitou duchovních – každé přemístění také vyžadovalo obnovení státního souhlasu.³⁹

Evidence věřících pomocí sčítání obyvatelstva v této době nefungovala, náboženská příslušnost byla zjišťována naposledy v roce 1950 a poté až v roce 1991. Ke zrušení evidence náboženského vyznání došlo 27. července 1954. Toto rozhodnutí bylo oficiálně podmíněno právem každého jedince na své vyznání – jako na soukromou záležitost. Nikdo nesměl být pro své náboženské přesvědčení diskriminován. Přesto existují data o praktikujících věřících. Ta byla shromažďována církevními tajemníky spadajícími pod Sekretariát pro věci církevní.⁴⁰

Statistický výkaz za celou republiku za rok 1967 uvádí, že se bohoslužeb účastnilo v průměru 2 260 000 věřících, z toho 1 927 000 dospělých. Bylo pokřtěno necelých 150 000 osob, uzavřeno 53 000 církevních svateb a 108 000 církevních pohřbů. Všechny církve a náboženské společnosti měly dohromady 4 689 duchovních a 705 laických kazatelů.⁴¹ Významným ukazatelem byl i počet dětí navštěvujících výuku náboženství. 26% dětí mezi 2. a 7. třídou v roce 1967 chodilo do náboženství. I když nelze pominout regionální rozdíly v Československu, dá se říci, že 16% obyvatelstva tehdy svou víru praktikovalo. V českých zemích působilo

³⁷ Balík, Stanislav – Hanuš, Jirí: c. d., str. 40.

³⁸ Cuhra, Jaroslav: Církevní politika KSČ a státu v letech 1969 – 1972. Praha 1999. str. 9.

³⁹ Cuhra, Jaroslav: c. d., str. 10.

⁴⁰ Demel, Zdeněk: c. d. str. 86.

⁴¹ Tamtéž. str. 10.

2693 duchovních a 621 laických kazatelů. Pravidelně se bohoslužeb účastnilo 930 000 osob – asi 9,5% obyvatel.⁴²

Když byl na počátku roku 1968 rozeslán krajským národním výborům Plán hlavních úkolů Sekretariátu pro věci církevní ministerstva kultury a informací na rok 1968, bylo připomínáno, že není možné podporovat činnosti, které by mohly zvyšovat religiozitu obyvatelstva nebo přispívaly k porozumění církví a vedly k ekumenismu.

Po nástupu Alexandra Dubčeka do funkce prvního tajemníka ÚV KSČ v lednu 1968 se začaly ozývat hlasy volající po uvolnění postoje strany a státu k církvím. První dopis žádající jednání představitelů Svazu československého evangelického duchovenstva s představiteli Národního shromáždění byl odeslán 8. února.

Katolická církev, která byla těžce oslabena událostmi v uplynulých dvaceti letech, se také, i když později, zapojila do obrodného procesu. Kardinál Beran, hlava římskokatolické církve v Československu, byl od roku 1965 v Římě, do své vlasti se nesměl vrátit. Za mluvčího katolické církve byla určena organizace Mírové hnutí katolického duchovenstva v čele s Josefem Plojharem. Na počátku března její představitelé navštívili ministra Hoffmanna, aby se přihlásili k obrodnému procesu a demokratizaci veřejného života.⁴³ Už v první polovině března oslovovaly katolické kruhy církevní úřad i vládu tak, že Mírové hnutí obcházely.

V Literárních novinách byl uveřejněn 21. března Otevřený list katolíků vězňených pro víru, který byl adresován Dubčekovi. Vznikl z iniciativy Oty Mádra a bylo pod ním podepsáno 83 vězňených.⁴⁴ V ten samý den byla na sekretariát ÚV KSČ doručena petice podepsána sto tisíci občany. Obracela se opět na prvního tajemníka a žádala odstranění těch nejtěžších křivd.⁴⁵

25. března biskupové vzali za své požadavky petice a zaslali dopis adresovaný vládě. V devíti bodech zde byla shrnuta dosavadní situace a navrženo řešení. Šlo o požadavky uzavření dohody s Vatikánem, umožnění návratu biskupů k vedení diecézí, zrušení omezení pastorační činnosti a její povolení ve vězení,

⁴² Tamtéž, str. 11.

⁴³ Demel, Zdeněk:c. d., str. 112.

⁴⁴ V Literárních novinách nejsou vypsána jména signatářů, jen počet osob, které otevřený dopis podepsaly a je zde dále uvedeno, že k podpisům s plnými adresami je připojen u každého jména údaj o délce trestu a skutečná délka trestu, jak byla odpykána: úhrnem 734 roky odnětí svobody a jeden trest na doživotí, z čehož bylo odpykáno celkem 472, 5 roku vězení, nezapočítávají zůstávají vyšetřovací vazba a internování. Literární listy, roč. 1, č. 4, str. 4.

⁴⁵ Balík, Stanislav – Hanuš, Jiří: c. d., str. 43.

nemocnicích a ústavech, povolení činnosti řádů a kongregací, obnovení práv řeckokatolické církve, napravení křivd protináboženské perzekuce, povolení výuky náboženství bez omezení, povolení přístupu do veřejných sdělovacích prostředků.⁴⁶ Den před odesláním tohoto dopisu byl ve všech kostelech předčítán pastýřský list biskupa Františka Tomáška, který byl apoštolským administrátorem pražské diecéze. *Vím, jak čekáte na má slova nyní, ve chvíli hlubokého předělu v životě celé naší společnosti..Ze všech vašich spontánních projevů vyznívá veliká naděje, že pravda a spravedlnost ovládne náš veřejný život, ale ozývá se v nich i bolest a úzkost minulých let. ..Doufáme, že tato doba končí*⁴⁷.

25. března byl také odvolán z postu vedoucího Sekretariátu pro věci církevní Karel Hruža. Nahradila jej pracovnice Sociologického ústavu ČSAV Erika Kadlecová. Symbolický význam pak tato událost dostala v červnu 1969, kdy byla Kadlecová opět nahrazena Karlem Hružou a demokratizační změny a zlepšení tím byly ukončeny. Nicméně v březnu se s nástupem dr. Kadlecové změnila církevní politika státu. Nové vedení se snažilo lépe s církvemi komunikovat, řešit požadavky dané jejich představiteli, např. požadavky biskupů z dopisu zaslaného vládě 25. března.

16. dubna došlo k jednání mezi státem a biskupy - čtyři biskupové uznávaní státem byli Tomášek (jediný v českých zemích), Necsey (v Nitře), Lazík (v Trnavě) a Pobožný (v Rožnavě). Stát zastupovali Gustav Husák jako místopředseda vlády, ministr kultury a informací M. Galuška, slovenský pověřenec pro církevní záležitosti Š. Brenčíč a E. Kadlecová. Biskupové představitelům vlády přednesli své žádosti – žádali, aby se internovaní biskupové směli ujmout svých diecézí, aby byla zrušena potřeba státního souhlasu k vykonávání duchovenské činnosti, zrušení omezení výuky náboženství na školách a zrušení cenzury vnitrocírkevních oběžníků. Také se objevila žádost na zlegalizování činnosti řádů a kongregací a zařazení kněží bez státního souhlasu do výkonu duchovenské služby.⁴⁸

Nová strategie církevní politiky byla představena 16. července. Předsednictvo ÚV KSČ schválilo novou koncepci vedení Sekretariátu pro věci církevní. Schválený dokument obsahoval i tvrzení, že věřící mají právo vyslovovat se ke všem základním otázkám socialismu a hájit svoje specifické zájmy ve společnosti, podílet se na

⁴⁶ Demel, Zdeněk: c. d. str. 113.

⁴⁷ Cuhra, Jaroslav: c. d. str. 8.

⁴⁸ Demel, Zdeněk: c. d., str. 116.

přípravě důležitých rozhodnutí a zákonných úprav i na spoluzodpovědnosti za socialistický, demokratický vývoj naší společnosti.⁴⁹

Ještě v březnu také došlo k další události, která znamenala pro změnu pro kněze i laické věřící. Mírové hnutí katolického duchovenstva, organizace, která vznikla v roce 1950 po konferenci na Velehradě, s postupnými změnami názvu i utlumující se činností, existovala až do roku 1968. 21. března byl na konferenci této organizace přečten list biskupa Tomáška, který požadoval rezignaci všech členů představenstva. Tak došlo k zániku této organizace a bylo uvolněno pole působnosti pro novou organizaci – byl zvolen nový akční výbor v čele s biskupem Tomáškem. Ten měl za úkol vytvořit novou organizaci, která by sdružovala kněze i laiky a tím byl položen základ Díla koncilní obnovy.⁵⁰

1.3.2 Dílo koncilní obnovy

Zakládající sjezd se konal 13. – 14. 5. 1968 na Velehradě. Sjezdu se účastnilo téměř 600 delegátů za kněze a laiky a také katoličtí biskupové. Sjezd schválil program této organizace, vytvořil dva samostatné národní celky DKO, spojené celostátním předsednictvem, a zvolil i první představitele. Předsedou se stal biskup Tomášek, místopředsedou biskup Ambroz Lazík (zároveň předseda slovenského DKO). Členy vedení organizace pak bylo dalších 11 osob včetně laiků. Bylo usilováno o získání státního souhlasu. Vyjádření Sekretariátu pro věci církevní bylo ovšem vydáno až po srpnových událostech, v září roku 1968, a na základě záporného stanoviska ministerstva vnitra byl státní souhlas zamítnut. DKO bylo označeno za organizaci s nedemokratickou strukturou, neboť je budováno na hierarchickém principu.⁵¹

I přesto však Dílo koncilní obnovy dalo do pohybu některé aktivity, které vedly k většímu zapojení laiků do věcí církve, výměnou osazenstva redakčních rad dosáhlo větší nestrannosti církevního tisku. Nesouviselo to jen s uvolněním ve společnosti, s vytvořením prostoru pro nové požadavky a liberálnějším prostředím, ale hlavně šlo o to uvést do praxe odkaz a myšlenky II. vatikánského koncilu, který

⁴⁹ Cuhra, Jaroslav: c. d. str. 17.

⁵⁰ Demel, Zdeněk: c. d. str. 115.

⁵¹ Cuhra, Jaroslav: Dílo koncilové obnovy v kontextu státně církevní politiky pražského jara. In: Fiala, P. – Hanuš, J. (eds.): Koncil a česká společnost: historické, politické a teologické aspekty přijímání II. vatikánského koncilu v Čechách a na Moravě. Brno 2000. str. 114.

proběhl po svolání papežem Janem XXIII. v letech 1962 – 1965. Teprve v roce 1968 byla tedy možnost začít zavádět reformy – ať už ty liturgické, nebo ty pastorační.

Jan Němec píše v *Katolických novinách* o úloze DKO: *Dílo koncilové obnovy vzniká z určité potřeby a až splní svou úlohu, zanikne, nebo se promění podle nových potřeb. Až budou všude pracovat farní rady, rady na úrovni diecézí (pastorační, kněžská, laická) i různé další koncilové instituce, až budou připraveny synody a provinciální koncily, jak se je přeje Dekret o pastýřské úloze biskupů v církvi, vznikne nová situace, která dovolí včlenit průkopnickou iniciativu mnohem hlouběji do struktury církve. Požadavkem přítomné chvíle je však především prolomit uměle vytvořené bariéry v pastorační i vší další činnosti církve.*⁵²

Právě *Katolické noviny* jsou příkladem periodika, které se během let 1968 – 69 z postu přísluhovače státu změnilo v platformu, na které probíhala věcná diskuze o podobě pokoncilní církve a o dalším vývoji. I když se už během 60. let objevují články o koncilu, liturgické reformě a noví autoři, písíci čtivě, ještě v listopadu 1967 na titulní straně vychází zpravice Mírového hnutí katolických duchovních k 50. výročí VŘSR.⁵³ O rok později se zde v roli přispívatelů představují kněží a bývalí političtí vězni jako Josef Zvěřina nebo Oto Mádr.

Pokud jde o požadavky biskupů, které prezentovali během svého jednání s představiteli státu v dubnu 1968, došlo k vyhovění některým z nich.

Během jara 1968 dostali biskupové Hlouch a Skoupý státní souhlas, úřadu světícího biskupa se mohl ujmout biskup Kajetán Matoušek. 1. srpna byl státní souhlas po rehabilitaci udělen biskupu Trochtovi. Rehabilitace byla nutná u vězněných biskupů. Právní rehabilitace však v případě také vězněného biskupa Zely proběhla později, došlo k ní až v červnu 1969 a to již nestačilo k tomu, aby se biskup Zela mohl ujmout svého úřadu. Zemřel v prosinci téhož roku. Záležitost týkající se tajně vysvěcených biskupů nebyla předmětem jednání, mělo se vyčkat na stanovisko, které vyplyne z jednání s Vatikánem. K tomuto však nedošlo, uvedení do úřadu u těchto biskupů bylo pozdrženo o dvacet let.⁵⁴

⁵² Jan Paulas – Jaroslav Šebek (ed.): *Katolické noviny 1949 – 1989*. Praha 2009. str. 105.

⁵³ Tamtéž. str. 51.

⁵⁴ Demel, Zdeněk: c. d. str. 120.

Došlo k legalizaci řeckokatolické církve, která byla od roku 1950 součástí církve pravoslavné, k níž byla násilně připojena. Na pořad dne se dostala také otázka legalizace řádů a kongregací, které byly násilně zrušeny v roce 1950. V dubnu 1968 vznikl sekretariát řeholních společností, který o měsíc později zahájil jako oficiální reprezentant řádů a kongregací jednání se Sekretariátem pro věci církevní. I bez oficiálního povolení se však začaly objevovat první kroky k obnovení normálního fungování řádů a kongregací. Někteří tajně vysvěcení duchovní vystupovali z ilegality. Výrok generální prokuratury z listopadu 1968 říkal, že všechny řády a kongregace fungující před vydáním zákona o církvích v roce 1949 jsou i nadále existujícími právními subjekty a jako takové jsou jejich majetkové nároky legitimní a mělo by být o nich jednáno. Tento výrok byl však během dvou let díky nátlaku zrušen s odůvodněním, že generální prokuratura nebyla kompetentní k vyslovení tohoto výroku. To dalo opět povolení k potlačování činnosti řádů a kongregací, ale i krátké období relativní svobody stačilo k tomu, aby byly položeny základy k dalšímu, i když tajnému rozvoji řádů a kongregací.

Složitý a zkosnatělý systém udělování státního souhlasu byl během období pražského jara také uvolněn. 20. července 1968 vydalo Ministerstvo kultury a informací metodický výklad k udělování státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti. Byl vydán především pro to, aby byl sjednocen systém. Duchovní si mohli pomáhat v pastoračních věcech a nemuseli při tom nejprve žádat o povolení u okresního církevního tajemníka, jako tomu bylo dříve. Po nástupu normalizace se však i toto vrátilo zpět do starých kolejí.

Požadavek volného vyučování náboženství nebyl opomenut. 20. srpna 1968 byl schválen výnos Ministerstva kultury a informací, týkající se vyučování náboženství na školách. Došlo k navýšení počtu hodin, státní orgány neměly do vyučování nijak zasahovat. Problém byl v tom, že vyučovat mohly jen osoby se státním souhlasem – tudíž kněží. Po jednání se podařilo dosáhnout toho, že vyučovat mohli i laici a řeholníci. S nástupem normalizace se situace vrátila před rok 1968. Náboženství se opět vyučovalo jen ve školách a duchovnímu muselo být vydáno potvrzení o oprávnění provádět výuku náboženství. Počet dětí, které se do náboženství hlásily, po prudkém vzestupu počtu během pražského jara, opět klesl.⁵⁵

⁵⁵ Demel, Zdeněk: c. d. str. 128.

Když přišel 21. srpen a události po něm následující, církve vyzývaly ke statečnosti a vytrvalosti. Biskup Tomášek, apoštolský administrátor pražský, v Katolických novinách nabádá lid: *Bratři a sestry, v těchto pohnutých chvílích našich národů Vás opět vybízím, abyste si zachovali rozvahu.....zároveň Vás snažně prosím, buďte si co nejbližší jeden druhému bez rozdílu. Ochotně si pomáhejte vzájemně v kterékoli svízelné situaci, a to i za cenu osobních obětí.*⁵⁶ Na počátku září pak vypracovali zástupci všech křesťanských církví – katolické, pravoslavné i protestantských – společné prohlášení, které podporovalo polednový vývoj a státní představitele.

1.4 Nástup normalizace

Ke změně postoje státu k církvím nedošlo přes noc, ještě na konci roku 1968 byl hodnocen vývoj s nadějí a Erika Kadlecová prohlásila, že úřad se v rámci svých kompetencí a možností snaží uskutečňovat zásady polednové politiky, politiky jednoty a důvěry.⁵⁷

Na počátku roku došlo ke změně v právním a správním postavení Sekretariátu pro věci církevní. Nově spadal pod nově vzniklé Ministerstvo kultury ČSR. Od tohoto okamžiku se církevní politika stala záležitostí dvou suverénních národních sekretariátů. Ještě celý rok 1969 trvaly změny nastartované pražským jarem. Kněží byli rehabilitováni a dostávali státní souhlas, vyučování náboženství bylo v rukou církve. Normalizace v církevních otázkách měla ovšem přijít už brzy, zpoždění mohlo být způsobeno změnou vedení Sekretariátu pro věci církevní. Dr. Erika Kadlecová byla nahrazena Karlem Hrůzou, který se dostal na své původní místo. I zde došlo ke kádrovým čistkám, a když bylo v prosinci 1969 hodnoceno bývalé vedení Sekretariátu pro věci církevní, bylo uvedeno, že došlo ze strany vedení k hrubému porušení zásad marxisticko-leninského chápání církevní politiky a byla podceněna reakční úloha církví.⁵⁸ Lze tedy říci, že rok 1969 byl věnován tomu, aby byl znormalizován a zkonsolidován Sekretariát pro věci církevní. Když k tomu došlo, již nestálo nic v cestě tomu, aby byly normalizovány poměry v církvích.

V dubnu 1970 byla připravena nová koncepce církevní politiky, se kterou byli seznamováni zástupci jednotlivých církví. Katolická církev byla opět nejvíce postižena normalizačními snahami, především proto, že byla největší a tudíž měla

⁵⁶ Jan Paulas – Jaroslav Šebek (ed.): *Katolické noviny 1949 – 1989*. Praha 2009. str. 127.

⁵⁷ Cuhra, , Jaroslav: *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969 – 1972*. Praha 1999. str. 24.

⁵⁸ Tamtéž, str. 27.

největší vliv. V diecézích se v roce 1970 nacházelo více biskupů než o dva roky dříve, takže jednou ze snah bylo omezit vliv episkopátu. Dále došlo ke zrušení všech akcí a aktivit, které měly co do činění s laiky a jejich teologickým vzděláváním. V listopadu 1970 to bylo vysvětleno dopisem Karla Hruzy tak, že přednášková činnost církví a konání exercicií pro laiky je v rozporu s právním řádem státu. Z hlediska tohoto právního řádu bylo legální jen slavení liturgie, které ale mělo zůstat skryté za zdmi kostelů.

Opět také došlo k nastolení cenzury a ovládnutí církevních periodik. Katolické noviny v roce 1970 již opět na titulní straně otiskují zdravotní komunistickým vůdcům. V roce 1973 je zde například otištěna zpráva, že svatý otec Pavel VI. jmenoval 31 nových kardinálů a mezi nimi i dr. Štěpána Trochtu. Součástí zprávy je i krátký životopis, který je doveden pouze do roku 1947. Když po tom, o rok později, kardinál Trochta umírá, je zveřejněn jeho podrobnější životopis, podle kterého však kardinál Trochta mezi roky 1947 a 1973 vůbec neexistoval.⁵⁹ O tom, že byl odsouzen na 25 let ve vykonstruovaném procesu, veřejnost očividně být informována nemusela a ani nesměla.

Snaha o řízení církve mělo opět, i za normalizace tři roviny. Tu první – ideologickou, vytvářelo předsednictvo ÚV KSČ a představovala hlavní zásady církevní politiky. Druhá rovina byla určována státním dozorem Sekretariátu pro věci církevní, který dohlížel na činnost tzv. legální církve. Třetí rovinu pak představuje dozor Státní bezpečnosti, která měla dohlížet na činnost ilegální církve.

V roce 1971 vzniklo *Pacem in terris*, které navazovalo na Mírové hnutí katolického duchovenstva. Tato organizace byla nebezpečná v tom, že působila prorežimně a korumpovala duchovenstvo. Bylo totiž známo, že jakýkoli kariéerní postup vede přes členství v této organizaci. Vatikán se k této otázce postavil šalamounsky. Nejprve se snažil zabránit vzniku této organizace. Poté v 70. letech ji mlčky trpěl, ale požadoval, aby biskupové nebyli členy. Nakonec v roce 1982 vyhlásil, že *Pacem in terris* je prorežimní organizace, jejímž členem kněží být nemají.

Státní orgány se vrátily k opatřením před pražským jarem, dostaly církev opět pod svou kontrolu – nástroji bylo zpřísnění pravidel udělování státního souhlasu a vyučování náboženství, dále také založení organizace *Pacem in terris*. Přesto se

⁵⁹ Jan Paulas – Jaroslav Šebek (ed.): *Katolické noviny 1949 – 1989*. Praha 2009. str. 164.

situace církve lišila od situace církve porobené v 50. letech. Represe nebyly tak velké a proto se církev mohla bránit a těžit z toho, co se jí povedlo za dva svobodnější roky vybudovat. Snažila se zachovávat početní stav duchovních a to sebou neslo tajné studium a tajné svěcení kněží. Také existence a fungování řádů a kongregací přešlo do ilegality, i ty se snažily nabírat a vychovávat dorost.

1.5 Druhá polovina 70. let

V polovině 70. let bylo ovzduší v celé Evropě formováno Konferencí o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, jejíž závěrečný pakt byl uzavřen 1. srpna 1975. Tímto prohlášením byly deklarována základní občanská a lidská práva a svobody – mezi nimi i svoboda vyznání jednotlivce. To v konečném důsledku znamenalo zlepšení postavení obyčejných věřících a náboženského života občanů. Tlak na dodržování lidských práv představuje i vydání CHARTY 77.

Dalším přelomovým okamžikem v životě církve bylo zvolení Karola Wojtyly papežem. Jeho osobní zkušenosti s totalitním režimem vedly k jasné deklaraci postoje Vatikánu ke komunistickému zřízení. Zároveň zde byl velký osobní vliv Jana Pavla II. na biskupa Tomáška, kterého dokázal povzbudit v tom, aby vystoupil rázněji vůči režimu. Stát se snažil minimalizovat dopad volby nového papeže všemi různými způsoby, od pomluv až po cenzuru encyklik.

1.6 80. léta

Jedním z nejdůležitějších okamžiků života církve během normalizace byla pouť na Velehrad v roce 1985. Oslavovalo se výročí 1100 let od úmrtí věrozvěsta Metoděje. Na pouť byl pozván i samotný papež, tomu byla účast znemožněna, nakonec ho zastupoval kardinál A. Casaroli. Termín pouti byl pečlivě tajen, nebyl zveřejněn ani v Katolických novinách. Pout' měla být prezentována jako mírové shromáždění. Byla podniknuta opatření, aby se co nejvíce minimalizovala účast věřících. V širokém dalekém okolí nebylo snad jediné obce, kde by se ve dnech 6. – 7. 7. nekonal hasičský či myslivecký bál, ochotnické představení, sportovní utkání, výstava květin nebo drobného zvířectva či kam by alespoň nezavítaly houpačky, kolotoče, střelnice a jiné pouťové atrakce, nemluvě o schůzích nejrůznějších spolků a organizací s pokud možno povinnou účastí.⁶⁰ Také na cestách byly kontroly SNB,

⁶⁰ Hamšíková, Jaroslava: Velehradská pouť 1985 (online). cit. dne 11. 1. 2012. In: Getsemany, č. 137. dostupné na <http://www.getsemany.cz/node/504>

které měly zdržet účastníky pouti. Cestovní kanceláře bez udání důvodů a na poslední chvíli rušily objednané cesty na Velehrad a i některé pravidelné linky byly odkloněny. I přesto se podařilo podle neoficiálního odhadu asi 200 000 poutníků na pouť dorazit. Tato obrovská masa účastníků protestovala při projevu ministra kultury Klusáka, který v souvislosti s věrozvěstem Metodějem nedokázal vyslovit přízvisko svatý. Jeho projev, ani projev Lapčíka, předsedy okresního národního výboru v Uherském Hradišti, se neobešel bez pískotu a skandování hesel. Státní správa byla zaskočena jednak počtem účastníků, který se snažila utajit a snížit o polovinu, jednak projevy nesouhlasu. Nemile ji překvapila také věková skladba účastníků – především velký počet mladých.

Tato pouť pro účastníky znamenala pocit obnoveného sebevědomí a vědomí vlastní síly. I přes snahu státní moci došlo v dalších letech k oživení aktivit církve. Podzemní církev byla schopná vydávat 15 samizdatových časopisů, saleziánských táborů a chaloupek se účastnilo 900 osob, podle údajů StB působilo v té době v ČSR 23 tajných biskupů, 113 kněží a 668 aktivních laiků.

Kardinál Tomášek měl v té době u národa vysoký kredit a to se režimu nelíbilo. Jednalo se proto o tom, jak ho zbavit úřadu a poslat do penze. Všechny ústupky, které v jednání s Vatikánem stát udělal, byly motivovány tím, aby došlo k minimalizaci kardinálova vlivu.

Na konci roku 1987 vyhlásil moravský katolík a zemědělec Augustin Navrátil z Lutopecnů u Kroměříže text, který je dnes znám pod názvem Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů v ČSR. Tato petiční akce byla jediná svého druhu, podepsalo se pod ni 600 000 věřících. Petice s 31 body požadovala plnou náboženskou svobodu, navrácení církevního majetku apod.⁶¹ I když byla petice předem oznámena úřadům, nebyla zakázána. To vypovídá něco o tom, jak silně se tehdy stát ve vztahu k církvi cítil.

6. března 1988 proběhla v pražské svatovítské katedrále pouť k blahoslavené Anežce České. I přes rozsáhlá protiopatření se pouť, na kterou pozval věřící kardinál Tomášek, nepodařilo tak úplně překazit. 25. března pak na bratislavském Hviezdoslavově náměstí proběhla ohlášená, ale nepovolená demonstrace, která dostala přízvisko svíčková. Akce se účastnilo zhruba 8 000 - 10 000 osob.

⁶¹ Balík, Stanislav – Hanuš, Jiří: c. d. str. 59.

Demonstrace byla rozehnána policií pomocí vodních děl, najížděním automobily do demonstrantů apod. Někteří účastníci pak byli zatčeni.⁶²

Jednání s Vatikánem, která se týkala v té době především obsazení biskupských stolců, dospělo k určitým závěrům v dubnu 1989, kdy bylo dosaženo jmenování nových biskupů. Josef Koukl byl jmenován sídelním litoměřickým biskupem jako první sídelní biskup v českých zemích po čtyřiceti letech mimo kardinála Tomáška.

Zhruba deseti tisícům poutníků bylo povoleno vycestovat v listopadu do Říma na slavnost svatořečení sv. Anežky České. Symbolickým zakončením čtyřicetileté komunistické etapy života katolické církve se tak stalo svatořečení Přemyslovny, o které se šířila legenda, že národu bude dobře, teprve až bude svatořečena. Postup doby byl vidět v tom, že první část obřadu byla přenášena v televizi. Šlo o první přímý přenos náboženského obřadu v televizi v historii.⁶³

Po událostech 17. listopadu následovala 25. listopadu oslava svatořečení sv. Anežky České a po ní manifestace na Letné. Po začátku nového roku se uskutečnilo jmenování nových biskupů a v dubnu 1990 pak návštěva Jana Pavla II. Tím začala nová etapa vývoje vztahu církve a státu, která se vyznačuje i snahou vyrovnat se s dědictvím komunistické perzekuce a jejíž některé kapitoly, především týkající se majetku, jsou aktuální právě dnes.

⁶² Tamtéž, str. 61.

⁶³ Balík, Stanislav – Hanuš, Jiří: c. d. str. 62.

2 Dětství a studium Antonína Huvara

2.1 Rodná obec

Antonín Huvar se narodil 23. 7. 1922 v Albrechtíčkách. Tato malá obec, dnes čítající asi 700 obyvatel, leží na pravém břehu řeky Odry, v okrese Nový Jičín. První zmínky o obci pocházejí z 14. století, v roce 1921 zde bydlelo asi 870 osob⁶⁴. I když byly v záboru Sudet, šlo o českou obec. V roce 1930 se při sčítání lidu přihlásilo k české národnosti 850 a k německé 8 obyvatel.⁶⁵

Přes 90% obyvatel se hlásilo k římskokatolické víře, tomu také odpovídají výsledky voleb z roku 1935 – Československá strana lidová získala 232 hlasů, Národní socialisté 110 hlasů, Sociální demokraté 84 hlasů.⁶⁶

Toto politické přesvědčení ostatně přetrvávalo i po válce, ve volbách v roce 1946 vyhrála opět Československá strana lidová s 258 hlasy, komunisté získali 75 hlasů. O dva roky později při volbách v roce 1948 bylo odevzdáno 344 hlasů pro Národní frontu a 229 hlasovacích lístků zůstalo bílých. Z toho tedy vyplývá, že šlo o obec se silnou křesťanskou tradicí.

Rozvíjel se zde také spolkový život. Nejstarším spolkem byl Sbor dobrovolných hasičů založený v roce 1884. Poté následoval Čtenářsko-pěvecký spolek Metoděj, který v roce 1893 založili vysokoškolští studenti – medikové Karel Dresler, Arnošt Huvar, spolu se starostou Vincencem Huvarem, nadučitelem Františkem Hradilem a učitelem Františkem Urbanem. Jako třetí byl založen Sokol, kolem roku 1909, do té doby členové docházeli do blízké Studénky.

Jednota Orla československého, která byla založena 2. 9. 1919 po přednášce Martina Táborského „Proč zřizujeme tělocvičné odbory“, rozvíjela svou činnost ihned od založení. V tomto období již vlastnila svou knihovnu a cvičební nářadí, nesoustředila se jen na rozvoj těla, ale i ducha. V fondu Archiv obce Albrechtíček najdeme např. Žádost o povolení pořádání osmi přednášek se světelnými obrazy k okresní politické správě v Novém Jičíně. Tématy přednášek byly např. Život v moři, Pečujeme o zdraví, Sv. František z Assisi, Co národové jedí, Obrázky k katolických misí.⁶⁷

⁶⁴ Historický lexikon obcí 1869 – 2005. Praha 2006. str.722.

⁶⁵ SOA Nový Jičín, fond obce Albrechtíčky, Kronika Albrechtíček I. díl 1927 – 1952. str. 29.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ SOA Nový Jičín, fond obce Albrechtíček, inv.č. 50, karton 4.

První duchovní správce bydlel v Albrechticích od roku 1851, samostatná fara byla zřízena o 13 let později. Od let 1918 – 1928 byl duchovním správcem p. Bohumil Fukala, poté až do roku 1938 zde jako farář působil p. Stanislav Suchánek, který se účastnil veřejného spolkového života. Byl vzdělavatelem Jednoty Orla a také jednatelem výboru Společnosti Katolického domu. V roce 1928 se totiž Orlí a lidovci spolu s dalšími spolky dohodli na stavbě „Katolického domu.“ Místopředsedou výboru byl pak jmenován Josef Huvar – otec Antonína Huvara. Dům byl postaven během šesti měsíců v roce 1929⁶⁸.

2.2 Rodina

Antonín Huvar pocházel z početné rodiny. Jeho otec, Josef Huvar, narozený v roce 1880, pracoval jako dílovedoucí, stolař, v Tatře ve Studénce. Matka Božena Huvarová, rozená Bartošová r. 1887, se starala o rodinu a o domácnost. Měli sedm dětí: Josefa, Boženu, Ludmilu, Zdeňka, Karla, Annu a nejmladšího Antonína. Rodina Huvarů patřila do katolického a lidoveckého prostředí, otec Josef byl funkcionářem Orla i Československé strany lidové. Tím byla celá rodina zapojená do dění v obci – účastnili se aktivně jak náboženského, tak i spolkového života. Pomáhali při stavbě Katolického domu, poté se zapojovali do divadelních představení, besed, besídek a jiných pořádaných akcí. Sám Antonín Huvar na to vzpomíná takto: „*Každý měsíc byla příležitost hrát nebo sledovat divadlo, od svých šesti let jsem dokázal na každém buď umírat nebo vyvádět rošťárny a když jsem pak potkával dámy již po maturitě, každá se hlásila, že i s ní jsem na jevišti umíral.*”⁶⁹

Z jeho sourozenců nikdo jiný nešel cestou řeholního nebo kněžského povolání, sestry Anna a Ludmila se provdaly a zůstaly v Albrechticích, bratři se oženili. Karel žil ve Dvoře Králové, Josef pracoval v Ostravě jako učitel a Zdeněk pracoval v NP Tatra ve Studénce a žil v rodné obci. Sestra Božena pracovala jako úřednice ve Zlíně, pak se vrátila do Albrechtic a v současnosti jako jediná z dětí Boženy a Josefa Huvarových žije. Pracuje jako hospodyně na faře u P. Šuly v Hladkých Životicích.

⁶⁸ Kaloczany, Jan – Kilnarová, Martina: Kronika obce Albrechticky. Albrechticky 2000. str.42.

⁶⁹ Huvar, Antonín: Střepy. Toronto 1995. str. 17.

2.3 Studium

Antonín Huvar vychodil šestiletou obecnou školu v Albrechtických v letech 1928 – 1934, poté nastoupil na reálné gymnázium v Příboře. Jako primán měl před sebou osm let na tomto vzdělávacím ústavu, ale zasáhla Mnichovská dohoda a další události s ní spojené. Ve dnech 7. – 8. 10 1938 bylo gymnázium přestěhováno do Valašského Meziříčí, v budově školy byl zřízena tzv. Oberschule für Jungen, ke konci války byla část místností přeměněna na lazaret.⁷⁰ Většina studentů přešla tedy do Valašského Meziříčí, Příbor byl zabrán v rámci pátého záboru.⁷¹ Stejně tak byly obsazeny 10. října i Albrechticky. Huvar tudíž nemohl pokračovat ve studiu v Příboře a přešel na reálné gymnázium v Moravské Ostravě – Přívoze. Zde 6. 6. 1942, během heydrichiády, odmaturoval s vyznamenáním a nastoupil na teologickou fakultu v Olomouci.

Studoval ve Vidnavě, kde byl seminář pro studenty ze zabrané části olomoucké diecéze. Vidnava, kde byla zřízena vysoká škola bohoslovecká a seminář v roce 1899, leží dnes v bývalém okrese Jeseník těsně u polských hranic. Nešlo o velké zařízení, během války tu vyučovalo 7 profesorů (např. Dr. Harbich, Dr. Kirchner, Dr. Kleineindam, Dr. Blokscha), z nichž většina byli Němci a studovalo tu 23 studentů – bohoslovců, především Čechů a Poláků. Němečtí studenti narukovali. Ve velké budově semináře byl zřízen zajatecký tábor a lazaret s tisícem francouzských důstojníků, bohoslovci byli ubytováni v klášteře boromejek. Školu vedl rektor Paul Kirchner.

V roce 1945, na počátku velikonočních prázdnin, proběhla v noci 19. března mše svatá a studenti pak ihned odjížděli do Olomouce. Seminář byl s příchodem

⁷⁰ kol. autorů: Almanach Masarykova gymnázia v Příboře vydaný ke 100. výročí založení školy. Příbor 2002. str. 2.

⁷¹ Původně byla podle mnichovské dohody zahrnuta do IV. okupačního pásma jen poměrně malá část severozápadní Moravy a Slezska. Podle mnichovského diktátu došlo ve dnech 6. a 7. října 1938 k obsazení německých soudních okresů Bruntál, Krnov, Frývaldov, Javorník a Staré Město. V pátém pásmu měly být obsazeny jen obce, v nichž tvořili Němci více jak polovinu obyvatel. Potom však mezinárodní komise v Berlíně vydala rozhodnutí o úpravě hranic, což pro region znamenalo zvětšení záboru asi na trojnásobek původního území. Nová hranice se táhla od Ostravy Svinova, na jih za Nový Jičín, včetně Kopřivnice, Příbora a Štramberka, odtud západním směrem po jižním okraji Oderských vrchů až ke Svatému Kopečku u Olomouce a odtud se obracela na severozápad směrem k Mohelnici. Tímto byly připojeny k Říši i čistě česká města novojičínského okresu.

sovětských vojsk zrušen.⁷² P. Huvar vzpomíná: „*Tedy v ročníku jsem byl půldruhého roku úplně sám se svými soukromými profesory. Nedá se však v žádné případě srovnávat profesorský sbor z Vidnavy se kterýmkoliv následujícím. Byla válka, byla bída, ale přece jenom ve srovnání s tím, co jsme zažívali po ukončení války v Olomouci, se nedá srovnávat zcela nic, ani systém studia, ani přístup profesorů k nám – žákům, ani stravování s tím, co jsme prožívali v metropoli. I ti, co tam měli příležitost studovat jen jediný semestr, nejenom že nezapomenou, ale s lítostí srovnávají úroveň, které nabízejí naše fakulty jinde.*”⁷³

Teologická studia již tedy dokončoval v Olomouci. Po válce, když se obnovovala univerzita, byl Huvar členem studentského akčního výboru, který podporoval založení univerzity. Jak k tomu vlastně došlo, popisuje pamětnice a jinak vynikající geografka Doc. Stanislava Šprincová⁷⁴. Vysokoškoláky, kteří tvořili Akční výbor, byli především rodáci z Olomouce a studenti pražských a brněnských vysokých škol, kterým válka znemožnila pokračovat ve studiu. Do čela se postavil olomoucký patriot a student práv Zdeněk Šprinc. Už 26. května 1946 byla svolána schůze vysokoškoláků olomouckého kraje. Zde byl ustanoven Akční výbor vysokoškolského studentstva. Předsedou se stal medik V. Pelikán. Úkolem bylo uspořádat akce, které by měly vyvolat obnovení olomoucké univerzity. Cíl byl veřejně proklamován na veřejném shromáždění mládeže 17. června 1945. Zdeněk Šprinc ve skautském kroji vyhlásil z balkonu radnice, že mládež olomouckého kraje žádá, aby byla obnovena někdejší stará olomoucká univerzita. Byly osloveny také vlivné osobnosti olomouckého života: lékaři olomoucké nemocnice, správní ředitel nemocnice F. Ritter, poslanci z většiny politických stran i představitel bohoslovecké fakulty Mons. prof. B. Kutal. Přitom byl také kontaktován spolek posluchačů bohosloví, který se zapojil do Akčního výboru. Důležitým okamžikem byl návrat profesora Františka Cinka z koncentračního tábora. Profesor Cink se okamžitě stal podporovatelem myšlenky obnovení univerzity. Studenti se účastnili i delegací do Prahy, kde bylo obnovení univerzity vyjednáváno. Došlo k ustavení Univerzitní společnosti v čele s prof. Cinkem, v které byli zastoupeni i zástupci Akčního výboru studentů. Po deseti měsících bylo úsilí korunováno úspěchem a 21. února 1946 vydalo Prozatímní národní shromáždění zákon o obnově olomoucké univerzity.

⁷² Hanácký a středomoravský den, roč. 10, č. 252, str. 3.

⁷³ Huvar, Antotnín: Střepy. Toronto 1995. str. 22.

⁷⁴ Žurnál UP, roč. 15, č. 23, 28. 4. 2006. str. 3.

Samozřejmě, že během studií Huvar pobýval i doma v rodných Albrechticích, už tehdy pracoval s mládeží. Dne 11. srpna 1945 zaslal Národnímu výboru v Albrechticích oznámení, že *ustavující výbor Československého Junáka katolického v Albrechticích dovoluje si co nejdvořileji oznámiti své založení a okamžitou činnost.*⁷⁵ V roce 1946 se stal vůdcem střediska, které zahrnovalo oddíly v Albrechticích, Petřvaldě a Mošnově. Vůdcem oddílu v Albrechticích se stal Václav Pavlík, který byl posléze odsouzen ve stejném procesu jako Huvar.

Už před volbami v roce 1946 sepisoval Huvar s přáteli letáky proti komunistické straně, které dále rozšiřovali.

Dne 5. července 1947 byl pak vysvěcen na kněze. V létě 1947, když novokněz Huvar sloužil v kostele sv. Mikuláše v Albrechticích svou první mší, vzpomíná na to, že to byla slavná skautská mše, se skauty všude kolem oltáře. Jednomu z nich prý ale musel půjčit svou vlastní skautskou košili.⁷⁶

⁷⁵ SOA Nový Jičín. Fond MNV Albrechtický, inv. č. 92, karton 18.

⁷⁶ Mladá fronta Dnes, roč. 15, č. 298, str. C/3.

3 Vizovice 1947 - 1948

3.1 Kaplanem ve Vizovicích

Zatímco probíhal boj některých představitelů státu o získání vlivu nad církví, život Antonína Huvara se ubíral typickou cestou novokněze. Po své primici byl jmenován kaplanem, aby vypomáhal faráři s jeho svěřenou farností. Prvním působištěm otce Huvara se tak staly Vizovice.

Město Vizovice, které mělo po 2. světové válce zhruba 3 500 obyvatel⁷⁷, bylo samostatnou farností. Farářem byl 1. 7. 1946 jmenován P. Ignác Bezděk, který nastoupil po svém předchůdci P. Antonínu Vysloužilovi. P. Antonín Huvar byl tedy jmenován kooperátorem ve Vizovicích a zároveň zastával funkci administrátora v Pozdřechově (od 1. ledna 1948). Okamžitě se zapojil do života farností, především svou prací s mládeží. Vliv kněze na děti a mládež znal ze své vlastní zkušenosti z dětství, hlavně od aktivního kněze P. Stanislava Suchánka, praxi a zkušenosti k práci s mládeží získal především v Junáku. Shromažďoval kolem sebe ministranty, pro mladé pořádal přednášky, schůzky, kde se je svými myšlenkami snažil formovat. Později v protokolu Jan Štenberský uvedl, že kaplan Huvar zavedl náboženský kroužek, zvlášť pro děvčata a zvlášť pro chlapce, kde byly probírány výhradně náboženské otázky. Zpočátku se scházeli v čítárně Lidového domu, po jeho zabrání pak v kaplance na faře.⁷⁸ Jindřich Oškera, další vyslýchaný, také hovořil o schůzkách katolické mládeže, kde kaplan Huvar přednášel o náboženských věcech a mravní výchově. Dále uvedl, že si vzpomíná na promítání světelných obrazů o životě svatých.⁷⁹

Sám Huvar na to vzpomíná takto: *Věnoval jsem jim všechn svůj čas, hleděl jsem, aby bylo vždy něco nového, a tak jsme seděli v primitivní klubovně ve dvoře nebo v sále, protože nás bylo s dcerkami mnoho do malé místnosti, kterou jsem měl.*⁸⁰ Během roku 1947 bylo vše v pořádku, ale po únoru 1948 začala tato Huvarova aktivita vadit. Dalo se předpokládat, že toto výchovné působení bude trnem v oku vládnoucí straně, která chtěla mít pod kontrolou vše, i výchovu mládeže. Ihned v březnu a dubnu začali důvěrníci hlásit, že se mládež nad 15 let, většinou bývalí

⁷⁷ Historický lexikon obcí, str. 702

⁷⁸ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. protokol s Janem Štenberským, str. 138.

⁷⁹ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II., protokol s Jindřichem Oškera, str. 140.

⁸⁰ HUVAR, Antonín: *Střepy*. Toronto 1995. str. 27.

členové v tu dobu již zrušené organizace Orel, schází na faře pravidelně dvakrát týdně. SNB z Vizovic to potvrdila, tato skutečnost byla nahlášena na krajské velitelství StB v Uherském Hradišti. Informátor referoval, že mládež kolem sebe shromažďuje římskokatolický kněz Antonín Huvar, *který má záporný poměr k lidově demokratickému zřízení a je náboženský fanatik. Existuje nebezpečí, že z nevinného promítání nevinných filmů může přejít k organizování mládeže, k odporu proti lidově demokratickému státnímu zřízení, s přihlédnutím k tomu, že Svaz československé mládeže takto nemůže řádně podchytit všechnu mládež.*⁸¹

Krajské velitelství StB pak vydalo příkaz, aby byl získán informátor, který by měl přehled o tom, co se na vizovické faře děje a proč při schůzkách někdo hlídá venku před farou.

Informátoři nedonášeli jen to, co se děje na faře, ale i to, co se děje v kostele. Podle informátora bylo při kázání v neděli 18. a 25. dubna při bohoslužbách sděleno, že dne 1. května půjde procesí na sv. Hostýn a všichni věřící byli vyzýváni, aby se zúčastnili. Při vyučování náboženství pak byla tato výzva opakována ještě jednou, s tím, že děti doma tvrdily, že to mají povinné.⁸²

V dubnu byl P. Huvar předvolán na Národní výbor ve Vizovicích.⁸³ Ještě v létě však mohl uspořádat exercicie pro ministranty u sester sv. Kříže ve Vizovicích.

3.2 *Protirežimní činnost*

Kaplan Huvar, jako člen Orla, se účastnil různých orelských akcí a vystoupení. V roce 1947 se zde seznámil s Janem Lednickým, osmnáctiletým obchodním příručím. Dále se setkávali na akcích Orla, besedách pořádaných v Lidovém domě ve Vizovicích. Poté se seznámil i s jeho bratrem, učněm Vladislavem Lednickým, kterému ještě v té době nebylo ani 18 let. Přes orelské akce a besedy se seznámil i s Antonínem Lutonským, dvacetičtyřletým rolníkem, Janem Šternberským, šestadvacetiletým rolníkem a osmnáctiletým Jindřichem Oškeroou a také s Jaroslavem Hábou. Všichni shodně při výsleších vypovídali, že se stýkali s kaplanem Huvarem při schůzkách Orla a poté při náboženských schůzkách na faře. Při sjednocování

⁸¹ ABS, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol. str. 1.

⁸² ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Úřední záznam č. 212/1948. str. 22.

⁸³ dle svých slov: Huvar, Antonín: Střepy. , z fondu NV Vizovic nejde doložit, fond není zpracován a je nepřístupný.

tělovýchovy v novém lidově demokratickém státě došlo k zákazu a rozpuštění některých organizací, mezi nimi byl i Orel a Junák.

Jan Lednický uvádí, že se spolu s kaplanem Huvarem měli stejný názor na lidově demokratické zřízení, jejich vztah k němu rozhodně nebyl kladný. Jednou z událostí, která byla signálem, že je třeba něco podniknout, po zrušení Orla, byla i smrt ministra zahraničí Jana Masaryka. Ten zemřel 10. března 1948 a jeho smrt je předmětem mnoha teorií a spekulací dodnes. Tehdy se Jan Lednický s kaplanem Huvarem a dalšími již jmenovanými - Jaroslavem Hábou, Janem Štenberským, Vladislavem Lednickým, Jindřichem Oškera a Antonínem Lutonským sešli na faře a mluvili o tom, jak upozornit veřejnost na to, co se děje.

Všechny tyto osoby byly vyslýchány ohledně těchto setkání a toho, co se na nich dělo, jejich výpovědi se ale liší v tom, kdo kdy byl či nebyl přítomen, jaké množství letáků bylo vytištěno, kde všude je rozšířili atd. Prvním vydaným letákem byl leták Halo, halo. Text složili společně, kaplan Huvar jej přepsal na blánu a společně ho pak rozmnožili v množství asi 500 kusů. Tyto letáky pak byly šířeny i po okolních obcích, pomocí Josefa Holíka a Františka Morbicera. Antonín Huvar pak v protokolu uvedl, že některé letáky poslal do Albrechtic svému příbuznému Václavovi Pavlíkovi s přípisem PRO. Tuto značku prý použil už v roce 1946, kdy před volbami do Ústavodárného shromáždění posílal do Albrechtic letáky s názvem Komunisté – ráj na zemi. Podle Huvara byli Jindřich Oškera a Antonín Lutonský přítomni jen z počátku, poté bylo dohodnuto, že jsou nespolehliví a dále již nebyli zváni. Byla také řešena otázka financování letáků. Asi tisíc korun bylo získáno odprodejem lahví lihových nápojů, které zbyly po plese, 1400 Kčs poskytl Jaroslav Hába.⁸⁴

V květnu nebo červnu byl pak vydán leták Ať žije cirkus, při jehož tvorbě byl přítomný i Jaroslav Dvořáček z Vizovic. Ten při šíření pomáhal tak, že rozvážel letáky na svém motocyklu. Lednický s Huvarem asi po třech týdnech vydali další leták, tentokrát s názvem Dejte si pozor na řeč, který byl posledním vlastní výroby.⁸⁵ Dále pak kaplan Huvar množil letáky, které mu přicházely poštou a dále je distribuoval. Šlo především o letáky Zrada na Benešovi, který měl obsahovat zprávu Pavla Tigrida, která byla zveřejněna v Curyšských novinách a týkala se dění kolem

⁸⁴ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis I. protokol s Antonínem Huvarem, str. 127

⁸⁵ Tamtéž, str. 128.

února 1948. Vícestránkový leták Postavení církve v Polsku varoval před úskalími úpadku církve zevnitř. Letáky církevního obsahu s názvy Stručný výtah ze směrnic KAV – NF (ten se týkal postoje státu vůči církvi v červenci 1947), Provolání arcibiskupa pražského k svazu osvobozených vězňů, Provolání k jednotnému svazu českých zemědělců, a Československé veřejnosti, přišly poštou v obálce.

3.2.1 Letáky

Leták Haló, haló⁸⁶, který byl vydán jako první, byl vydán ve formátu A5, s karikaturou v pozadí. Ironický tón letáku informuje čtenáře o pokusu o sebevraždu bývalého ministra Prokopa Drtiny a o nevyjasněném úmrtí bývalého ministra Jana Masaryka.

Haló, Haló

Světový rekord ve skoku dalekém překonán!

Co nedokázal Owens, dokázal Dr. Drtina i bez treningu. Při svém sebevražedném seskoku dopadl 12 m od svého domu i bez rozběhu, při čemž překonal světový rekord téměř o 4 m. V Londýně na olympiádě již účinkovat nebude jelikož mu byl při jeho seskoku otřesen mozek.

*Ještě něco! Občané, nezdá se vám, že tento sport se stal v poslední době zvlášť oblíbeným. Náš nejoblíbenější ministr Dr. Jan Masaryk patrně záviděl svému kolegovi dosaženého rekordu a seskočil z 15 m přičemž si vůbec neublížil, žádná zlomenina, žádná rána – jediné odražené maso a zlomený vaz. Ten by jistě startoval v Londýně, kdyby nebylo neopatrného startéra, který mu náhodou střelil do páteře. Uvažujte ještě o krabičkách z Krčmáně!*⁸⁷

Dalším vydaným letákem je leták Ať žije cirkus.⁸⁸ V tomto letáku je zesměšňován nový režim. Např. *Dej se uchlácholit národe, bude ti pomozeno, ale od peněz a majetku!* Také je zde zmiňován pokus o emigraci Jana Šrámka s Františkem Hálou, ke kterému došlo v březnu 1948. (*Brigáda u Rakovníka chytla 2 nebezpečné muže, kteří chystali dobrodružný výlet za hranice. 80 letý Šrámek prý lezl právě přes 2 metry vysoký plot obtěžkán batohem se špinavým prádlem a cizími valutami.*)

⁸⁶ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis I. leták Haló, haló, str. 94.

⁸⁷ Odkaz na neúspěšný pokus o atentát, který byl spáchán na Petra Zenkla, Jana Masaryka a Prokopa Drtinu, což byli v té době nekomunističtí ministři. Stopy vedly ke komunistickým funkcionářům, ale protože došlo k únorovému puči, viníci zůstali nepotrestáni.

⁸⁸ ABS, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol., str. 21.

Leták Dejte si pozor na řeč⁸⁹ upozorňoval na věci, které se dějí nepohodlným lidem. *Zastánce sedláků Sochorec byl na Špilberku umučen a poslán domů jako kdysi zásilky z koncentráků⁹⁰*. Mluví znovu o smrti Jana Masaryka, nyní tvrdí, že byl určitě zastřelen. Vysmívá se systému: *Proto musíme snižovat úroveň našich škol, aby se nikdo nedostal svým věděním nad naše pohlaváry*. Také srovnává komunistické zřízení s totalitní mocí za 2. světové války: *Jako část reparací z Německa byly již nám přivezeny dva koncentráky, jenom kápy máme místní*.

Soudruhu, občane zrádný – pod tímto názvem byl vydán leták určený pro komunistické funkcionáře. Těm měl být doručen do práce nebo domů a měl je zastrašit. Opět je zde zmiňována smrt Jana Masaryka a také atentát na prezidenta Beneše. Kritizuje nového prezidenta Gottwalda a jeho rodinu, především prostý původ manželky Marty.

Jan Lednický s Josefem Holíkem pak také sepsali dopis pro stanice SNB. Šlo o výhrušné dopisy, které měly ukázat, že by zaměstnanci SNB měli pečlivě uvážit své jednání a přestat stíhat ilegální skupiny a pracovníky.

3.3 Práce StB na tomto případě

3.3.1 Agent 1 a jeho situační zprávy

Už bylo řečeno, že bylo rozhodnuto najít důvěryhodného informátora, který by získal informace o tom, co se na faře ve Vizovicích a v jejím okolí děje. V situační zprávě z 28. 6. se dočteme, jak agent StB popisuje své první setkání s kaplanem Huvarem. Dostal se k němu přes Dvořáčka, jehož sestra si měla brát agentova bratra.

Přijel jsem do Vizovic v neděli 27. 6. v 10:45. Dvořáček mě již očekával na nádraží. Ve 12 hodin sešel jsem se poprvé s kaplanem Huvarem, náš hovor trval asi hodinu a dvacet minut. Hovořili jsme spolu nejprve o běžných věcech. Konkrétně jsem se dozvěděl, že Huvar skutečně ilegálně pracuje, že na Moravě je hodně ilegálních skupin, že Huvar není hlavou moravské lidovecké organizace. Působil na

⁸⁹ ABS, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol., str. 22.

⁹⁰ Rostislav Sochorec byl československý politik ČSL, který byl poslance Ústavodárného shromáždění v letech 1946 – 7, kdy rezignoval. 23. února byl zatčen, později umístěn v psychiatrické léčebně, kde podle oficiálních komunistických vyjádření spáchal sebevraždu. Tato verze však byla později zpochybněna.

*mě dojmem otevřeného, klidného člověka, který ví mnoho věcí. Domluvili jsme si další schůzku na faře, slíbil jsem, že s sebou přivedu spolehlivého člověka.*⁹¹

4. srpna proběhlo další setkání kaplana Huvara a nasazeného agenta. Také tentokrát se odehrála ve Vizovicích na faře. Podle agenta hovořili o Františku Němečkovi z Moravské Nové Vsi, který byl zatčen. Dále o Kolajovi ze Zlína, který prý upozorňoval, že Němeček mluví víc než by měl. Kaplan Huvar se svěřil s tím, že byl před několika dny navštíven dvěma neznámými muži, které podezřívá, že jsou agenti Stb a při té příležitosti vyjádřil svůj názor na tyto lidi s tím, že je považuje za neschopné. Také dostal agent úkol, aby opatřil cyklostylový papír ke zhotovení dalších ilegálních letáků a také spací pytel a stan, který by byl potřeba pro obsluhu vysílací stanice. Dalším tématem byla možnost opatření adres komunistických funkcionářů. Domluvili si schůzku na Provodově, což je moravské mariánské poutní místo, kde se měli setkat 8. srpna na pouti.⁹² Schůzka na pouti se uskutečnila, ale protože se zde mohli pobavit jen krátce, byl domluven další termín.

Další situační zpráva popisuje setkání na vizovické faře, kterého se mimo našeho agenta a kaplana Huvara zúčastnil brněnský kolega, který měl předvádět člověka ovládajícího vysílačku. Během jednání se mluvilo o tom, že Antonín Huvar považuje uskutečnění vnitropolitického státního převratu za možné až za dva roky. Agent uvádí, že *jako vždy, i v tomto dnešním případě se projevoval jako reakcionář, podceňujícím až zesměšňujícím způsobem se vyjadřoval o orgánech policejní služby. Považuje je prý za neschopné a méněcenné...I když ještě stále nemáme v ruce nic natolik konkrétního, abychom mohli soudit o jeho skutečné ilegální činnosti, nutno po dnešním hovoru konstatovat, že Huvar je jedním z nejnebezpečnějších lidí nynějšího režimu, pojem vraždy, krádeže a podvodu je mu jako knězi pojmem normálním.*⁹³

Antonín Huvar v protokolech z výslechu uvedl, že se setkal s bratrem nastávajícího švagra Dvořáčka, ale jeho jméno není nikde v celém protokolu uvedeno. Kaplan Huvar ho nejspíše zamlčel a to státní bezpečnosti vyhovovalo. Při výslechu uvedl, že se bavili o umístění vysílací stanice, krátce se zmínil i o schůzce na Provodově, a poté o další schůzce na faře.

⁹¹ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Situační zpráva ze dne 28. 6. 1948, str. 3.

⁹² ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Situační zpráva ze dne 7. 8. 1948, str. 7.

⁹³ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Situační protokol ze dne 16. 8. 1948, str. 9.

3.3.2 Hodnocení práce Huvarovy skupiny z pohledu StB

Když StB hodnotila Huvarovu skupinu z hlediska bezpečnosti práce, popsala, že na sebe skupina upozornila tak, že se na faře ve Vizovicích scházelo větší množství osob. Dále je zde uvedeno, že množství letáků, nalézáných na mnoha místech v okolí Vizovic, utvrzovalo StB v tom, že nejde o jednotlivce ale organizovanou skupinu. Po detailním popisu nasazení agenta 1 do skupiny a jeho práce je znovu skupina charakterizována. Tvrzení, že ve skupině byla řada bývalých partyzánů, se podle mého názoru neshoduje s realitou, protože šlo pouze o jednu osobu. Tím měl být zvýšen pocit nebezpečnosti této skupiny, která by se nezastavila před ničím.

Mimo Antonína Huvara a jemu blízkých mladých, se kterými se scházel na faře a kteří byli nějakým způsobem spojeni s vydáváním a šířením letáků a jejichž jména již byla uvedena, byli uměle k této skupině připojeni také další, aby byla dokázána monstróznost a nebezpečnost skupiny. Šlo např. o Josefa Práta, Jana Štěpána, Dr. Jana Haluzu, Ševečka Jana a Jaromíra Sousedíka.

Josef Prát, narozený v roce 1925, byl krajským referentem mládeže na krajském sekretariátu ČSL v Uherském Hradišti. Stykal se také s dalšími studenty Klubu lidových akademiků a na skupiny Huvara měl být napojen prostřednictvím Němečka, který souzen nebyl, protože uprchl za hranice.

Jan Štěpán, drogistka ze Slušovic, popsán jako náboženský fanatik, měl sám vydávat letáky, které měl podepisovat značkou Černý lev.

Dr. Jan Haluza, dříve trenér Emila Zátopka a sportovec, zaměstnán jako úředník u firmy Kotva, měl být vlivnou osobou, na kterou se napojilo několik protistátních skupin. Lze říci, že on měl být nejspíše pojítkem mezi skupinami, aby se z nich dala udělat jedna velká organizovaná a nebezpečná skupina. Sám Haluza se podle svých slov dověděl až při soudu, že je skupina mimo letáků obviněna z obstarání vysílací stanice a shánění zbraní. Dr. Haluza byl odsouzen na šest let, ve vězení byl pak také obviněn z toho, že byl členem skupiny kolem Dr. Milady Horákové a znovu vyslýchán.

Jak je ale uvedeno ve zprávě o ilegální skupině z 16. října, *osoby, které měly již zbraně, jakož i jiný výbušný materiál, uschovány, uprchly před svým zatčením a do*

dnešního dne nebyly dopadeny. Taktéž materiál, který před svým odchodem ukryly neznámo kam, nebyl dosud nalezen.⁹⁴ Tím byl vyřešen problém neexistujících zbraní.

3.4 Zatčení

Činnost operativních útvarů Státní bezpečnosti se završovala zatčením rozpracovávané nebo jen podezřelé osoby. To bylo ve většině případů spojeno s domovní prohlídkou.⁹⁵ Antonín Huvar byl zatčen 26. 9. 1948, vlastně díky tomu, že v organizaci StB dosud nepanovala přílišná organizace a úkoly a pravomoce jednotlivých složek nebyly detailně ujasněny. Jak již bylo řečeno, do skupiny kolem A. Huvara byl nasazen agent. Ten zasílal podrobné zprávy, referoval o celém dění. Současně s tím byl však výskyt ilegálních letáků hlášen i na pobočce oblastní úřadovny státní bezpečnosti ve Zlíně. Šíření letáků bylo vyšetřováno i PoStb a po provedení předběžných výslechů bylo zatčeno několik osob, mezi nimi i A. Huvar. Byla u něj okamžitě provedena domovní prohlídka.

Protokol⁹⁶, který byl sepsán 26. 9. 1948, uvádí, že při domovní prohlídce, kterou prováděli strážmistr Návrat z SNB Vizovice a Ladislav Zavadilík a Vojtěch Kutálek z PoStb Zlín, byl nalezen cyklostyl, psací stroj, nepoužitá cyklostylová blána a 53 letáků⁹⁷ různého obsahu.

Podle listiny⁹⁸, která byla sepsána 13. 10. 1948 byli při domovní prohlídce dne 26. 9. v 11:30 přítomni strážmistr Ladislav Raimrer, strážmistr Jiří Komárek, strážmistr Vojtěch Kutálek, zástupce MNV a konečně vrchní strážmistr SNB Vizovice Šamla. Ač byla domovní prohlídka prováděna ve stejný čas i ve stejný den, shoduje se pouze jedno jméno strážmistra a jedna nalezená věc v seznamu. Skupina strážmistra Raimrera totiž našla písemnosti a agendu A. Huvara, 4 krabice blan na cyklostyl, promítací aparát na světelné obrazy, jeden starý cyklostyl a jednu tubu černě.

⁹⁴ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. str. 16.

⁹⁵ Kaplan, Karel: Nebezpečná bezpečnost. Brno 1999. str. 131.

⁹⁶ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. str. 2.

⁹⁷ Dvacet letáků s obsahem: Stručný výtah ze směrnic KAV- NF o postoji vůči katolické církvi, z počátku července 1948

Dvacet letáků s obsahem: Zrada na Benešovi a Slova Dr. Beneše podpisu vlády

Třináct letáků s obsahem: Milý katolický hochu.

⁹⁸ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. str. 4.

Při zatýkání Huvara byl přítomen i Dvořáček, o němž však nevěděl zatýkající, že je také Huvarovým spolupracovníkem. Proto mohl Dvořáček upozornit Němečka, Kalendovou a Škrobala a společně uprchli za hranice. V důsledku tohoto byli okamžitě zatčeni ostatní, o kterých bylo známo, že by mohli být součástí Huvarovy skupiny:⁹⁹

Vladimír Ševeček, Jan Lednický, Jan Šternberský, Antonín Lutonský, Vladislav Lednický, Jindřich Oškera, Václav Pavlík, Jan Palladij, František Morbicer, Josef Holík, Josef Horák, Stanislav Valendin, Alois Pala, Jaroslav Hába, Jan Štěpán, Antonín Martinec, Josef Hapant, Jaroslav Rapant, Jaromír Sousedík, Jindřich Nedvědický, Miroslav Sousedík, Jaroslav Martinů, Milan Freund, Oldřich Malík, Josef Fojtík, Vladimír Březina, Zdeněk Novák, Emil Škrabanda, Dr. Jan Haluza, Josef Prát, Magdalena Krajíčková, Marie Hábová, Jan Samek, Věra Haluzová, Josef Dobroslávek, Františka Suchánková, Alois Zachara, Jaroslav Konečný, Leopold Kolaja, Antonín Štěpánek, František Kašný.

3.4.1 Zhodnocení práce StB při zatčení

V materiálu z bývalého Studijního ústavu MV pod signaturou 323-26-19 se dočteme, že po únoru 48 došlo ke sloučení složky státně bezpečnostní a složky zpravodajské. Přesto, že došlo k tomuto sloučení, spolupráce nebyla harmonická. *Orgánové vyšetřovací se snažili, když narazili na nějaký případ bez vědomí orgánů zpravodajských, tento sami likvidovati, aniž by se dotázali nebo poradili zpravodajských orgánů, zda-li případ jím není po stránce zpravodajské znám. Na straně druhé pak orgánové zpravodajští neměli k orgánů vyšetřovacím plnou důvěru, neboť v jejich řadách se dosud nacházely osoby se záporným postojem k lidové demokratické republice, staří přísluhovači kapitalistů. Tak se i v tomto případě stalo, že orgán PoStb Zlín, který přesto, že byl jedním z nejspolehlivějších orgánů této pobočky, nebyl o zpravodajském šetření vůbec informován, což vlastně bylo i správné, a svou horlivostí při vyšetřování výskytu letáků zapříčinil předčasnou likvidaci celé skupiny.*¹⁰⁰

Mimo stížnost na neharmonickou spolupráci je práce orgánů Stb hodnocena kladně. Především je vyzdvihována role neznámého agenta, který byl nasazen do Huvarovy skupiny a který nebyl prozrazen. Jméno nebylo uvedeno, Huvar jej ve

⁹⁹ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis I. Zpráva o zatčení, str. 1.

¹⁰⁰ ABS, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol. str. 17.

výpovědi neuvedl, v protokolech se také nikde neobjevilo. V hodnocení práce je napsáno, že práce agenta, označeného jako agent 1, byla velmi přesná. Agent 1 zprávy, které získal, sám psal a písemně předával pak řídicímu orgánu. Na tyto zprávy řídicí orgán pak zase písemně předával agentu 1 příkazy, kterých se pak agent 1 při své práci řídil.¹⁰¹

3.5 Výsledky

Zatčený Antonín Huvar byl vyslechnut hned 26. 9. na pobočce oblastní úřadovny Stb ve Zlíně. Vyslychal ho Ladislav Zavadilík, který byl přítomen i domovní prohlídce, podle jednoho z dokumentů. Výslech se týkal pouze letáků, které měl Huvar vyrobit a distribuovat. Uvádí, že bez jakýchkoli pokynů od jiných osob se rozhodl najít cestu, jak informovat obyvatelstvo, o tom, co se ve státě děje. Tento protokol má jen dvě strany.

Druhý den, 27. 9. byl Huvar vyslychán znovu, tentokrát už na Oblastní úřadovně Stb v Uherském Hradišti. Vyslychajícími byli Čáň a Mareček¹⁰²

3.5.1 Noc z 27. na 28. 9. 1948

Z protokolu z výslechu praporčíka Víta Günthera, který byl proveden 21. října na oblastní úřadovně v Uherském Hradišti, se dozvídáme něco o tom, jak vypadala jedna z prvních nocí, kterou Antonín Huvar strávil ve vězení. Vít Günther, který byl zaměstnán jako praporčík SNB na silniční kontrolní stanici v Uherském Hradišti, vypověděl, že mu 27. 9. kolem 18 hodin dal jeho velitel František Broža rozkaz, aby se dostavil na úřadovnu státní bezpečnosti v Uherském Hradišti, kde mu bylo sděleno, že se má sem dostavit ve 20 hodin, aby přes noc hlídal vězně. Když se tam tedy po osmé hodině večerní znovu dostavil, zjistil, že má hlídat kaplana, o němž tvrdil, že v tu chvíli jeho jméno neznal. Podle praporčíka Günthera mu kaplana předal buď Mareček nebo Čáň, kaplan Huvar měl v ruce papír a tužku. Sedl si ke stolu a psal asi hodinu, během toho praporčík Günther povečeřel a nabídl kaplanovi jablko. Kolem 22. hodiny si lehl kaplan na lůžko a usnul. Podle výpovědi praporčíka Günthera spolu večer nepromluvili ani slovo. Ráno, když se kaplan Huvar vzbudil,

¹⁰¹ ABS, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol. str. 18.

¹⁰² Jména vyšetřovatelů a vyslychajících, kteří v 50. letech pracovali ve věznici v Uherském Hradišti se dostala do povědomí tehdy, když se začalo hovořit o krutosti a nelidskosti vyšetřovacích metod používaných při výsleších StB. Asi nejznámějším jménem je Alois Grebeníček, dalšími jsou např. Višinka nebo Holub.

umyl a pomodlil¹⁰³, prosil praporčíka o korespondenční lístek, aby mohl napsat matce domů. Když kaplan zjistil, že praporčík lístek nemá, napsal dopis na obyčejnou čtvrtku papíru, kterou předal praporčíkovi a prosil jej, aby lístek na poště odeslal v obálce. Praporčík mu to podle svých slov slíbil, ale neudělal to. Když kaplana Huvara odvedli kolem 7:30 opět k výslechu, praporčík Günther odešel domů s lístkem v kapse. Po příchodu na úřadovnu SNB pak podle svého tvrzení strčil do kamen, předtím si ovšem přečetl. Obsahoval prý krátký vzkaz: *Drahá maminko, jsem třetí den ve vazbě, nevím, kdy a jak se sejdem a jak se z toho dostanu. Odpusťte mi všechno. Syn Tonda.* Praporčík Günther byl pak tři týdny potom vyslýchán, protože neoznámil Stb tento pokus kaplana Huvara kontaktovat své blízké. V protokolu popřel jakýkoli další písemný či ústní kontakt s vězněm.¹⁰⁴ Sám Huvar v protokolu uvedl, že se napsal mamince: *Jsem již třetí den ve vazbě a nevím, jak se z toho dostanu. Nemějte mě za zlé a prosím Vás odpusťte mi, víc psát nemohu. Žehná páter Antonín*¹⁰⁵

3.5.2 Nasazení dalšího agenta

Ve vězení v Uherském Hradišti byl na Antonína Huvara nasazen další agent pod jménem Karel Fiala. Byl k němu umístěn na celu jako spoluvězeň a bylo rozšířeno, že Fiala bude brzy propuštěn. Podle dokumentů bylo vězeňské strážci sděleno, že se jedná o hrubého člověka, aby se s ním nijak nemazlila.¹⁰⁶ Což se také stalo a nikdo nepojal podezření. Huvar Fialu požádal, aby navštívil v salesiánském klášteře ve Fryštáku salesiánského ředitele Meda a sdělil mu poznatky získané během vyšetřování.¹⁰⁷ Že mají ukrýt všechny psací stroje a cyklostyly, které jsou nové a pracovat jen na starých, aby ty nové nebyly při kontrolách StB objeveny. Dopisní a listinný materiál že je nutné spálit, spolu s osobní korespondencí, aby nebyly zjištěny jakékoli osobní styky, které by pak mohly být při vyšetřování využity a zneužity. Stb že považuje i eucharistické kroužky za protistátní organizace a všechny kněží za organizátory protistátních akcí. A nakonec že StB má pod dohledem všechny fary. V motáku psaném latinsky pak Medovi Fialu doporučil.

¹⁰³ pravděpodobně breviář

¹⁰⁴ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Zpráva protokol s Vítem Güntherem, str. 148.

¹⁰⁵ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis I. Zpráva, protokol s Antonínem Huvarem, str. 136.

¹⁰⁶ ABS, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol. str. 14.

¹⁰⁷ Podle oficiální zprávy měl Fiala mluvit přímo s Oldřichem Medem, podle protokolu z výslechu Antonína Huvara z října 1948 měl Fiala jednat přes holešovského kaplana.

Překlad zní: *Nejdražší bratře. Postarej se, aby se rychle rozšířilo mezi klérem, co tento človíček hodlá ti nadiktovat. Můžeš věřit a musíš se za nás modlit. Dělejte všechno moudře a opatrně. Cokoli clerus dělá, vše je vykládáno jako proti zákonům republiky. Modliti se a modliti se. Všichni se modlíme za nové. P. Antonín Huvar.* Následkem tohoto motáku a návštěvy Karla Fialy byl Oldřich Med vyslýchán a zatčen.

3.6 Výsledky osob spojených s Antonínem Huvarem

Po zatčení kaplana Huvara byli vyslýcháni i mnoho dalších osob, které s ním byly v nějakém styku. Například je součástí vyšetřovacího spisu i protokol s Květoslavou Mikovou, která uvádí, že její matka se zúčastnila 12. nebo 19. září bohoslužby, na které prý byl čten pastýřský list. Většina věřících se prý divila tomu, že kaplan Huvar něco takového během bohoslužby přečetl, chtělo to prý hodně odvahy. Když o tom s kaplanem Huvarem o dva dny později mluvila, kaplan jí věnoval výtisk, ať si to přečte sama, když na bohoslužbě nebyla. Podle paní Mikové byla ta tiskovina nazvána Memorandum biskupů. Paní Miková si ji zběžně přečetla a poté založila do nějaké knihy. Během výslechu byla paní Miková dotazována na informace o existenci dalších letáků a jiných kontaktů s kaplanem Huvarem, na to uvedla, že o ničem dalším nemá povědomí.¹⁰⁸

Dalším případem je Alois Žůrek, šestadvacetiletý úředník, člen Orla a jednatel lidové strany do února 1948, který poznal kaplana Huvara v kostele a později se s ním blíže seznámil v osobním rozhovoru. Kaplan Huvar mu vyprávěl o mládeži, o důležitosti jejího formování, o výchově k mravním principům a náboženským zásadám. Když mu líčil, jak s mládeží pracuje, Alois Žůrek se ho dotázal, zda mu na to všechno stačí finance. Kaplan Huvar mu sdělil, že pokud chce podpořit kroužek lidové mládeže, může nějaké peníze obětovat. Alois Žůrek mu tedy chtěl dát 500 Kčs, kaplan Huvar ho však odkázal na Jana Lednického, který měl vést pokladní knihu. Pan Žůrek tedy předal tyto peníze Janu Lednickému, který je od něj přijal. Při výslechu uvedl, že počítal s tím, že peníze budou použity pro zakoupení knih a jiných pomůcek pro kroužek mládeže. Dále uvedl, že s žádnými letáky neměl nikdy nic do činění.¹⁰⁹

¹⁰⁸ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II., protokol s Květoslavou Mikovou, str. 150.

¹⁰⁹ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II., protokol s Aloisem Žůrkem str. 146.

Vyslýchaným byl i Josef Dressler, který byl s Antonínem Huvarem spřízněn, jeho bratr Karel Dressler si vzal za manželku Huvarovu sestru. Do protokolu uvedl, že mu Huvar zaslal balík letáků 25 – 30 letáků s názvem *At' žije cirkus*, o kterých tvrdil, že je zničil, protože se mu zdálo, že nic tak nesmyslného a navíc nepovoleného nelze šířit. Dále uvedl, že se s kaplanem Huvarem poté viděl pouze jednou, při návštěvě v Albrechticích o Velikonocích, a to ještě není vůbec jisté, protože možná potkal jen Huvarova bratra Josefa. Důrazně vysvětlil, že má kladný vztah k lidově-demokratickému zřízení, což lze doložit funkcemi, které zastává: předseda školské a kulturní komise akčního výboru, referent komise iniciativní a poradní obvodní rady III u ÚNV v Brně.¹¹⁰

3.7 Další kněží stíhaní StB na Zlínsku

Vizovice nebyly jedinou obcí, na kterou StB zaměřila svou pozornost. Když je 27. října zasílána zpráva o protistátní činnosti římskokatolických kněží na státní zastupitelství, kterou si vyžádal státní prokurátor JUDr. Tichý, je zde uvedeno mnoho dalších jmen.¹¹¹ Do protistátní lidovecké a orelské skupiny, jejímž vůdcem měl být František Žádník z Těmic, byli podle StB zapojeni i kněží Cyril Tichý, farář z Poštorné, Ludvík Kulička, farář z Domanína a Antonín Hanáček, farář z Hroznové Lhoty.

Cyril Tichý se měl provinit tím, že poradil dvěma členům skupiny, kudy přejít hranici, aby mohl uprchnout do zahraničí. Ludvík Kulička spáchal trestný čin tím, že udržoval korespondenci s bratrem, který v té době pobýval v Paříži a také se měl zapojit do organizace orelské pouti na Hostýn a Velehrad. Antonín Hanáček byl obviněn z toho, že poskytl Janu Šivelovi kontakt na kněze Jana Brzobohatého ze Stupně u Plzně, který měl pomoci Janu Šivelovi při překročení hranic. Dále byl také obviněn z organizace pouti na Velehrad.

V době sepisování tohoto dokumentu byl Cyril Tichý odsouzen k šesti letům těžkého žaláře, Ludvík Kulička čekal ve vazbě na odvolání státního zástupce, poněvadž první výrok soudu ho osvobodil a Antonín Hanáček čekal na soud.

¹¹⁰ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Protokol s Josefem Dreslerem. str. 142.

¹¹¹ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Kněží římskokatolické církve – protistátní činnost – zpráva. str. 24.

Dalším zmíněným knězem je Antonín Huvar a s ním také páter Jan Samek, který měl být napojen na Dr. Jana Haluzu a měl převádět uprchlíky z Československa přes hranice.

Zprávy o tomto stíhání byly dodávány také Státnímu úřadu pro věci církevní. V pravidelných zprávách o jednotlivých krajích se 8. listopadu píše, že *v poslední době zajištěn větší počet duchovních pro vytváření ilegálních skupin z bývalých příslušníků Orla a letákové akce. Farář Tichý z Poštorné odsouzen k šesti letům pro napomáhání k útěku do zahraničí, ...kaplan Pavel Zíhal zajištěn pro zneužití kazatelny. Ostatní kněží, i když členy strany lidové, někteří, aktivně nepracují. Strana lidová nezapojila se do budování úsilí a provedla obrození. Nyní připravuje školení funkcionářů, na kterém budou přednášet též referenti UAV – NF. Spolupráci s touto stranou možno hodnotiti kladně.*¹¹²

¹¹² NA, fond SÚC č. 852, karton č. 2 Materiály komise pro církevní a náboženské otázky při ÚAV – NF, Zprávy z krajů z 8. 11. 1948.

4 Proces

Z institucionálního hlediska a také z hlediska role ve výrobě politických procesů lze pozorovat tři etapy ve vývoji justice: první – od března do listopadu 1948 spojenou s vstupními kroky justice do nového režimu a prvními politickými procesy. Druhá etapa je charakterizována působením státní prokuratury a státního soudu (do konce roku 1952). Třetí etapa se pak odehrává od 1. 1. 1953, kdy dochází k převodu trestních věcí politické povahy na krajskou prokuraturu a soudy, na Generální prokuraturu a Nejvyšší soud. Zákon č. 231 na ochranu lidově demokratické republiky z října 1948 se stává mezníkem z hlediska legislativy.¹¹³

Proces týkající se akce Huvar se odehrál na přelomu prvních dvou etap, v době, kdy se teprve státní bezpečnost a justice učily spolupracovat a vytvářet politické procesy. Vzhledem k tomu, že zákon 231 nebyl dosud schválen, odsouzení proběhlo podle zákona č. 50/23 Sb. na ochranu republiky, který byl vydán za 1. republiky po atentátu na ministra financí Aloise Rašína.

Pro trestné činy proti republice zde existoval Státní soud a Státní prokuratura. Měly své oddělení v Praze, Brně a Bratislavě. Funkcionáři Státní prokuratury později přiznávali podřízenost svého úřadu Státní bezpečnosti.

Antonín Huvar byl odsouzen Státním soudem v Uherském Hradišti. Soudní proces byl naplánován na začátek listopadu 1948. Veřejné soudní líčení se odehrálo ve dnech 5. – 9. listopadu 1948. Soudu předsedal JUDr. Jaroslav Horňanský, státním prokurátorem byl určen dr. Bílek.

4.1 Informování veřejnosti – proticírkevní propaganda

Popřejme nyní sluchu tehdejšímu tisku, který líčí průběh procesu. Rudé právo věnovalo tomuto procesu 3 články, ten první, nejdelší se nacházel na titulní straně tohoto periodika.

Organisátoři sítě ilegálních lidoveckých skupin před soudem¹¹⁴

Na Moravě byla zatčena skupina 45 rozvratníků, kteří spolu s jinými skupinami se pokusili vytvořit celostátní ilegální organizaci bývalých příslušníků čs. strany lidové a usilovali o násilný zvrát lidově demokratického pořádku v republice. Dnes se budou za tyto své zločiny odpovídat před státním soudem v Uherském Hradišti. Vůdcem hlavní skupiny byl vizovický kooperátor A. Huvár, u něhož na

¹¹³ Kaplan, Karel: Nebezpečná bezpečnost. Brno 1999. str. 98.

¹¹⁴ Rudé právo, 5. 11. 1948, roč. 28, č. 258, str.1.

vizovické faře se konaly tajné schůzky a odkud byla dirigována celá činnost rozvratníků. Zde bylo rozhodnuto o vydávání letáků protistátního obsahu, z nichž některé byly také rozšířeny na pověstné orelské pouti na Hostýně ve dnech 28. a 29. září. t.r. Huvárova skupina zasílala též výhružné dopisy funkcionářům a sekretariátům KSČ a stanicím SNB. Ani prezident republiky a členové vlády nezůstali ušetřeni těchto výhružných dopisů. Skupina chtěla odcizit ze Zbrojovky, otrokovického letiště a Svazu brannosti zbraní pro případ puče. Huvár sám obstaral ilegální vysílačku a k její obsluze získal učitele Ševečka z Pozdřehova. Drogista Štěpán ze Slušovic, který se spojil s praporčíkem SNB Nedědickým, měl obstarat ruční granáty a jiné zbraně. Protistátní činnosti se zúčastnil též krajský předseda odboru mládeže čs. strany lidové dr. Jan Haluza ze Zlína, který chtěl odejít do západního Německa a navázat spojení se zrádci dr. Procházkou a bývalým poslancem Chudobou. Za spolupracovníky získal katechetu J. Samka z Břeclavi a dalšího vedoucího lidovecké mládeže A. Štěpánka z Jihlavy. Po vybudování ilegální organizace na Zlínsku a Jihlavsku měla být rozšířena rozvratná činnost na další místa v Čechách a na Moravě. Haluza měl spojení s protistátní zahraniční ústřednou „Victor“ řízenou Chudobou a společně s J. Prátem si opatřil pro styk s cizinou vysílačku.

Vedle jmenovaných byli zatčeni téměř všichni členové ilegální skupiny a to. J. Štern, A. Lutonský, Vl. Lednický, J. Oštera, J. Palladia, St. Valentin, A. Pala, J. Hába, M. Krajíčková, M. Hábová aj. Dvořáček z Vizovic. Dále Fr. Morbicer z Hvozdné, A. Martinec z Veselí, J. Rapant, J. Sousedík, M. Sousedík, J. Martinů, J. Malík, J. Fojtík, V. Březina, Zd. Novák, všichni ze Slušovic a M. Sousedík, J. Holík, J. Horák a M. Fraund z Březové. E Škraban z Trnavy, J. Prat z Josefova, V. Haluzová a L. Kolaja ze Zlína. J. Dobroslávek z Břeclavi, Fr. Suchánková z Poštorné, J. Morávek a A. Zachara z Mikulčic, J. Konečný z Těšic, F. Kašný z Uherského Hradiště, Fr. Němeček ze Zlína aj.

*Proces s vizovickými rozvratníky*¹¹⁵

Přelíčení s 45 vizovickými rozvratníky pokračovalo v pondělí před státním soudem v Uherském Hradišti výslechy obžalovaných. Obžalovaný Morávek z Mikulčic ukryl vysílací stanici, o níž prý nevěděl, co to je. Jako předseda lidovecké

¹¹⁵ Rudé právo, 9. 11. 1948, roč. 28, č. 261, str. 5.

mládeže měl organizovat přepady národních výborů a opatřovat zbraně. Získával spojence dokonce i v kostele. Bývalý tajemník lidové strany v Jihlavě A Štěpánek z Hlohovce dával podněty k organizaci ilegálních skupin. Smluvil si také schůzku s břeclavským katechetou Samkem a dr. Haluzou, kteří ho navštívili v Hlohovci, a pro případ útěku jim doporučil, aby se v Rakousku obrátili na hraběte Piettiho v Laudorfu. Štěpánek dopomohl k útěku několika zrádcům, z nichž jeden se vrátil a přinesl mu od uprchlého poslance Chudoby balíček, v němž byl dopis, 18 000 Kč a 4 ampulky tajného inkoustu.

Poté byl v soudní síni reprodukován ze zvukového záznamu výslech kaplana Huvara. Obžalovaný Huvar byl pak po celou hodinu usvědčován svým vlastním hlasem z činů, k nimž se při zatčení doznal a které dnes popírá.¹¹⁶

120 let žaláře vizovickým rozvratníkům¹¹⁷

Státní soud v UH vynesl v úterý večer rozsudek nad tlupou vizovických rozvratníků. Kaplan A. Huvar byl odsouzen k 10 letům, J. Lednický, J. Štěpán a J. Prát k 8 letům, V. Březina a dr. J. Haluza k 6 letům, dalších 11 bylo potrestáno 5 lety žaláře, ostatní. byli odsouzeni k trestům do žaláře od 6 měsíců do 3 let. Pět obžalovaných bylo propuštěno.

Ze zprávy o vykonaných krajských konferencích v krajích Zlín, Ostrava, Olomouc, Pardubice vyplývá, že akce proti kaplanovi Huvarovi je katolíky a lidovci ignorována.¹¹⁸

4.2 Rozsudek

Odsouzení byli¹¹⁹:

1. Antonín Huvar, nar. 23. 7. 1922 v Albrechticích, kooperátor ve Vizovicích odsouzen k trestu těžkého žaláře na 10 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
2. Josef Prát, nar. 15. 2. 1926 v Josefově, absolvent obchodní školy, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 10 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně

¹¹⁶ Jeho výpověď byla opravdu nahrávána, vypovídal při výslechu jednak pod hrozbou násilí, jednak také pod hrozbou zatčení jeho matky.

¹¹⁷ Rudé právo, 10. 11. 1948, roč. 28., č. 262, str. 3.

¹¹⁸ NA, fond SÚC č. 852, karton č. 2., Zpráva o vykonaných krajských konferencích v krajích Zlín, Ostrava, Olomouc, Pardubice

¹¹⁹ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Rozsudek jménem republiky. str. 42.

3. Jan Lednický, nar. 9. 7. 1929 ve Vizovicích, obchodní příručí, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 8 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
4. Jan Štěpán, nar. 14. 5. 1912 ve Slušovicích, drogista, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 8 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
5. Vladimír Březina, nar. 23. 7. 1922 v Slezské Ostravě, číšník, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 6 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
6. Dr. Jan Haluza, nar. 12. 7. 1914 ve Šternově, úředník, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 6 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
7. Vladimír Ševeček, nar. 25. 7. 1910 v Miloticích, učitel, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
8. Jaromír Sousedík, nar. 9. 12. 1920 ve Slušovicích, učitel, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
9. Miroslav Sousedík, nar. 10. 12. 1927 ve Slušovicích, elektrotechnik, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
10. Magdalena Krajíčková, nar. 16. 8. 1924 v Říčanech, úřednice, odsouzena k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
11. Marie Hábová, nar. 21. 2. 1924 ve Vizovicích, dělnice, odsouzena k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
12. Jan Samek, nar. 15. 11. 1914 v Budiškovcích, katecheta, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
13. Josef Dobroslovek, nar. 13. 1. 1925 v Karolíně, student, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
14. Františka Suchánková, nar. 6. 10. 1927 v Poštorné, úřednice, odsouzena k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
15. Jaroslav Morávek, nar. 4. 7. 1927 v Mikulčicích, zemědělec, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
16. Jaroslav Konečný, nar. 28. 1. 1929 v Těšicích, závozník, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
17. František Kašný, nar. 28. 1. 1927 v Hroz. Lhotě, úředník, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 5 let zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
18. Antonín Lutonský, nar. 16. 6. 1924 ve Vizovicích, rolnický syn, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 3 roky zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
19. Václav Pavlík, nar. 19. 10. 1927 v Albrechticích, elektrotechnik, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 3 roky zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně

20. Jaroslav Martinů, nar. 2. 1. 1928 ve Slušovicích, student, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 3 roky zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
21. Milan Freund, nar. 15. 3. 1927 v Neobuzi, student, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 2 roky zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
22. Alois Zachara, nar. 13. 12. 1910 v Moravské Nové Vsi, průvodčí ČSD, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 18 měsíců zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
23. Antonín Martinec, nar. 2. 5. 1907 v Sehranicích, invalida, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 1 rok zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
24. Josef Rapant, nar. 23. 6. 1927 ve Zlobicích, zámečnick, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 1 rok zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
25. Zdeněk Novák, nar. 6. 4. 1928 ve Slušovicích, lakýrník, odsouzen k trestu těžkého žaláře na 1 rok zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně
26. Stanislav Valendin, nar. 7. 12. 1926 v Ostravě, student, odsouzen k trestu žaláře na 9 měsíců
27. Jiří Palladija, nar. 14. 4. 1927 ve Vizovicích, fotograf, odsouzen k trestu žaláře na 8 měsíců
28. Oldřich Malík, nar. 31. 3. 1927 v Zašové, cukrářský dělník, odsouzen k trestu tuhého vězení v trvání 1 roku
29. Josef Fojtík, nar. 10. 12. 1927 ve Slušovicích, rolnický syn, odsouzen k trestu tuhého vězení v trvání 1 roku

Mladiství:

30. František Morbicer, nar. 25. 2. 1933 ve Hvozdné, zemědělský dělník, odsouzen k trestu zavření v trvání 1 roku
31. Josef Holík, nar. 3. 4. 1931 v Březové, obchodní učeň, odsouzen k trestu zavření v trvání 1 roku
32. Josef Horák, nar. 9. 11. 1931 v Březové, student, odsouzen k trestu zavření v trvání 1 roku
33. Ladislav Lednický, nar. 17. 11. 1930 ve Vizovicích, učeň, odsouzen k trestu zavření v trvání 6 měsíců

34. Jaroslav Rapant, nar. 26. 11. 1930 ve Zlobicích, krejčovský pomocník, odsouzen k trestu zavření v trvání 6 měsíců

V procesu bylo tedy odsouzeno 34 osob, z toho 3 ženy. Nejmladším odsouzeným byl František Morbicer, v únoru toho roku mu bylo teprve 15 let. Nejstarším odsouzeným byl Antonín Martinec ve věku 41 let. Průměrný věk odsouzených v tomto procesu byl necelých 24 let, z toho 20 osob bylo ve věku do 21 let včetně. Nejvyšší trest, který byl udělen, bylo 10 let a to dvěma osobám, pět mladistvých, kteří byli v tomto procesu odsouzeni, dostalo půl roku nebo rok zavření. Celkový počet let, které byly v tomto procesu uděleny, je 126 let, z toho téměř ¾ v těžkém žaláři, zostřeného jedním tvrdým ložem čtvrtletně.

Rozsudek uvádí, *že odsouzení jsou vinni, že se od začátku roku 1948 do září 1948 spolčili k úkladům o republiku, zejména tím, že zhotovovali, rozmnožovali a rozšiřovali štvavé letáky protistátního obsahu, rozesílali vedoucím vládním a jiným politickým činitelům a bezpečnostním orgánům výhružné a zastrašující dopisy, opatrovali zbraně a střelivo za účelem shora uvedeným a vysílací stanice za účelem vejít v přímý nebo nepřímý styk s cizí mocí nebo s cizími činiteli. Spolčení u obžalovaných Ant. Huvara, J. Lednického, V. Ševečka, J. Štěpána, J. Sousedíka, M. Sousedíka, V. Březiny, Dr. J. Haluzy, J. Práta, M. Krajíčkové, M. Hábové, J. Dobroslávka, J. Samka, F. Procházkové, J. Morávka, J. Konečného, a Fr. Kašného se stalo za okolností zvláště nebezpečných. Tím tedy spáchali zločin přípravy úkladů o republiku podle paragrafu 2 zákona č. 50/23 Sb.*¹²⁰

Mladistvý Ladislav Lednický, Jiří Palladia a Stanislav Valendin byli odsouzení jen za to, že o protistátní činnosti věděli a neudělali nic proto, aby této činnosti zabránili. Tím spáchali zločin (mladistvý Ladislav Lednický spáchal provinění) nepřekažení nebo neoznámení trestních podniků podle paragrafu 12 zákona č. 50/23 Sb.

Oldřich Malík a Josef Fojtík byli pak odsouzeni za to, že rozmnožovali a rozšiřovali letáky a stýkali se s M. Sousedíkem, V. Březinou a J. Martinů. Spáchali zločin sdružování státu nepřátelské podle paragrafu 17 zákona č. 50/23 Sb.

¹²⁰ ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Jménem republiky. str. 44.

5 10 let vězení

5.1 Vazba v Uherském Hradišti

Jak již bylo řečeno, vazbu nastoupil Antonín Huvar 26. 9. 1948 v 15:00. Propuštěn byl 26. 9. 1958 v 14:50. Během těchto deseti let se ocitl na několika místech naší vlasti, v komunistických věznicích, nápravných táborech nebo dolech.

Justiční palác, který stojí na dnešním Palackého náměstí v Uherském Hradišti, v němž byly umístěny soudy – krajský a okresní, byl postaven na konci 19. století, v letech 1891 – 1897. Součástí soudního komplexu byla i nová krajská věznice s vězeňskou kaplí a velkým dvorem. Prvními politickými vězni, kteří se zde ocitli, byli účastníci prosincové generální stávky v roce 1920. Během druhé světové války byla věznice využívána německou okupační správou také pro věznění a vyšetřování politických vězňů. Po válce sloužila budova jako sídlo mimořádného lidového soudu, kde byli souzeni jak Němci, tak i čeští váleční kolaboranti. Během tří let zde bylo vyneseno a vykonáno 39 rozsudků smrti.

Jednou z nejsmutnějších kapitol, často popisovanou kapitolou dějin věznice v Uherském Hradišti je pak doba 1948 – 1954, kdy zde docházelo k použití brutality při výsleších, bylo zde popraveno 16 osob, 11 bylo umučeno při výsleších a dvě byly zastřeleny.

V roce 1960 byl krajský soud i s věznicí v Uherském Hradišti zrušeny a přestěhovány do Brna. Okresní soud byl přestěhován do budovy ONV. V areálu pak sídlila střední uměleckoprůmyslová škola a okresní správa SNB. Dnes se diskutuje o využití bývalé věznice, jednou z možností by bylo i zřízení muzea, které by připomínalo temné období perzekuce politických vězňů. Občanské sdružení Memoria je iniciativou za důstojné využití věznice v Uherském Hradišti a právě ta jedná o možnostech zřízení muzea v prostorách věznice. Jejich petici podepsalo přes čtyři tisíce občanů.¹²¹

Spousta vězňů dokládá svými vzpomínkami otřesné poměry ve věznici a při výsleších v době přelomu 40. a 50. let. Většina vězňů zde byla ve vazbě, byl proti nim připravován proces právě týráním při výsleších. Když už to vyslyšení nemohli vydržet, většinou rezignovali a podepsali cokoli.

¹²¹ Iniciativa za důstojné využití věznice v Uherském Hradišti má internetové stránky, na který lze najít seznam osob, které petici podepsaly. <http://veznice.uh.cz/>

Antonín Huvar byl zde ve věznici od 27. 9. do 15. 11. Během toho byl připravován proces, vězni byli několikrát vyslýcháni. V materiálech se nachází opis protokolu Huvarova podle hlavičky sepsaný 27. září. Když po několika stranách protokol končí, je zde datum 6. října. Výslech podle toho pokračoval dále 7. října, opět byl přerušen a pokračoval 8. října. Dodatek protokolu, který se týká už toho, koho Huvar kontaktoval ve věznici, byl sepsán 19. října.¹²²

Vyslýchán byl vyšetřovateli Čáněm a Marečkem. Jeho další spoluvězni byli vyslýcháni hlavně Aloisem Grebeníčkem. Ten měl být po listopadu 1989 souzen za násilí na věznicích a vyšetřovaných. On sám tvrdil, že o týrání nic nevěděl a že hlavními viníky byli bývalí četníci Alois Čáň, Jan Mareček a náčelník Ludvík Hlavačka. O týrání elektrickým proudem také prý věděli pouze tito tři, on se o tom dověděl po dvou měsících a ještě náhodně. Alois Grebeníček nikdy nebyl odsouzen, ale ze svědectví vězňů z přelomu 40. a 50. let i dokumentů vyplývá, že rozhodně nebyl tak nevinný, jak tvrdil a vězně týral.

Sám Huvar pak vzpomíná Uherské Hradiště: *Již se nedá vzpomenout na všechny ty ksichty, které se podílely na vyšetřování nebo na mlácení. Nejhorší bylo čekání v prázdném prostoru a hodiny a hodiny mezi čtyřmi estébáky, stále znovu opakovat všechno od pouhé stravy do kázání, stále znovu. ...Nedá se říci, že bychom mohli cokoli zatloukat. Každý věděl, že kde je více lidí, tam se nic neutají, tak to bylo i s námi. Protože u mně neměli při výslechu mnoho úspěchů, pokoušeli se na to jít jinak. Zavolali mou maminku a žádali, aby mi přinesla osobní věci. ...Dovolili, abychom se jednou jenom potkali a mně prohlásili, že ji museli též zatknout, protože mi do kriminálu přinesla všechny nejhorší letáky.*¹²³

Dr. Jan Haluza prý velmi trpěl na samotkách, jako velký sportovec byl zvyklý na pohyb, ale na samotkách mnoho místa nebylo.

Po procese ve dnech 5. – 9. listopadu asi po týdnu nastoupili vězni do výkonu trestu. Ve spise se také nachází stížnost určená oblastní úřadovně StB v Uherském Hradišti, která se týká nepřístojného chování eskorty vězňů v Přerově. Dne 15. 11. měla být na nádraží v Přerově kolem páté hodiny odpolední skupina vězňů, mezi nimi i kněz, kteří se bavili s ostatními cestujícími a říkali jim, na kolik let byli odsouzeni. Kněz Huvar prý také mluvil s dvěma ženami, kterým prý měl říci, že se

¹²² ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis I., protokol s Antonínem Huvarem, str. 127.

¹²³ Huvar, Antonín: Stěpy. Toronto 1995.

z vězení brzy vrátí, protože se to brzy všechno obrátí. Poblíž prý měli být příslušníci SNB, kteří si vězňů valně nevšímali.¹²⁴

5.2 Plzeň – Bory

Plzeňská věznice byla postavena v 70. letech 19. století. Od devadesátých let pak sloužila jako jediná věznice v českých zemích pro politické vězně. Hlavní budova je známá svým tvarem osmicípé hvězdy. Ve vedení věznice byl od února 1948 Jaroslav Leiss, i ostatní personál věznice byl vyměněn. Od ledna 1949 pak vykonával vedení trestního útvaru Plzeň – Bory kapitán František Šafarčík. Období jeho „vlády“ mezi lety 1949–1952 je bývalými politickými vězni považováno za nejhorší. Právě za Šafarčíka vzniklo izolované politické oddělení D1, tzv. Kreml, kde panoval zvlášť přísný režim.

Antonín Huvar se do Plzně dostal 15. 11. 1948. Podle vězeňského spisu můžeme odvodit, jak vypadala procedura přijímání vězně. 16. 11. byl Huvar focen, 17. 11. byl vyplněn vstupní dotazník, kde byl odsouzený popsán z hlediska fyzického vzhledu. Den nato následoval vstupní výslech, ve kterém bylo zjišťováno vše od rodinných poměrů, zálib a zájmů až po zdravotní stav. Antonín Huvar zde např. uvádí, že vydělával 1980 Kčs měsíčně a ke trestnému činu ho svedla nejasnost poměrů. Jako své záliby zde uvedl studium. Když je ve vstupním dotazníku dotazován na řeči, kterou se domluví, uvádí, že umí česky, německy, latinsky, rusky, francouzsky a italsky.¹²⁵

5.2.1 Práce a pracovní tábory

Vězni z plzeňské věznice byli využíváni na práci v pracovních táborech, ke kterým patřily na konci 40. let uhelný důl v Libkovicích, vápenka v Horažďovicích, železárna v Hrádku u Rokycan a další.¹²⁶

Antonín Huvar se dostal právě do pracovního tábora v Libkovicích, kde pracoval na hnědouhelné šachtě. Tento tábor měl ve srovnání s následujícími zařízeními ještě relativně mírné podmínky. Tím, že se dostal do vězení, nepřestal být knězem a bral jako svoje poslání zde jako kněz působit. Vzpomínal na to takto: *Bylo*

¹²⁴ Nebyl nalezen žádný další dokument, který by sděloval, zda měl incident nějaké pokračování.

ABS, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis II. Eskorta vězňů Přerov – nepřístojné chování. str. 20.

¹²⁵ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara.

¹²⁶ Paleček Lukáš: Stručná historie Věznice Plzeň. (online)Vězeňská služba České republiky. [cit. 12. 2. 2012] dostupné na <http://www.vscr.cz/veznice-plzen-47/informacni-servis-1614/historie-1157/>

*nás v té ratejně celkem osmdesát, dovedete si představit... Tak říkám, chlapi, nebuďte voli... Jsme inteligence a potřebujeme se taky někdy zamýšlet (rozjímat), tak tenhle roh bude kaple a je to.*¹²⁷ Několik měsíců pracoval také v Dolním Jiřetíně u Mostu. Tento pracovní a zajatecký tábor byl postaven v roce 1940 jako ubytovací zařízení pro české totálně nasazené dělníky, později zde byli ubytováni francouzští, italsí a angličtí zajatci. Po válce zde byl zřízen trestanecký pracovní tábor, jehož vězni pracovali v hnědouhelném dole.

Poté byla část vězňů, mezi nimi i Antonín Huvar, vrácena zpátky na Bory. Vězni museli plnit pracovní normu, v roce 1948 a na začátku roku 1949 to ještě nebylo úplně hlídáno. Muklové na Borech například drali peří, cítili nádoby zabavené komunisty, skládali dohromady součástky knoflíků či patentky. V pozdější době pak byly normy hlídány mnohem více, když norma splněna nebyla, následoval postih. Petr Vymyslický, který na Borech strávil také určitou dobu, vzpomíná: *Na Borech jsme například drali peří. Normy byly nastaveny tak, že člověk je nemohl splnit. Drali jsme proto vždy na jednoho spoluvězně, aby dostal plnou dávku jídla. Každý třetí den došlo vždy i na mě. Tak jsme se střídali a pomáhali si. Plná norma obnášela čtyři knedlíky a různé omáčky.*¹²⁸ Nešlo ale jen o krácení přídelu jídla. Vězňům byly také zastavovány výhody – například dopisy nebo návštěvy.

5.2.2 Spoluvězni

V plzeňské věznici se po roce 1948 vystřídal mnoho vězňů, kteří byli významnými osobami v českém národě. Většina z nich v tom kladném smyslu slova. Tak mohlo dojít k absurdním situacím, kdy se v jedné věznici mohli spolu setkat generál Toussaint, který podepisoval kapitulaci německé armády v Čechách a maršál Karel Janoušek, první muž československého letectva v Anglii.

Jedním ze spoluvězňů Antonína Huvara byl převor dominikánského kláštera ve Znojmě Jakub Zemek, který byl zatčen 28. června a 25. září byl odsouzen k trestu v délce 18 let. Byl obviněn z organizování převádění uprchlíků do Rakouska. Skutečným důvodem jeho zatčení a odsouzení byl jeho nekompromisní postoj ke

¹²⁷ ThDr. Antonín Huvar - příběh pamětníka. (online). [cit. 13. 2. 2012] dostupné na <http://www.pametnaroda.cz/data/witness/82/recording/104-transcript.htm>

¹²⁸ Fojtíková, Lenka: Rozhovor s politickým vězněm panem Vymyslickým z Dolních Bojanovic. (online). [cit. 13. 2. 2012] dostupné na http://slovacko.org/home/?acc=politicky_vezen

komunistickým nabídkám ke spolupráci a odhalování podvodných machinací během voleb na Znojemsku. Na svobodu byl propuštěn při amnestii v roce 1960.¹²⁹

Hned po příchodu do Plzně se Huvar dostal na stejnou cimru s doktorem Krejčím, což si velice přál. Chtěl se totiž zabývat mezinárodním právem a doktor Jaroslav Krejčí jako bývalý předseda Ústavního soudu, ministr spravedlnosti a ministerský předseda během protektorátu mu v tom mohl pomoci. Doktor Krejčí si v Plzni na Borech odpykával trest v délce 25 let, ke kterému byl odsouzen ihned po válce za zločiny proti státu.

Nějakou dobu byl také na světlici s členy generálního štábu Československa. Generálové Raymund Mrázek, Jaroslav Příkryl, Karel Janoušek, Antonín Pelich se sešli na Borech i s jinými vysokými představiteli armády. Když byli v říjnu 1950 přesunováni do opavské věznice, Luboš Hruška, další vězeň, vzpomíná: *Pytle s oblečením, ve kterém nás zatýkali, naházeli na hromadu. Prý: "Převlečte se, jedeme dál!" Začali jsme se oblékat. Kolem samé uniformy - zelené i letecké modré. A já zírám: většina spoluvězňů má hrud' plnou vojenských vyznamenání ze západní či východní fronty.*¹³⁰

V Plzni na Borech byl v tuto dobu uvězněn i generál Heliodor Píka. Tento legionář z první světové války, vojenský atašé v Bukurešti, během války vojenský velvyslanec londýnské exilové války, velitel mise Československé armády v Moskvě, byl po válce náměstkem náčelníka generálního štábu Československé armády. Po únoru 1948 byl obviněn z velezrady a koncem ledna 1949 byl v neveřejném a vykonstruovaném procesu odsouzen k trestu smrti. Tento trest byl vykonán v ranních hodinách dne 21. června 1949. Antonín Huvar byl tehdy umístěn na stejné budově jako Heliodor Píka a tak mu bylo dovoleno, aby jako kněz poskytl odsouzenému na smrt poslední útěchu.

5.2.3 Tresty

Aby byli zastrašeni dozorcí, kteří by snad chtěli pomáhat vězňům, bylo na jaře 1950 zinscenováno povstání na Borech. Do čela povstání byli postaveni lidovecký poslanec Stanislav Broj, západní voják a dnes generálmajor René Černý a právě dozorce Čeněk Petelík. Byli obviněni z toho, že chtěli zorganizovat vzpouru za

¹²⁹ Opusculum, měsíčník české dominikánské rodiny. roč. 8, č. 6, str. 18. (online) [cit. 13. 2. 2012] dostupné z <http://opusculum.op.cz/2009/06/opus06.pdf>

¹³⁰ Kastnerová, Irena: Křížová cesta Luboše Hrušky (životem). (online). [cit. 22. 1. 2012] dostupné z <http://protikomunisticke.misto.cz/kamencti/hruska.htm>

účelem osvobození celé věznice. V procesu byli odsouzeni k trestu smrti a mnoha dalším vězňům byly tresty prodlouženy o desítky let nebo na doživotí. Popraveni byli 23. 5. 1950. Vedení věznice mělo snahu zaplést do povstání i Antonína Huvara. Záminkou jim k tomu měly být cigarety, které měl Huvar poslanci Brojovi předat. To se jim ale nepodařilo. I přesto byl potrestán.

Z trestního rejstříku vyplývá, že 9. 6. 1950 byl potrestán za to, že zprostředkoval styk vězně Broje s venkovem. Trest se skládal z 12 půstů, 30 dnů samovazby, 12 tvrdých loží a tří měsíců omezení výhod.

Mimo tohoto trestu najdeme ve vězeňském spisu také další záznamy o potrestání vězně Antonína Huvara. 6. 5. 1949 byl potrestán jen domluvou za to, že místo trestance Volejše napsal dopis. Poté přestaly být tresty tak mírné. 8. září 1950 dostal 7 dní trestních dávek za to, že se svým spoluvězněm hrál šachy (udělané z chleba). 24. 7. zaslal strážmistr Václav Michálek hlášení k dalšímu kázeňskému řízení. 3. srpna 1951 byl pak Antonín Huvar potrestán za to, že si 24. 7. promluvil během vycházky s vězněm Františkem Novákem, se kterým nebyl ve dvojici. Dostal za to 7 dní samovazby, 3 půsty a 2 měsíce omezení výhod. 4. 7. 1952 si pak vysloužil 3 měsíce zastavených výhod, za to, že si měl procvičovat anglická slovíčka během nepřítomnosti velitele dílny, místo aby pracoval. Tento poslední provinění si už odpykával na Mírově.¹³¹

Samovazby probíhaly v korekcích, na které všichni vězňové na Borech v této době vzpomínají na bití, krutost bachařů a nelidské podmínky. Alois Macek líčil korekci takto: *Byl tam jenom takový malý žanek a takový betonový sokl, a to byla postel. Kolem toho se muselo celý den chodit. Dřepy se dělaly třeba 10x za den, do toho byly půsty a mimo to jsme dostali poloviční dávky.*¹³²

5.3 Mírov

Hrad Mírov, ve kterém je dodnes umístěna věznice, byl postaven ve 13. století. Středověký hrad byl používán jako vězení už v 18. století, kdy fungoval jako kněžská káznice. Ve století devatenáctém pak sloužil jako civilní věznice. Během 2. světové války zde sídlilo gestapo se svým vězením především pro nemocné vězně. Po únoru 1948 byli i sem soustředěni političtí vězni.

¹³¹ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara.

¹³² Rozhovor s Aloisem Mackem (online). [cit. 2. 1. 2012] Dostupné na <http://www.politictivezni.cz/alois-macek.html>

10. března 1952 byly dva autobusy vězňů z Plzně převezeny na Mírov. Antonín Huvar měl být původně přeložen do Jáchymova, ale zásahem Dr. Chvojky byl převeden na Mírov. Od konce května 1952 byl pak zařazen na košíkárnou.

Po určité době byli všichni duchovní soustředěni na dvě patra do jedné budovy na Mírově. Antonín Huvar vzpomíná, že zde bylo umístěno 630 kněží. Členitost mírovského objektu neumožňovala tak tvrdý dozor a postih jako jiné věznice, ale i tak se zde děly věci, které dokazovaly nelidskost bachařů i vedení.

Koncem roku 1952 došlo k události, která to dokazovala. Vězni ze sedmého oddělení byli určeni k práci k výkopu kanálu na dvoře věznice. Po několika dnech práce zjistili, že kanál ústí až do otvoru v opevnění. To je vedlo k tomu, že začali uvažovat o pokusu o útěk. Jeden z vězňů vzal v zámečnické dílně plátek pilky na železo. V té době byli na cele vězni: Budko, Lejsek, Heinz, Dědeček, Chrastický, Stehlík, Stadelmajer, Safar a Kusnierz. Dohodli se, že se útěk pokusí všichni mimo Dr. Stehlíka, který nebyl schopen účasti díky vysokému věku. Celá akce byla však vězněm Chrastickým několik dní před samotným provedením prozrazena. Vedení věznice ale nezasáhlo hned, rozhodlo se počkat na samotný útěk a vězně exemplárně potrestat. Členové vězeňské stráže čekali na hradbách s kulometry, které měli rozkaz použít na každého, kdo se pokusí uprchnout. Nikoho z vězňů nezastřelili, ale všem zůstaly následky na celý život.¹³³

5.4 Mladá Boleslav

Od 9. července 1953 byl umístěn Antonín Huvar v mladoboleslavské věznici. Nejprve byl zde zaměstnán při draní peří, poté asi čtyři měsíce v kuchyni. S Dr. Metodějem Habáněm myli nádobí a zároveň probírali katolické a filozofické otázky. Tento dominikánský kněz, spisovatel a filozof své filozofické spisy publikoval již před 2. světovou válkou. V roce 1948 byl uvězněn, po intervenci ředitele Národního divadla propuštěn, ale z důvodu pokračování v řeholním životě znovu uvězněn.

5.5 Valdice - Kartouzy

18. listopadu 1953 byl Antonín Huvar opět přesunut, tentokrát do Valdic u Jičína, kde ve věznici Kartouzy strávil asi 7 měsíců. Kartuziánský klášter zde byl

¹³³ Necenzurované noviny, roč. 1, č. 6. Koudelka Josef :Útěk. [cit. 23. 2. 2012] dostupné na <http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1991/nn0691/obsah/11.htm>

založen v 17. století, budova přestala sloužit svému účelu po zrušení řádu na konci 18. století císařem Josefem II. V 19. století zde byla zřízena centrální věznice pro odsouzené trestance s trestem vyšším než deset let. Jako vězení sloužil areál i za první republiky a během 2. světové války. Po únoru 1948 funguje pak jako Ústav nápravných zařízení . Od roku 1953 byl „Uzavřeným ústavem nápravných zařízení MV“, v roce 1954 „Věznicí č. 2“ a od roku 1955 “Nápravně pracovním táborem č.1“. Celkový počet vězňů značně převyšoval stanovenou ubytovací kapacitu 1447 míst. Byli zde umístováni odsouzení za protistátní činnost do deseti let. Nejdříve byli vězni zaměstnáváni dráním peří, později vyrostly v areálu kláštera nové provozy národních podniků Agrozet, Koh-i-noor, Křižik, Jablonecká bižuterie. ¹³⁴ Ve zrušeném kostele byla v přízemí a na dvou vestavěných dřevěných patrech umístěna vězeňská pracoviště na výrobu bižuterie a plátěných sběráků pro zemědělské samovazy. V nové hale lisovny umělých hmot byly vyráběny bakelitové výlisky pro elektrospotřebiče a elektroinstalaci. Další nová hala sloužila k výrobě skleněných lustrových ověsů. V ústavu byla zajišťována též výroba náhradních dílů pro zemědělské stroje. ¹³⁵

Antonín Huvar byl umístěn v provoze Koh-i-noor do května 1954. Podmínky zde byly lepší v tom, že tu byla větší možnost setkávání s ostatními vězni nebo kantýna, ve které se dalo něco málo koupit.

5.6 Rтынě v Podkrkonoší

Po kartuziánském klášteře čekala Antonína Huvara Rтынě v Podkrkonoší a čtyři roky v uhelných dolech. Byl tu od 1. 6. 1954 do 22. 5. 1958. Zde využil předchozích zkušeností, které získal na dole v Libkovicích. Nápravně pracovní tábor, ve kterém byli vězňové převychováváni prací, spadal pod věznici v Hradci Králové.

Ve vězeňském spisu je dochován seznam návštěv, které byly povoleny vězni Antonínu Huvarovi, od 11. prosince 1955 do 6. 7. 1958. V tomto období mu bylo povoleno 9 návštěv z řad příbuzných. Nejvíce ho navštěvoval bratr Karel Huvar, který bydlel ve Dvoře Králové a pracoval jako učitel. Každá návštěva trvala podle

¹³⁴ John, Roman: Valdice a osudy politických vězňů 1948–1989. In: Paměť a dějiny 2009/04 (online)[cit. 3. 2. 2012] Dostupné na <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad0904/105-113.pdf>

¹³⁵ Kafková, Alena – Kýr, Aleš: Věznice Valdice v historii českého vězeňství. In: Historická penologie 2007, č. 2, str. 9. (online) [cit. 5. 2. 2012] Dostupné na http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Historicka%20penologie/2007/hp_07_02.pdf

zápisu přesně hodinu. Švagrová Helena Huvarová vzpomíná, že oni byli hlídáni jedním dozorcem a vězeň druhým dozorcem, aby mu náhodou něco nepředali.

V dole pracoval Huvar hlavně jako pumpař, také jako horník při stavbě zdí, dělník při posunu na štole. Jeho výkony přesahovaly v roce 1957 vždy 100%. Soupis věcí z roku 1958 dokazuje, kolik toho vězňové mohli mít u sebe. V seznamu nalezneme 3 polské učebnice, 1 krabici na papír, zrcátko, 3 krabičky tuh, 2 tužky, 1 kuličkové pero a tužku v pouzdře, 1 gumu, 1 trojúhelník, 1 kufr papír, brýle, 1 pár ponožek a 1 kuličkovou soupravu. Z cenností pak vlastnil křížek a medailonek z bílého kovu a bílé náramkové hodinky značky Vivata.¹³⁶

V tomto období na ně bylo sepsáno několik posudků. Náčelník nápravného pracovního tábora Václav Bydžovský píše, že *Antonín Huvar je povahy tiché, postrádá však přímou v jednání. Stýká se nejvíce s jinými vězňovými knězi*. Jeho stupeň převýchovy je v posudku z roku 1955 hodnocen jako ještě nepatrný.¹³⁷

Začátkem roku 1955 si podal Antonín Huvar žádost o podmíněné propuštění. Této žádosti však nebylo vyhověno. Komise pro podmíněné propuštění u krajského soudu v Hradci Králové s předsedou Dr. Františkem Dostálem tak rozhodla 1. února 1955 v neveřejném zasedání k návrhu krajského prokurátora Dr. Šimůnka. Bylo to odůvodněno tím, že podle zprávy vězeňského ústavu Huvar, ačkoliv je jeho stav velmi dobrý, má je průměrnou pracovní morálku, jeho chování není zcela řádné, protože byl několikrát kázeňsky trestán. Dále byla vzata do úvahy i společenská nebezpečnost a značný rozsah trestní činnosti Huvara. Z toho vyplynulo, že doposud vykonaná část testu nestačí k jeho nápravě.¹³⁸

Toto nebyla jediná žádost, kterou podal. V trestním deníku je zaznamenána žádost o milost řešená v březnu 1952, která byla odůvodněna jako zamítnutá. To samé se stalo i v roce 1953.¹³⁹

23.6. 1954 je pak zapsána další žádost o milost, která je postoupena krajskému prokurátorovi k dalšímu šetření, protože jde prý o žádost o podmíněné propuštění. Tam je v září 1954 propuštění zamítnuto s tím, že amnestie se na něj nevztahuje.

¹³⁶ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara. List cenných předmětů vězně.

¹³⁷ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara. Posudek na vězně.

¹³⁸ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara. Usnesení.

¹³⁹ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara. Deník v trestní věci.

5.7 *Valdice podruhé*

V květnu 1958 se Antonín Huvar dostal opět do valdické věznice, kde poslední měsíce svého trestu strávil na samotkách. Setkal se zde také s kardinálem Trochou. Ten byl v roce 1954 odsouzen k 25 letům vězení, následujících 6 let prožil na Ruzyni, Pankráci, ve Valdicích a Leopoldově. V roce 1960 byl propuštěn na amnestii.

Po čtyřech letech strávených dřinou v dolech pro Antonína Huvara znamenalo valdické vězení vítané ulehčení. Vzpomíná, že měli za úkol např. chystat třešně či rybíz k zavařování či pomoci v kuchyni.

Na svobodu byl propuštěn 26. 9. 1958 v 15 hodin odpoledne.¹⁴⁰ Samozřejmě musel podepsat, že zachová naprostou mlčenlivost o všem, co se během výkonu trestu dozvěděl.

¹⁴⁰ NA, fond Správa sboru nápravné výchovy, Osobní spis Antonína Huvara. Propouštěcí lístek.

6 V kněžské službě

6.1 Na svobodě bez souhlasu

Po svém propuštění z vězení se Antonín Huvar nastěhoval do Albrechticěk do rodného domu. Zde žila jeho matka a bratr s rodinou. Nedostal státní souhlas k vykonávání kněžského povolání a tak pracoval na rybářství. Na starosti míval jak rybníky kolem Albrechticěk, tak i rybářské revíry u Studénky, Bartošovic nebo u Oder. Práce na vzduchu a v přírodě musela být pro něj po deseti letech kriminálů svým způsobem požehnáním.

Švagrová Helena Huvarová vzpomíná, jak v rodném domě, ve svém pokoji v přízemí sloužíval mši, jen sám, nebo pro rodinu, za zavřenými okny a dveřmi. V tomto období nemluvil o tom, co ve vězení zažil, nesměl o tom mluvit a asi ani nechtěl. P. Huvarová vzpomíná: *On asi neměl ani chuť, on byl tak zdeprimovaný, že nemohl ani červenou barvu vidět, on ji tak nesnášel. Kluci byli malí – Petr a Zdeněk – já jsem jim upletla červené svetry, já jsem neměla jinou vlnu. Tenkrát jsem jim to nesměla obléct. On bylČervenou nesnášel.*¹⁴¹

Představy Antonína Huvara byly jasné, opět se chtěl snažit bojovat proti komunismu a proti nespravedlivému systému. Za deset let, které strávil ve vězení se ovzduší ve společnosti i v církvi změnilo, a on zjistil, že kněží se bojí. Ze strachu, aby nepřišli o státní souhlas k vykonávání kněžského povolání, se soustředili jen na to, co měli dovoleno a jiné aktivity odmítali.

6.2 Fulnek

Představeným Antonína Huvara byl fakticky arcibiskup olomoucký. Josef Matocha byl ale od roku 1950 internován a izolován. V čele arcidiecéze tedy figuroval generální vikář Josef Glogar, po smrti arcibiskupa v roce 1961 zvolený kapitulním vikářem. Tuto funkci pak vykonával až do podzimu 1969, kdy zemřel. Jedněmi byl tvrdě odsuzován za spolupráci s režimem, druhými obdivován za to, že se zhostil nelehkého úkolu vést diecézi v těžké době. Snažil se například do duchovní

¹⁴¹ Rozhovor s Helenou Huvarovou, příloha č. 12.

správy dostat kněze z výroby, protože nedostatek kněží byl jedním z problémů, které musel řešit.¹⁴²

Antonín Huvar dostal státní souhlas k výkonu kněžské služby v roce 1967. 15. října toho roku byl jmenován kaplanem ve Fulneku. Zde působil do začátku června 1969. Administrátorem a správcem děkanství ve Fulneku byl p. Antonín Loprais. Tento kněz, narozený v roce 1921 ve Vracově, ve Fulneku působil od svého vysvěcení v roce 1948, nejprve jako kooperátor, poté jako administrátor a děkan až do roku 1969. Podle vzpomínek fulneckého pamětníka Josefa Bajera se pater Loprais nesoustředil jen na kněžskou službu, ale pracoval ve veřejných funkcích na radnici.¹⁴³ Huvar na něj vzpomíná: *Přivítal mě mladší spolužák, který sloužil do roztrhání těla, myslím režimu.*¹⁴⁴

Fulnecký kostel Nejsvětější Trojice byl postaven v polovině 18. století. Tato barokní stavba je jednou z dominant severomoravského města. Druhou dominantou je klášter augustiniánů kanovníků, založený ve 14. století, který byl Josefem II. zrušen. V části jeho areálu byl později zřízen farní úřad. V roce 1968 bylo kapucínům, kteří zde dříve také působili, dovoleno se vrátit. Chrám Nejsvětější Trojice byl v letech 1967 – 1968 opravován. V kronice města Fulneku se dočteme: *V letech 1967 – 1968 se prováděla venkovní oprava dalšího významného památkového objektu našeho města – barokního kostel sv. Trojice. Uskutečnila se oprava celé střechy a veškeré venkovní fasádní práce.*¹⁴⁵

Své první kázání začal Antonín Huvar kvůli sázce z Borů anglicky. Farníky nejspíše vyvedlo z míry, když slyšeli: "Even such is time. That takes in trust, our youth, our joys, our all we have. And pays us but with earth and dust. Who in the dark and silent grave, when we have wandered all our ways, shuts up the story of our days? But from this grave, this earth, this dust. Only You my God will rise me up. I trust."¹⁴⁶

¹⁴² Teřhal, Vladimír: Vzpomínka na Josefa Glogara. (online) [cit. 3. 12. 2011] Dostupné na <http://www.casopisoodri.cz/osobnosti/images/Vzpominka%20na%20Josefa%20Glogara.pdf>

¹⁴³ Bajer, Josef: Vzpomínky jsou stále živé. In: Fulnecký zpravodaj 2011, č. 6, str. 16.

¹⁴⁴ Huvar, Antonín: Střepy. str. 59.

¹⁴⁵ SOA NJ, fond města Fulneku, kronika města Fulneku 1964 – 1973. str. 128.

¹⁴⁶ Neboť takový je čas, naplňuje důvěrou, mládím, radostí všechno co máme. Ale odplatí nám hlínou a prachem. Kdo však v temném a mlčenlivém hrobě po čase, když jsme prošli všechny své cesty, kdo uzavře počet našich dnů? Ale z hrobu, ze země, z prachu jedině ty Bože mě můžeš pozvednout. Já ti důvěřuji. (Huvar, Antonín: Střepy. str. 64.)

Když poznal trochu svou novou farnost, okamžitě začal organizovat. Brzy měl kolem sebe skupiny mládeže, ve fulneckém kostele organizoval koncerty vážné hudby. Varhanní koncerty i koncerty pěvců - účinkovali na nich Eduard Haken, Karel Průša, varhaník Josef Pukl a Jiří Skovajsa.

Pak ale přišel srpen 1968: *Asi ve čtyři hodiny ráno se ve Fulneku objevily sovětské vrtulníky, které krouží nad městem a odlétají zpět směrem k Bílovci. Brzy poté je slyšet rachot jedoucích tanků a obrněných transportérů. Město se rychle probouzí a mnozí obyvatelé nechápavýma očima sledují postup tankových jednotek. Na třídě Rudé Armády, na náměstí a Fučíkově ulici se tvoří hloučky lidí a živě gestikulují. Někteří hrozí projíždějícím vojákům pěstmi, vykřikují na ně a plivají před nimi. Až k takovýmto projevům zpracoval tisk, rozhlas a televize naše občany. V pozdějších ranních hodinách chápe se svedená mládež kbelíků s vápnem a barvou a píše urážející hesla na silnice, prkenné ploty a výkladní skříně obchodů. Pomýlená mládež přemalovává orientační tabule a rozcestníky, aby spletla vojáky...K vážnějšímu ohrožení nebo přímému střetnutí s vojáky pěti zemí ve Fulneku nedošlo. Po několika dnech se situace začala zdánlivě zklidňovat.*¹⁴⁷ Se začátkem normalizace přišlo i omezování možnosti veřejného Huvarova působení, opět se stala problémem velikost jeho vlivu a množství mladých, které kolem sebe soustředil. Na konci května 1969 byl tedy přesunut na Hanou, do Velké Bystřice.

6.3 Velká Bystřice

Do Velké Bystřice dorazil Antonín Huvar 1. 6. 1969. Byl jmenován administrátorem farnosti Velká Bystřice a administrátorem exkurendo farnosti Hlubočky.¹⁴⁸ Působil zde do roku 1972. Vystřídal zde pátera Ladislava Krále. Sloužil v kostele Stětí sv. Jana Křtitele, který má gotický presbytář a barokní loď z druhé poloviny 17. století. Za Huvarova působení započaly poslední velké opravy chrámu. Celý chrámový prostor byl upraven v rámci nových liturgických předpisů, byla postavena nová sakristie a zvětšen hlavní kůr. Bylo také třeba opravit farní budovu.

V Hlubočkách vznikla samostatná farnost v roce 1912, dva roky poté, co byl vysvěcen nový kostel Božského Srdce Páně. Od roku 1960 je ale farnost spravována exkurendo z Velké Bystřice.

¹⁴⁷ SOA NJ, fond města Fulneku, Kronika města Fulneka 1964 – 1973. str. 117.

¹⁴⁸ Farnost Velká Bystřice a Hlubočky. (online) [cit. 24. 2. 2012] Dostupné na <http://www.farnost-vbystrice.wz.cz/>

Antonín Huvar se staral jak o své farníky, tak i o budovy, které mu byly přiděleny. Svépomocí s mladými ministranty a jinou mládeží opravoval kostely i kapličky. Po třech letech, po problémech s okresním církevním tajemníkem i několika předvoláních na místní národní výbor, byl Antonín Huvar opět přeložen.

6.4 Velká Štáhle

Od 1. září 1972 se ocitl Antonín Huvar v úplně jiném prostředí. Místo úrodné Hané se měl starat o několik farností v podhůří Jeseníků. Administrátorem byl jmenován ve Velké Štáhli, administrátorem exkurendo pak v Břidličné a Václavově u Bruntálu. Mimo kostela Tří králů v Břidličné, kostela Nejsvětější Trojice ve Velké Štáhli a kostela Neposkvrněného početí Panny Marie v Břidličné se pustil například i do opravování kaple sv. Jana Křtitele v Malé Štáhli. Pomoci mu přijeli i farníci z bývalé farnosti Velké Bystřice, se kterou se kněz těžce loučil. V opravách pokračoval i s podporou ředitele továrny Kovohutě Břidličná.

S početnějšími výhrůzkami a tlakem ze strany církevního tajemníka Antonín Huvar očekával další přeložení nebo pozbytí státního souhlasu. Ještě předtím, v zimě roku 1974 musel být hospitalizován v nemocnici v Olomouci a bylo mu poskytnuto půl roku na rekonvalescenci po operaci. Teprve poté, 1. června roku 1975, mu byl státní souhlas odebrán.

6.5 Podruhé bez souhlasu

Antonína Huvara čekala opět dělnická procese. Nejprve asi rok pracoval na Dopravních stavbách v Olomouci, poté si našel místo ve mlýně v Jeseníku, kde pracoval více než šest let. I tady za ním jezdili lidé, aby je zpovídali a radili jim. Tak mohla probíhat evangelizace, i když ne oficiálně. Do hnutí Charty 77 se nijak nezapojil. Nevěřil pohnutkám některých lidí, kteří se do Charty zapojili. Vadilo mu, že členy byli i bývalí komunisté.

S postupným uvolňováním ve společnosti, kdy už nebyl kladen tak velký důraz na proticírkevní opatření a proticírkevní politiku, dostal Antonín Huvar opět státní souhlas. Stalo se tak 1. 3. 1982.

6.6 Orlová

Začátkem března 1982 byl jmenován administrátorem v Orlové. Zde nahradil faráře Emila Bijoka, který zde byl od roku 1951. Další farnosti, které spravoval

exkurendo, byly Rychvald u Karviné (od 1. 5. 1987 do 1. 2. 1990) a Petřvald u Karviné (od 1. 2. 1990 do 1. 7. 1990).

6.6.1 Rekonstrukce církevních staveb

Aktivita Antonína Huvara byla neúnavná. Okamžitě po příchodu do Orlové se začal starat o to, aby zachránil chrám, který hrozil zřícením a o kterém se rozhodovalo, zda bude zbourán či zachován. První zmínka o kostele v Orlové pochází ze 13. století. Chrám byl několikrát přestavován, ale k největší změně došlo v 19. století. Výrazným nárůstem počtu obyvatel Orlové spojeným s industrializací a zejména s rozšiřující se těžbou uhlí koncem 19. století kapacita stávajícího kostela nepostačovala požadavkům farníků a bylo rozhodnuto o rozšíření kapacity kostela ze stávajících 700 až na 3 200 věřících. Z tohoto důvodu byla v roce 1900 kostelním stavebním výborem schválena přestavba kostela. Ačkoliv bylo rozšíření kapacity kostela prezentováno jako přestavba, fakticky se jednalo o výstavbu novou. Byla zbourána celá loď kostela i s věží a z původního kostela se zachoval pouze památkově chráněný presbytář. Dne 8. 3. 1903 byl položen základní kámen kostela, chrám byl dokončen v roce 1905 a 23. 10. 1906 slavnostně vysvěcen.¹⁴⁹ Důlní ořesy i založené vytěžené štoly způsobily pokles terénu kolem kostela a faktické přestěhování centra města o několik kilometrů dále. I kostelu hrozilo postupné zhroucení.

Problém se začal řešit v druhé polovině 70. let a za působení Antonína Huvara se v opravách pokračovalo. 3. října 1982 přišel dopis na stavební odbor ONV Karviná, kde Huvar navrhuje svolat tým, který by měl vyřešit záchranu kostela v Orlové. *Kostel trpí značně danou činností a proto je nejvýše nutné rozhodnout co nejdříve, jakým způsobem je možno zastavit devastaci a z jakých prostředků lze financovat opravy. Zatím se podařilo zastavit zatékání vody střechou a běžnými opravami likvidujeme rozklad venkovních omítek.*¹⁵⁰ Mimo stavební odbor oslovil Huvar ještě stavební odbor MěNV Orlová, okresní a krajskou památkovou péči a církevního tajemníka, zástupce dolů a zástupce rekultivačních prací. Následně byl vykonán geologický průzkum, ručně vykopány sondy, které se týkaly základových konstrukcí a postavena výdřeva. V letech 1984-85 byly základové patky uvnitř kostela obepnuty věnci ze železobetonu navazující na systém táhel. Rovněž došlo ke

¹⁴⁹ Nešporek, Vítězslav: Kostel Narození Panny Marie v Orlové (online). [cit. 23. 1. 2012] Dostupné na <http://www.hornicky-klub.info/view.php?cisloclanku=2008010010>

¹⁵⁰ SOA Karviná, fond ONV Karviná 1977 – 1990. inv. č. 1120, karton 1147.

ztužení ocelovými táhly v úrovni cca 5,4 m nad podlahou. Těmito zajišťovacími úpravami se podařilo konstrukci kostela stabilizovat a realizovat i další drobnější stavební úpravy.¹⁵¹ Díky tomu, že poškození kostela bylo způsobeno poddolováním, společnost Ostravsko-karvinské doly poskytovala finanční sumy na náhradu škody. Bylo sepsáno několik dohod o vypořádání důlních škod. V roce 1979 poskytly OKD přes 40 000 Kčs,¹⁵² během 80. let několik částek v řádech tisíců a desetitisíců, v roce 1986 104 000 Kčs, v roce 1989 pak částku 332 000 Kčs.

Mimo opravy základů byly opravovány i věžní hodiny¹⁵³ V roce 1986 informoval Huvar církevního tajemníka o nutných opravách na faře v Orlové – opravili kapláňku (elektroinstalace, WC, koupelna), garáž, zpevnili hřbitovní zeď a začali opravovat hřbitovní kapli. Na všechny tyto opravy bylo nutné získat povolení církevního tajemníka. Opravována byla i farní budova, například bylo instalováno centrální vytápění. Antonín Huvar vzpomíná, že kostel v Orlové byl největším kolosem, jehož opravu musel řešit.

6.6.2 Pastorační činnost

Pastorační činnost ve farnosti probíhala pod podrobným dohledem církevního tajemníka. O tamějším církevním tajemníkovi – Jaroslavu Koubovi, říká A. Huvar: *Kapitola o Orlové je těžká tím, jak málo bylo uznání za všechno, co člověk nemusel. Ať to byli naši nebo státní, ještě nejvíce mi fandil pan tajemník Kouba, který jediný uznával, kolik je ke všemu třeba elánu, síly a chuti. Nebyli všichni soudruzi krysy.*¹⁵⁴ Určité informace o pastorační činnosti můžeme najít právě v situačních zprávách okresního církevního tajemníka, který vyplňuje pravidelně formulář – zpočátku měsíčně, poté čtvrtletně. Dotazník odpovídal na početní stav duchovních v okrese, otázky k řešení vyplývající z konferencí a schůzí církve v okrese, události v okrese podle církví. V okrese Karviná se soustředil tajemník na církve římskokatolickou, českobratrskou církev evangelickou, slezskou církev evangelickou, církev československou husitskou, církev adventistů sedmého dne, církev bratrskou. V roce 1988 působilo v okrese Karviná 17 duchovních římskokatolických a 11 duchovních slezské církve evangelické. V dalších církvích působili dva nebo tři duchovní.

¹⁵¹ Nešporek, Vítězslav: Kostel Narození Panny Marie v Orlové (online). [cit. 20. 3. 2012] Dostupné na <http://www.hornicky-klub.info/view.php?cisloclanku=2008010010>

¹⁵² SOA Karviná, fond ONV Karviná 1977 – 1990. inv. č. 1120, karton 1147.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Huvar, Antonín: Střepy jednoho života. str. 148.

Další otázky formuláře se týkaly řeholních domovů a řádů, sekt, výjezdů do zahraničí, ohlasů na vnitrostátní a mezinárodní záležitosti, a konečně připomínek k práci na úseku církevní politiky.

Mimo vyplňování těchto situačních zpráv musel církevní tajemník vyplňovat i jiné statistiky, informovat o prožívání liturgických dob a svátků (průvod na Boží tělo) a poutí. Jaromír Kouba upozorňoval na to, že v okrese Karviná není ani nebylo poutní místo. Také tvrdil, že tím, že jsou kolotoče a střelnice odděleny od kostela, neexistuje prakticky spojení poutě duchovní s poutí světskou.

Ze situačních zpráv se o působení Antonína Huvara dozvídáme různé detaily. V Havířově, 7. července 1984, měl primici Alois Peroutka (dnes děkan v Novém Jičíně). Jaromír Kouba píše: *Účast věřících na primici byla slabá, poměrně malý kostel sv. Anny v Havířově byl vzadu prázdný. Bohoslužbu provedl místní farář Wild. Kázání měl ThDr. Antonín Huvar, který si neodpustil několik špiček. Tajemník pro věci církevní s ním hned v pondělí provedl pohovor. Při bohoslužbě účinkoval místní farní sbor. Účastnilo se asi 30 ministrantů, bohoslovců a asi 30 farářů. Na obědě bylo jen asi 30 lidí, i když se původně počítalo s 60. Negativním jevem byl poměrně velký počet mladých lidí.*¹⁵⁵ Na počátku roku 1987 byl římskokatolický kostel v Orlové vykraden. Pachatelé odcizili magnetofon – údajně osobní vlastnictví ThDr. Huvara.¹⁵⁶ Zpráva z IV. čtvrtletí roku 1988 uvádí, že byla dokončena oprava kostela v Orlově – Doubravě. Měl se na ní podílet farář z Orlové Huvar a jeho stavební četa.¹⁵⁷ Začátkem července roku 1989 proběhla primice v Orlové. O ní Jaroslav Kouba referuje: *Na primici Marcela Tesarčíka bylo přítomno přes 2 000 věřících. V úvodu je přivítal místní farář ThDr. Huvar. Kázání měl pan Lobkowicz (dnes biskup ostravsko-opavský) z Ostravy – Mariánských Hor. Opět o kněžském poslání. Asistovalo 30 ministrantů, zpíval místní kostelní pěvecký sbor. Kupodivu nebyli přítomni žádní další duchovní, pouze bohoslovci z Litoměřic, dvě řeholnice a soused z Orlové – Doubravy farář Dostál, který po chvíli odešel, neboť nebyl pozván na oběd. Účastníci primice dostali koláče. Celá primice proběhla bez negativních jevů.*¹⁵⁸ Ve zprávě z prvního čtvrtletí roku 1989 je uvedeno, že cizí státní příslušníci

¹⁵⁵ SOA Karviná, fond ONV Karviná 1977 – 1990. inv. č. 1113, karton 1137. Zprávy o církevně politické situaci v okrese.

¹⁵⁶ SOA Karviná, fond ONV Karviná 1977 – 1990. inv. č. 1113, karton 1137. Zprávy o církevně politické situaci v okrese.

¹⁵⁷ Zde došlo ve zprávě k překlepu – četa je označena jako starobní. Tento termín – starobní četa – je pak používán v několika dalších zprávách.

¹⁵⁸ Tamtéž.

založili devizové konto faráři Friedlovi, Kufovi a ThDr. Huvarovi.¹⁵⁹ Z další situační zprávy se dozvídáme, že ThDr. Huvar ve dnech 10. – 24. 4. 1989 navštívil Itálii. Pobýval prý převážně v Římě, setkal se s papežem Janem Pavlem II. a byla mu věnována ze strany vatikánské hierarchie mimořádná pozornost.

Co se týče vyučování náboženství, podle materiálů k tomuto tématu se v Orlové v 80. letech do náboženství nepřihlásil ani jeden žák. V okrese Karviná bylo průměrné procento dětí chodících do náboženství něco kolem 1,5%. Z dalších statistik vyplývá, že například v roce 1982 se v Orlové narodilo 526 dětí a z toho bylo 126 dětí pokřtěno, z 223 sňatků bylo 17 opakováno v kostele. Z 426 pohřbů bylo přes 50% provedeno jako církevních.

Biřmování nebylo ve farnostech pořádáno moc často. Udělovat tuto svátost totiž může pouze biskup. V Orlové bylo uspořádáno naposledy v roce 1979, tehdy bylo biřmováno 180 biřmovanců. Dne 25. října 1987 bylo pořádáno další. Hlavním celebrujícím byl pochopitelně biskup Vrana. Dalšími celebrujícími byli ThDr. Huvar, který měl i kázání, a děkan Blahut, důchodce z litoměřického okresu. Účastnilo se dalších sedm kněží. Celkem bylo přítomno asi 500 věřících, 200 mužů a 300 žen, 74 z nich bylo biřmováno. Na výkazu o církevních obřadech je popsána i věková struktura přítomných. 11 dětí bylo ve věku do šesti let, od 6 do 15 let tu bylo 50 dětí, dalších 80 mladých bylo ve věku do 25 let. Obřadů se účastnilo asi 28 ministrantů a asi 20 členů kostelního sboru. Kouba píše: *Celkově proběhlo biřmování bez negativních jevů. Zúčastnilo se ho několik ministrantů z Havířova (na výpomoc). Při kázání ThDr. Huvar dvakrát uvedl, že biřmovanci jsou odvážní. Jinak bylo kázání zaměřeno nábožensky.*¹⁶⁰

Při hodnocení praxí bohoslovců (v Orlové Jan Kučera po 3. ročníku) na Karvinsku napsal Kouba: *Přestože jsem v minulosti několikrát upozornil na nevhodnost praxe bohoslovců u ThDr. Huvara, opět mu byl přidělen. Je opodstatněné podezření, že ThDr. Huvar je salesián a navíc nedobře na bohoslovce působí. J. Kučera v Orlové vypomáhal v kostele, dělal lektora a akolytu. Navíc byl ve značné míře využíván při manuální práci při opravě kostela v Doubravě.*¹⁶¹

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ SOA Karviná, fond ONV Karviná 1977 – 1990. inv. č. 1113, karton 1137. Zprávy o církevně politické situaci v okrese.

¹⁶¹ Tamtéž.

6.6.3 Kněžské konference

Kněží se pravidelně scházeli u svého děkana. Toto pravidelné setkávání mělo posilnit kněží v jejich službě. V karvinském děkanství v roce 1984 byl poměr počtu členů a nečlenů ve sdružení *Pacem in Terris* nerozhodný – 12 kněží bylo členy, 12 ne.

Ve sledovaném období probíhaly konference jednou měsíčně. Program byl vždy obdobný: po pobožnosti v kostele následovalo jednání na faře. Bylo nutné vyřídit administrativní záležitosti – pololetní výkazy s rozpočty, dotazníky o biblických hodinách ve farnostech. Po přečtení zápisu z minulé schůze přišla na řadu přednáška jednoho z přítomných kněží. Tématy byly liturgické doby, svátky, biblické postavy nebo knihy. Na konci vždy byla zařazena diskuze. V případě přítomnosti okresního církevního tajemníka (což bylo téměř vždy), mu byl dán prostor k jeho vystoupení.

I Antonín Huvar několikrát přednášel, například na téma *Obrácení* nebo *Listy sv. Petra*. V situační zprávě okresního církevního tajemníka J. Kouby z II. čtvrtletí roku 1988 se dočteme: *Na konferencích římskokatolické církve ThDr. Huvar opětovně narušoval klidný průběh snahou zorganizovat nátlakovou akci na obsazení biskupského stolce v Olomouci. Byl usměrněn děkanem i tajemníkem pro věci církevní.*¹⁶²

6.7 Velká Bystřice podruhé

V roce 1990 se stal Antonín Huvar poprvé ve své kněžské kariéře farářem ve farnosti, kterou dobře znal. Od 1. července 1990 byl jmenován farářem ve Velké Bystřici a administrátorem exkurendo v Hlubočkách. Zde strávil 15 let a poté, k 1. lednu 2005 odešel do penze. V rozhovoru s Petrou Jurčovou v *Mladé frontě* líčí, jak na farní zahradě chová deset druhů zvířat.¹⁶³

Po odchodu do důchodu odešel Antonín Huvar do Vražného, kde si koupil dům se zahradou. Od roku 2005 až do své smrti žil zde a vypomáhal místnímu knězi. Zemřel v nemocnici v Novém Jičíně 22. září 2009. Pohřeb proběhl 1. října 2009 v rodných Albrechticích, kde byl také pohřben do kněžského hrobu. Pohřeb za

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ *Mladá fronta Dnes*, roč. 15, č. 298. Člověk musí být optimista: svoboda spočívá v tom, co nemusím mít, říká vězeň komunistických lágrů Antonín Huvar.

účasti mnoha kněží i početné veřejnosti byl přenášen TV Noe. Účastnil se i olomoucký arcibiskup Jan Graubner.

7 Veřejné působení po roce 1989

Antonín Huvar se po roce 1989 účastnil veřejného života na několika úrovních. Jako kněz působil na Hané ve Velké Bystřici, ale to nebylo zdaleka všechno. Ještě za totality vzniklo ve švýcarském Curychu z popudu emigrantů Světové sdružení bývalých československých politických vězňů v exilu. Antonín Huvar se stal předsedou této organizace, která měla usilovat o navrácení společenské autority politickým vězňům. Z důvodu vysokého věku členů organizace sdružení pokračovalo ve své činnosti v České republice, po odstoupení A. Huvara z funkce předsedy byla činnost organizace ukončena. Na Slovensku v současnosti funguje nástupnická organizace Svetové združenie bývalých čs. politických vězňov.

Antonín Huvar byl také familiářem řádu Panny Marie Jeruzalémské.

7.1 Univerzita

Relativně krátkou kapitolou bylo Huvarovo působení na Cyrilometodějské fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Antonín Huvar hned po vysvěcení v roce 1947 plánoval další vzdělávání v oboru teologie. Dne 1. 10. 1947 nastoupil jako posluchač roku přípravy k doktorátu teologie na teologickou fakultu v Olomouci, rok přípravy ukončil 30. 6. 1948. V roce 1968, kdy to bylo možné, začal studovat v Litoměřicích. V jeho osobním výkazu najdeme poznámku: *Dle sdělení Děkanství CMBF v Litoměřicích dne 12. 5. 1970 dosáhl licenciátu bohosloví.*¹⁶⁴ Tento titul, dosažený po státní zkoušce z bohosloví byl v Československu zaveden v roce 1937. V roce 1948 bylo pak prohlášeno, že licenciát získaný podle norem papežské konstituce z roku 1931 má tytéž právní důsledky jako doktorát teologie. Titul ThDr. získal vykonáním státní rigorózní zkoušky.

V roce 1968 přednášel neoficiálně pedagogiku a katechetiku na pobožce Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Olomouci.¹⁶⁵ V letech 1990 – 1993 již působil oficiálně na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci, která se stala součástí Univerzity Palackého v říjnu 1990. Opět přednášel především o otázkách výchovy. Sám Huvar na to vzpomíná: *Až přišla léta tání ledového komunismu, až jsme mohli zase žít ve svém, volně se pohybovat a cítit*

¹⁶⁴ Osobní složka Antonína Huvara. Arcibiskupství Olomoucké.

¹⁶⁵ Novotný Vojtěch: Učitelé teologické fakulty v letech 1950 – 1989. In: Novotný, Vojtěch: Katolická teologická fakulta 1939-1990. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století, Praha: Karolinum, 2007. (online) [cit. 6. 3. 2012] Dostupné na: http://www.cdct.cz/old/files/novotny_kapitola.pdf

*své autority. Tu se mi zachtělo žít jako profesor na univerzitě v Olomouci. Žít a dávat to, co jsem získal za dlouhou dobu všech školení a přeškolovaček na studiích, v lapácích, ve styku se všemi, kdo za to stáli. Co jsem považoval za jediné možné prostředí, kde jsem byl ve svém, byla vysoká škola a tak jsem si dal říci a šel jsem za hlasem svého nitra a i za hlasem arcibiskupa Vaňáka do Olomouce na fakultu, která mně málem stála život.*¹⁶⁶

V roce 1993 předložil k habilitaci svou starší práci Přírozená výchova k vůdcovství. Habilitační přednášku přednesl 22.4.1993 v Olomouci. I přes posudky Prof. PhDr. Josefa Maňáka, CSc. a Doc. PhDr. Jiřího Musila, CSc., kteří práci doporučili k dalšímu řízení a k obhajobě, titul docenta nezískal. Nepodařilo se mu přesvědčit senát. To ho tak zklamalo, že pak obvinil členy komise ze spolupráce s STB a okamžitě z fakulty odešel.

7.2 Ocenění

Jan Pavel II. v roce 1995 ocenil Antonína Huvara čestným titulem prelát Jeho Svatosti. Toto papežské vyznamenání je druhým stupněm čestného ocenění, náleží k němu titul Monsignor.

V roce 1998 byl oceněn prezidentem České republiky Václavem Havlem. Bylo mu propůjčeno vyznamenání Řád Tomáše G. Masaryka III. třídy, které je udělováno osobám, které se vynikajícím způsobem zasloužily o rozvoj demokracie, humanity a lidská práva.

V únoru roku 2006 proběhly oslavy 60. let obnovení Univerzity Palackého v Olomouci. Součástí oslav bylo i předávání pamětních medailí osobám, které se o obnovení univerzity nějakým způsobem zasloužily. Mezi nimi byli i členové akčního výboru pro obnovu univerzity, tehdy ještě studenti. V dubnu 2006 byl uspořádáno setkání, kdy pamětníci vzpomínali na dobu nadšení po válce. Antonín Huvar byl jedním z nich. Převzal Pamětní medaili k 60. výročí obnovení olomoucké univerzity z rukou rektora. Dalšími oceněnými byli Doc. Stanislava Šprincová, JUDr. Vladimír Mohapl a JUDr. K. Sonntag.¹⁶⁷

V roce 2007 vzniklo Občanské sdružení PANT s cílem působit v oblasti rozvoje a podpory informovanosti veřejnosti o problematice lidských práv a jejich porušování. Vytváří a pracuje na projektech, které se tématicky týkají soudobých

¹⁶⁶ Huvar, Antonín: Střepy jednoho života. Toronto 1995. str. 88.

¹⁶⁷ Žurnál UP, roč. 15, č. 23, 28. 4. 2006. str. 3.

dějin a fungováním totalitních režimů. Od roku 2008 uděluje výbor občanského sdružení Cenu Jaromíra Šavrdy, cena je udělována za svědectví o totalitě. Členy výboru, který cenu uděluje, jsou předseda Občanského sdružení PANT Petr Pánek a signatáři Charty 77 a blízcí kolegové Jaromíra Šavrdy Dana Němcová, Tomáš Hradílek, Václav Malý a Jiří Gruntorád. Prvním laureátem této ceny byl Antonín Huvar. Cenu převzal 10. prosince 2008 z rukou manželky zesnulého spisovatele Dolores Šavrdové na konferenci s názvem I mlčení je lež. Ve svém příspěvku, který zde pronesl, apeloval na to, aby se na minulost nezapomínalo, a aby s ní byli seznamováni ti nejmladší, kteří už na ni nemají osobní vzpomínky. Antonín Huvar říká: *Je potřeba a to naléhavě uvést ve školách na všech stupních předmět dějinně důležitý, zvláště o období 50. až 90. let dvacátého století.*¹⁶⁸

7.3 Přednášky a projevy

Antonín Huvar často přednášel a vždy prezentoval svůj názor. V Olomouckém dni, v rozhovoru na konci roku 2004 říká: *Jestliže chce někdo po někom mravní nápravy, tak sám nesmí být v mravním bahně. Když chcete formovat posluchače, nebo dokonce napravovat celý národ, tak to musíte mít v pořádku především se sebou. Těžko to může dělat někdo, kdo nedodrží slovo, které dal manželce, nebo bez míry pije nebo krade. Desatero jako takové je celek, to nejde odbourat, a vláda i parlament by měly vědět, že jsou spoluzodpovědní. Jim ale chybí zkušenosti, mají jenom teorii a ještě špatně naučenou.*¹⁶⁹

Účastnil se poutí na Sv. Hostýně, každoročně přednášel na pouti muklů. Také se účastnil setkání u pomníku v Altanagelbergu, kde také přednášel. Památník v rakouské obci Altnagelberg, blízko hraničního přechodu Halámky, byl postaven v r. 1987 MUDr. Felixem Úhlem. Tento politický vězeň byl odsouzen na 25 let v roce 1948, z Jáchymova utekl o čtyři roky později podzemními štolami propojenými přes jiné šachty až do Východního Německa. Přešel do Západního Německa a pak do Švýcarska. Zde si zřídil zubařskou praxi. V roce 1987 zřídil na vlastní náklad památník obětem komunistického teroru v ČSR v Altanagelbergu. P. Huvar zde řekl

¹⁶⁸ I mlčení je lež aneb proč je potřebné mluvit a učit o komunistických zločinech. Sborník z konference. (online)[cit. 5. 3. 2012] dostupné na:

http://www.pant.cz/UserFiles/files/sbornik_pant_pdf.pdf

¹⁶⁹ Olomoucký den. č. 303, 31. 12. 2004. Hnilová Lenka: Kněz a skaut: Lidem přeji lidsky čisté sebevědomí.

v roce 2001: *Jde o člověka, jde o národ, jde o tvář všech těch, kdo nesmějí brát podíl na oné bezradné a bezedné podvodné praxi, kterou si tolik z našich spolubratří oblíbilo. Jsme svědomím? Tak jim buďme úplně, ale to předpokládá pevnost charakteru, radost z možnosti být prospěšný všem ostatním a pomáhat, kde je to jenom možné.*¹⁷⁰ Vracel se i na místa, na která neměl nejlepší vzpomínky. Kázal například při svěcení obnoveného kostela na Mírově v roce 1994. Seznam přednášek mezi lety 1993 a 2002 je uveden v jeho knize *Život žabím pohledem*.¹⁷¹

Antonín Huvar se také účastnil besed na školách. Především v dnešním Moravskoslezském kraji byl zván na přednášky na střední školy a gymnázia, kde líčil žákům své zážitky a zkušenosti. Přednášel také dětem z ostravských základních škol..

7.4 Literární činnost

Už z vězení Libkovice a Jiřetín se Antonínu Huvarovi dařilo posílat motáky pro vatikánský rozhlas. Týkaly se mravního stavu vězňů i těch, kteří vězně měli hlídat a převychovávat. I z Temného dolu, ve Rtyni v Podkrkonoší, v letech 1956 – 1958 předával motáky. Podařilo se mu je přenést v botách přes šachtu. Některé z motáků pak byly vydány i knižně v několika Huvarových pracích.

Jeho dílo *Přirozená výchova k vůdcovství* bylo vydáno nejprve v Torontu v nakladatelství Moravia Publishing. V roce 1994 ho vydala Matice cyrilometodějská. Toto dílo, které bylo také předloženo jako habilitační práce, pojednává o výchově, potřebě morálních vzorů, o vůdcích zobrazených v Bibli. Zamýšlí se nad potřebou vůdce v lidské společnosti i nad jeho vlastnostmi.

Dalším dílem jsou *Záblesky z temného dolu: hovory k bratřím v době tísně*. Tato kniha byla vydána v roce 1995 a jsou v ní promluvy, úvahy a přednášky, které Huvar pronášel v prostředí věznice mezi spoluvězni, především mladými muži. Ty se takto snažil formovat.

Dílo *Střepy*, které je nejvíce životopisné, bylo vydáno v roce 1995 v Torontu opět v nakladatelství Moravia Publishing. První část se věnuje vzpomínkám na život, v druhé jsou zveřejněny jeho úvahy sepsané v době věznění.

Kniha *Synci* vydaná v roce 1996 v Olomouci je věnována formaci ministrantů. Sám autor v úvodu uvádí, že tato příručka vyrůstá nenápadně z pohybu synků ve

¹⁷⁰ Huvar, Anotnín: *Život žabím pohledem* (online). Dostupné na http://huvar.condata.cz/Knihy_Huvar/%C5%BD%C3%A1by/cd/zaby.pdf

¹⁷¹ Tamtéž. str. 3.

Velké Bystřici. Líčí v ní své zážitky s malými chlapci, kteří knězi pomáhají při liturgii u oltáře. Věnuje se otázkám liturgie, tomu, jak naučit chlapce jednotlivé povinnosti u oltáře. Obsahuje i krátké příběhy, které zažil během let sám autor. V knize najdeme také návrh programu letního tábora. Jsou zde také uváděny předpoklady chování pro děti podle věku.

Podle svého přesvědčení, že výchova děvčat a chlapců by neměla probíhat koedukovaně, ale zvlášť, napsal Antonín Huvar také knihu pro děvčata. Je nazvaná *Dívčiny*. Vyšla v roce 1997 v nakladatelství Matice cyrilometodějské v Olomouci. Zabývá se výchovou děvčat, jejich vlastnostmi, které by výchovou měly získat, rodinou, postavením ženy ve společnosti.

Ve všech těchto dílech je rozpoznatelné Huvarovo praktické myšlení i mnoho životních zkušeností. Jeho názory nevycházejí z mnoha výchovných teorií, ale spíše z toho, co autor načerpal životem a praxí.

8 Skauting

Skautské hnutí vzniklo ve Velké Británii na počátku 20. století. Za zakladatele je považován Robert Baden-Powell. Tento britský voják bojoval v Africe v búrské válce a už během ní využíval mladé chlapce jako doručovatele depeší. Po návratu z Afriky vystoupil z armády a začal se věnovat práci s mladými chlapci.

V roce 1907 zorganizoval první tábor na ostrově Brownsea, tato událost je dnes zpětně považována za počátek skautského hnutí. Svoji filozofii zakládal na tom, že chlapci na táboře spolupracovali v malých skupinkách po pěti, v každé pak byl jeden zkušenější a starší člen. Na Brownsea tak byl položen metodický základ k družině – nejdůležitější výchovné jednotce ve skautingu.

Do českých zemí se skauting dostal jen o několik let později. V roce 1911 navštívil pedagog, tělocvikář Antonín Benjamín Svojsík Velkou Británii, kde se seznámil s principy a filozofií skautingu. O rok později vydal svou knihu *Základy junáctví a uspořádal tábor pro skupinu chlapců u hradu Lipnice*. Český skauting byl ovlivněn také E. T. Setonem a woodcraftem, tím byl zapříčiněn větší důraz na přírodu, na pobyt v ní i na její ochranu. A. B. Svojsík o tom napsal: *Těžko posouditi, kdo má o které odvětví skautingu větší zásluhy, zda Seton nebo Baden-Powell. Jisto jest, že ona romantičnost, poetičnost a láska k přírodě jsou především zásluhou Setonovou, kdežto pořádek, kázeň a organizace jsou zase dílem Baden-Powellovým.*¹⁷² Narozdíl od anglického skautingu byl kladen menší důraz na duchovní stránku, ale vzhledem k postavení českých zemí v Rakousko-Uhersku byl větší důraz kladen na národní principy. V prvních dnech po vzniku Československa, v revoluční době, kdy dřívější úřady a instituce včetně pošty přestaly fungovat, nebo nebyly důvěryhodné, doručovala stovka skautských kurýrů důležité zprávy, dopisy, a telegramy mezi členy Národního výboru a novými úřady.¹⁷³ Během první republiky se pak rozvíjí skautské hnutí, vznikají chlapecké i dívčí oddíly. Začátkem třicátých let čítala členská základna víc než 30 000 členů, v roce 1936 to už bylo 58 000 členů.¹⁷⁴ Skauting je podporován i prezidentem republiky, jak T. G. Masarykem, tak i E. Benešem a dívčí skauting také dcerou prezidenta Alicí Masarykovou.

Od začátku války je činnost Junka omezována, např. protektorátní úřady nařídily změnu názvu časopisu pro činovníky. Původní časopis *Vůdce* byl přejmenován na

¹⁷² Šantora, Roman a kol.: *Skautské století*. Praha 2012. str. str.20.

¹⁷³ Tamtéž, str. 59.

¹⁷⁴ Tamtéž, str. 96.

Činovníka, s odůvodněním, že Říše má jen jednoho vůdce Adolfa Hitlera a tento titul nesmí mít nikdo jiný.¹⁷⁵ Dne 28. října 1940 je Junák zrušen rozhodnutím K. H. Franka, ale mnoho skautů hájí myšlenky skautingu v ilegálním odboji či za hranicemi protektorátu. Sedm stovek z nich za to zaplatí životem. V květnu 1945 je organizace znovu obnovena, aby se krátce nadechla k životu, než přijde rok 1948. Ve velice krátké době nastal ohromný příliv členů do oživené skautské organizace. Obnovovaly se oddíly a střediska, zároveň vznikaly nové tam, kde skauting před válkou nebyl. Už v létě roku 1945 byly organizovány první tábory.

Díky tlaku KSČ se stal Junák kolektivním členem Svazu československé mládeže, který vznikl 26. srpna 1945. Po únoru 1948, 29. března, byl Junák rozhodnutím Ústředního akčního výboru Národní fronty začleněn do Svazu československé mládeže. Po definitivním termínu pro registraci do SČM po 30. září oddíly těch činovníků, kteří nevstoupili do SČM, přestaly právně existovat, rozpadly se nebo v různých podobách přešly do ilegality. Oficiálně byl Junák zrušen v roce 1950.

Další možnost k obnovení skautského hnutí se naskytl během pražského jara. 29. března 1968 je Junák znovu obnoven. Počet členů v roce 1969 čítal na 85 000 členů. Bylo uspořádáno na 1300 táborů. V následujícím roce bylo umožněno ještě téměř 40 000 dětí a činovníků, aby strávili léto na skautském táboře. Činnost českého Junáka ukončilo závěrečné plenární zasedání ústřední rady Junáka 1. září 1970. Na rozdíl od událostí před dvaceti lety byl Junák nyní zrušen vlastním orgánem organizace.

V následujícím období, kdy byla organizace opět zakázána, mnoho oddílů působilo pod hlavičkou turistických oddílů. Podstatná část majetku Junáka byla převedena do pionýrské organizace, vzbuzovalo to dojem, že se vlastně nic nestalo. Po sametové revoluci v roce 1989 je opět obnovena činnost Junáka a 28. prosince téhož roku jsou schváleny stanovy organizace Český Junák – svaz skautů a skautek. Znovu vznikají skautská střediska v mnoha městech. Junák se stává členem mezinárodních skautských organizací. 19. května je uspořádán junácký sněm. V současnosti má Junák – svaz skautů a skautek přes 45 000 členů.

Tradice skautingu v Albrechticích za první republiky neexistovala, jak již bylo řečeno, Antonín Huvar, skautským jménem (přezdívkou) Leknín, založil

¹⁷⁵ Tamtéž, str. 120.

v Albrechtických skautský oddíl v roce 1945. V roce 1946 zde vzniklo středisko, jehož byl vůdcem. Své působení však neomezoval jen na Albrechticky a přilehlé obce, působil také na Lesní škole¹⁷⁶ v Rajnochovicích nebo Červeném Hrádku, kde přednášel. Když vzpomínal na roky, které prožil ve vězení, velebil svoji skautskou průpravu. To, že byl vycvičený spát na tvrdé podlážce a uměl se ovládat a něco si odříci, se mu hodilo. I po svém propuštění si vždy hledal cestu, jak s mládeží pracovat a jak ji oslovit. Účastnil se táborů, kde vychovával jako skautský vedoucí i jako kněz. Během pražského jara opět přednášel na lesních školách, pomáhal v Albrechtických s vedením obnoveného Junáka a přípravou táborů. Skautsky se snažil působit na ministranty a mládež, kterou na sebe soustředil v každé farnosti, ve které působil. Po roce 1989 v tom pokračoval. Jak píše ve své stati Tomáš Dacík¹⁷⁷: *Církev se po roce 1989 soustředí na práci s mládeží, organizuje využívání volného času. Je obnoven Orel i skautské organizace, ve kterých se výchově věnují především zkušení skauti. Příkladem může být jistě katolický kněz a bývalý politický vězeň ThDr. Antonín Huvar, jenž práci s mládeží věnoval mnoho času. Ani dnes své synky neopustil.*

¹⁷⁶ Lesní škola je název kurzu, které byly pořádány v českých zemích od roku 1923 pro vůdce. Inspiraci našli organizátoři v Gilwell Parku, který sloužil potřebám výcviku skautských vůdců od roku 1918. Tento pozemek na okraji Londýna slouží skautům dodnes. V roce 1922 absolvoval Gilwellský kurz i František Alexander Elstner, který o rok později uspořádal první český kurz pro skautské vůdce nedaleko Jindřichova Hradce. A.B. Svojsík pak navrhl název pro tyto kurzy – lesní škola. V roce 1926 bylo již 60 absolventů lesních škol. Po druhé světové válce se kurzy konaly např. v Jinošově, Horních Černošicích, Rtyni, Horní Bečvě, Červeném Hrádku nebo v Rajnochovicích. Lesní školy byly rozděleny na oblastní pro výcvik vůdců oddílů a zemské pro výchovu instruktorů. Pořádání LŠ řídila a koordinovala Ústřední lesní škola.

¹⁷⁷ Dacík, Tomáš: Církevně – politický vývoj u nás od konce 80. let do současnosti. Brno 2000. str. 16. (str. 23)

Závěr

Antonín Huvar byl především knězem. Lze se zamýšlet nad tím, jak by jeho život vypadal, kdyby do něj nezasáhly dějiny a Huvarův život by se odvíjel jako život venkovského faráře. Díky svému nadání působit na lidi a soustředit kolem sebe mládež by asi nikdy nezůstal nepovšimnut, ale tím, že si ho režim vyhlédl a udělal z něj jeden z exemplárních případů, byla jeho rozvíjející se kariéra kněze násilně přervána.

Když se octl ve vězení, knězem být nepřestal, dál se snažil promlouvat, zpovídat, radit a naslouchat. Všechno lidské utrpení, které zažil na vlastní kůži a viděl u svých spoluvězňů, ho utvrdilo ještě více v jeho původním přesvědčení.

Po návratu z vězení projevoval až nesmiřitelnou nechuť vůči svým spolubratrům kněžím, kteří sloužili režimu, a z toho důvodu neměl ani příliš úcty k církevní hierarchii, která byl donucena s režimem vyjednávat a do různé míry spolupracovat. Dá se říci, že neodpouštěl tyto kontakty, což odůvodňoval tím, co všechno ve vězení zažil. Také trpce snášel, že se kněží, jeho spolubratři, s ním báli promluvit, hlásit se k němu nebo jej navštívit. Každý se pochopitelně staral, aby za kontakty s nepohodlným svědkem komunistické perzekuce nebyl nějak postižen.

Když konečně mohl promluvit o svých zážitcích, nepromarnil jedinou příležitost. Své zážitky sepsal v několika knihách a v novinových a televizních rozhovorech prezentoval mnohdy vyhraněné názory. Podle svých vlastních slov měl velká očekávání, která se týkala významných funkcí v církvi. Tato jeho očekávání ale nebyla naplněna.

Ve svých přednáškách a projevech vždy apeloval na nutnost informovat o páchaných zločinech a bezpráví, kterého se komunističtí funkcionáři a jejich příznivci dopouštěli. Často vzpomínal na své spoluvězně, bylo vidět, že si někdy lidí odsouzených za krádeže vážil víc, než spolupracovníků komunistů.

Inspirace jeho životem se stala i základem pro divadelní představení, které vzniklo v Brně. BURANTEATR je divadlem vzniklým v Brně, na základě myšlenky dvou studentů z JAMU v roce 2003. Představení z roku 2011 nazvané prostě Antonín Huvar pojednává o osudech tohoto muže. V inscenaci jsou použity autentické nahrávky P. Antonína Huvara z cyklu Příběhy 20. století, dále prokurátora Čížka a také básně Jana Zahradníčka. V inscenaci vystupují mimo Antonína Huvara také postavy bachařů Čeněk Petelík a Václav Landman, františkán Tomáš Koseček,

kapitán Josef Bryks, podporučík Stb Málek, generál Heliodor Píka, bachař František Šafarčík, poslanec Stanislav Broj a Marek Eben. Na základě Huvarových vzpomínek se zde odvíjí příběh odehrávající se především ve věznicích. Vzpomínky z vězení se prolínají se vzpomínkami na studium a dětství.

Pokud bychom srovnali osudy A. Huvara s osudy jiných, za komunismu vězněných kněží, dojdeme k tomu, že se jejich osudy podobají. Kněží byli většinou odsouzeni ve velkých vykonstruovaných procesech. Antonínu Huvarovi paradoxně pomohlo to, že byl odsouzen v roce 1948, kdy nový zákon na ochranu republiky ještě nebyl v platnosti. Vzhledem k činům, z nichž byl obviněn, by jeho trest mohl být mnohem vyšší, kdyby byl souzen o dva měsíce později. Po propuštění z vězení pak kněží nedostali státní souhlas a nějakou dobu trávili v dělnických profesích. Když státní souhlas získali, již záviselo na nich, zda jim zůstane. Samozřejmě to záviselo také na vůli církevních tajemníků a aktuální politické situaci. Většina kněží mohla své kněžské povolání vykonávat kolem roku 1968, poté s počínající normalizací byly státní souhlasy opět odebrány. Do hnutí kolem Charty 77 se některé katolické kruhy zapojily, signatáři byli například Václav Malý, Josef Zvěřina nebo František Lízna. Antonín Huvar však zastával názor, že s exkomunisty nechce mít nic společného. Podobný názor měl z počátku i kardinál Tomášek, který ale postupně Chartu začal podporovat. Zapojení perzekvovaných kněží po roce 1989 se lišilo. Většina z nich zůstala nadále ve farnostech, někteří z nich získali významnější postavení v církvi, někteří se uplatnili v akademickém prostředí. Antonín Huvar mezi nimi vynikl neúnavnou snahou informovat veřejnost o hrůzách, které se v komunistických věznicích dály.

Antonín Huvar celým svým životem potvrdil, že pevně věří ve svoje životní motto: *Kde má růst srdce, musí tvrdnout dlaně*. Dokazoval to svou tvrdou prací, kterou odvedl při opravách kostelů a kaplí ve farnostech, které mu byly svěřeny. Zároveň při této příležitosti mohl působit na své spolupracovníky – většinou mladé křesťany. Takto si v praxi ověřoval své teorie o výchově, které pak předkládal ve svých dílech. Práci zakončíme poselstvím Antonína Huvara: *Jsme-li skutečnými věřícími, tedy bychom vždy měli pamatovat, že každá událost má působit k našemu vzdělání, poučení i posvěcení, aby nás jednou nezakla prázdnota místo radosti a únava nezašlápla do prachu přítomnosti.*¹⁷⁸

¹⁷⁸ Huvar, Antonín: *Střepy jednoho života*. Toronto 1995. str.2

Použité prameny a literatura

Archivní prameny

Národní archiv, fond Státního úřadu pro věci církevní, č. 852.

Národní archiv, fond Správa sboru nápravné výchovy. Osobní spis Antonína Huvara.

Archiv bezpečnostních složek, fond Studijního ústavu MV, a. č. 323 -26-19, Brno, Huvar a spol.

Archiv bezpečnostních složek, fond vyšetřovacích spisů, a. č. V – 2677 Brno, Spis Huvár Antonín a spol., Vyšetřovací spis I. a II.

Státní okresní archiv Nový Jičín, fond obce Albrechtičky

Státní okresní archiv Nový Jičín, fond obce Fulnek

Státní okresní archiv Karviná, fond ONV Karviná 1977 – 1990

Monografie, sborníky

Balík, S. – Hanuš, J.: *Katolická církev v Československu 1948 – 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 399 str.

Cuhra, Jaroslav: *Církevní politika KSČ a státu v letech 1969 – 1972*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999. 107 str.

Cuhra, Jaroslav: *Dílo koncilové obnovy v kontextu státně církevní politiky pražského jara*. In: Fiala, P. – Hanuš, J. (eds.): *Koncil a česká společnost: historické, politické a teologické aspekty přijímání II. vatikánského koncilu v Čechách a na Moravě*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. 185 str.

Černý, Josef: *Za dráty komunismu: 5291 dnů na Borech, v Leopoldově, na Mírově, ve Valdicích*. Praha: Paseka, 2005. 77 str.

Demel, Zdeněk: *Pod dohledem církevních tajemníků. Omezování činnosti katolické církve v Československu 1945 – 1989 na příkladu jihočeského regionu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 323 str.

Grygar, Jiří: *Svět vědy a víry*. Valašské Meziříčí: Aldebaran, 2002. 102 str.

Historický lexikon obcí 1869 – 2005. Praha: Český statistický úřad, 2006. 759 str.

Huvar, Antonín: *Dívčiny*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1997. 290 str.

Huvar, Antonín: *Přirozená výchova k vůdcovství*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994. 314 str.

Huvar, Antonín: *Střepy jednoho života*. Toronto : Moravia Publishing, 1995.

- Huvar, Antonín: *Synci: od kolébky k oltáři*. Olomouc 1996. 239 str.
- Huvar, Antonín: *Záblesky z temného dolu: hovory k bratřím v době tísně (1956 – 1995)*. Olomouc 1995. 158 str.
- Huvar, Anotnín: *Život žabím pohledem* (online). Dostupné na http://huvar.condata.cz/Knihy_Huvar/%C5%BD%C3%A1by/cd/zaby.pdf
- Kaloczany, J.–Kilnarová, M.: *Kronika obce Albrechtický*. Albrechtický 2000. 60 str.
- Kaplan, Karel: *Nebezpečná bezpečnost*. Brno: Doplněk, 1999. str. 131.
- Kaplan, Karel: *Stát a církev v Československu v letech 1948 – 1953*. Brno: Doplněk, 1993. 440 str.
- kol. autorů: *Almanach Masarykova gymnázia v Příboře vydaný ke 100. výročí založení školy*. Příbor: Masarykovo gymnázium, 2002. str. 107.
- Kosáková, Klára: *Příspěvek k likvidaci ilegální skupiny Huvar na Zlínsku v roce 1948*. Bakalářská práce. Brno 2011. dostupné na http://is.muni.cz/th/327252/pdf_b/KOSAROVA_KLARA_BAKALARSKA_PRACE.pdf
- Křupka, Václav: *Hrad Mírov od založení po současnost*. Mírov: Věznice Mírov, 2008. 167 str.
- Libor, Jan (ed.): *České církevní dějiny ve druhé polovině 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. 119 str.
- Ludvík, František: *České katolické kněžstvo s národem a lidem v boji, utrpení a práci pro lepší zítřek. Dokumenty – projevy – směrnice*. Praha – Příbram: Arcidiecéšní pastorační ústředí, 1946.
- Musil J. V. – Musilová M.: *Šestaosmdesátiletý Msgre. ThDr. Antonín Huvar OT a jeho publicistická, přednášková a literární činnost*. (online) [21. 2. 2012] Dostupné na <http://szcpv.org/09/huvar86.pdf>
- Novotný Vojtěch: *Učitelé teologické fakulty v letech 1950 – 1989*. In: Novotný, Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939-1990. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*, Praha: Karolinum, 2007. (online) [cit. 6. 3. 2012] Dostupné na: http://www.cdct.cz/old/files/novotny_kapitola.pdf
- Ondok, Josef Petr: *Muklovský Vatikán*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2002. 135 str.
- Palán, Aleš: *Člověk musí hořeti. Bohumil Vít Tajovský v rozhovoru s Alešem Palánem a Janem Paulasem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. 466 str.

- Paulas, Jan – Šebek, Jaroslav (ed.): *Katolické noviny 1949 – 1989*. Praha: Katolický týdeník 2009. 247 str.
- Pospíšil, Jaroslav: *Hyeny v akci*. Vizovice: Lípa, 2003. 693 str.
- Rázek, Adolf: *StB+justice: nástroje třídního boje v akci BABICE*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002. 295 str.
- Svoboda, Rudolf – Weiss, Martin: *Kříž pod rudou hvězdou*. České Budějovice: Jih, 2009. 262 str.
- Šantora, Roman a kol.: *Skautské století*. Praha: Junák – TDC: Mladá fronta, 2012. str. str.20.
- Šedivý, Zdeněk: *Bory – Mírov*. Praha: Eva, 2009. 143 str.
- Vaško, Václav: *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce. I*. Praha: Zvon, 1990. 267 str.
- Zemek, Jakub A.: *Vatikánský špión*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002, 119.str.

Periodika

- Bajer, Josef: Vzpomínky jsou stále živé. In: Fulnecký zpravodaj 2011, č. 6, str. 16.
- Hamšíková, Jaroslava: *Velehradská pouť 1985* (online). [cit. dne 11. 1. 2012]. In: Getsemany, č. 137. Dostupné na <http://www.getsemany.cz/node/504>
- Hanácký a středomoravský den, roč. 10, č. 252, str. 3.
- Hnilová Lenka: *Kněz a skaut: Lidem přeji lidsky čisté sebevědomí*. Olomoucký den. č. 303, 31. 12. 2004.
- John, Roman: *Valdice a osudy politických vězňů 1948–1989*. (online) [cit. 3. 2. 2012] In: Paměť a dějiny 2009/04. Dostupné na <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad0904/105-113.pdf>
- Kafková, Alena – Kýr, Aleš: *Věznice Valdice v historii českého vězeňství*. (online) [cit. 5. 2. 2012] In: Historická penologie 2007, č. 2, str. 9. Dostupné na http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Historicka%20penologie/2007/hp_07_02.pdf
- Koudelka Josef: *Útěk*. (online) [cit. 23. 2. 2012] Necenzurované noviny, roč. 1, č. 6. Dostupné na <http://www.cibulka.net/nnoviny/nn1991/nn0691/obsah/11.htm>
- Mladá fronta Dnes, roč. 15, č. 298, str. C/3.
- Literární listy, roč. 1, č. 4, str. 4.

Opusculum, měsíčník české dominikánské rodiny. roč. 8, č. 6, str. 18. (online) [cit. 13. 2. 2012] dostupné z <http://opusculum.op.cz/2009/06/opus06.pdf>

Rudé právo, 5. 11. 1948, roč. 28, č. 258, str.1.

Žurnál UP, roč. 15, č. 23, 28. 4. 2006.

Internetové zdroje

Farnost Velká Bystřice a Hlubočky. (online) [cit. 24. 2. 2012] Dostupné na

<http://www.farnost-vbystrice.wz.cz/>

Fojtíková, Lenka: Rozhovor s politickým vězněm panem Vymyslickým z Dolních Bojanovic. (online). [cit. 13. 2. 2012] dostupné na

http://slovacko.org/home/?acc=politicky_vezen

Kastnerová, Irena: Křížová cesta Luboše Hrušky (životem). (online). [cit. 22. 1.

2012] Dostupné z <http://protikomunisticke.misto.cz/kamencti/hruska.htm>

Na plovárně s Antonínem Huvarem, odvysíláno 4. 10. 2009. Dostupné na

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1093836883-na-plovarne/209522160100002-na-plovarne-s-antoninem-huvarem/video/>

Nešporek, Vítězslav: Kostel Narození Panny Marie v Orlové (online). [cit. 23. 1.

2012] Dostupné na <http://www.hornickyklub.info/view.php?cisloclanku=2008010010>

Paleček Lukáš: Stručná historie Věznice Plzeň. (online)Vězeňská služba České republiky. [cit. 12. 2. 2012] dostupné na <http://www.vscr.cz/veznice-plzen-47/informacni-servis-1614/historie-1157/>

Rozhovor s Aloisem Mackem (online). [cit. 2. 1. 2012] Dostupné na

<http://www.politictivezni.cz/alois-macek.html>

Teřhal, Vladimír: Vzpomínka na Josefa Glogara. (online) [cit. 3. 12. 2011]Dostupné na

<http://www.casopispoodri.cz/osobnosti/images/Vzpominka%20na%20Josefa%20Glogara.pdf>

ThDr. Antonín Huvar, příběh pamětníka. Dostupné na

<http://www.pametnaroda.cz/data/witness/82/recording/104-transcript.htm>

Seznam použitých zkratk

- ABS – Archiv bezpečnostních složek
ČSAV – Československá akademie věd
DKO – Dílo koncilní obnovy
KAV – NF – Komise akčního výboru Národní fronty
KNV – Krajský národní výbor
MěNV – Městský národní výbor
KSČ – Komunistická strana Československa
MNV – Místní národní výbor
MV – Ministerstvo vnitra
NA – Národní archiv
OKD – Ostravsko-karvinské doly
ONV – Okresní národní výbor
PoStB – pobočka oblastní úřadovny Státní bezpečnosti
SČM – Svaz československé mládeže
SNB – Sbor národní bezpečnosti
StB – Státní bezpečnost
SÚC – Státní úřad pro věci církevní
ÚAV – Ústřední akční výbor
ÚV – Ústřední výbor

Resumé

This dissertation work is aimed at showing, how can be one life influence by certain epoch. There is describe life story of priest, political prisoner and scout Antonín Huvar. Progress of relation between state and church is describe in the first chapter. The others chapters are dedicate to person of Antonín Huvar. As young man, who just finished his studies, he made a decision, which influenced his future life. He protested against conditions in our country, against comunistic policy. So that he was arrested and he was given a ten-year sentence. He spent ten years (between 1948 and 1958) in prisons, he worked for example in coal mine. This time, which he spent in prison, influenced him very much. After release he didn't have a permission to officiate, so he had to work like labourer.

During period of political liberalization he got a permission, and he was allowed to be active like a priest. He officiated for example in Fulnek, Velká Bystřice, Orlová. Everywhere he tried to work with young people, moulded them. At the same time he also carried about churches and chapels. Huvar with parishioners reconstructed church buildings including presbyteries and wayside shrines.

After Velvet revolution he spent short time as a teacher on Sts Cyril and Methodius Faculty of Theology in Olomouc. Anytime, when he was asked, he gave lectures on conferences, at schools etc. Like a scout he worked whole life with children and youth.

He was awarded a few prizes. In 1995 he was awarded by pope. He gained a title of Honorary Prelate of His Holiness. In 1998 he was awarded by Czech prezident Václav Havel. He wrote up his life experiences and also opinions on upbringing in several books. He was retired in 2005, but he still helped in priestly service. He died in 2009, he is burried in Albrechtický.

Seznam příloh

1. Rodinná fotografie
2. Rodinná fotografie
3. Rodinná fotografie
4. Rodinná fotografie
5. Fotografie Antonína Huvara z vyšetřovacího spisu
6. Otisky prstů Antonína Huvara z osobního spisu
7. Moták z Temného dolu
8. Umístění Antonína Huvara do farností
9. Leták Bratře a sestro
10. Leták Ať žije cirkus
11. Leták Dejte si pozor na řeč
12. Založení Junáka v Albrechtických
13. Rozhovor s Helenou Huvarovou

Příloha č. 1 – Rodinná fotografie rodiny Huvarů: rodiče Josef a Božena Huvarovi, děti Josef, Božena, Ludmila, Zdeněk, Karel, Anna a nejmladší Antonín

Příloha č. 2 – Fotografie rodičů Antonína Huvara při svatbě

Příloha č. 3 – Fotografie bratrů Huvarových při Antonínově primici v roce 1947

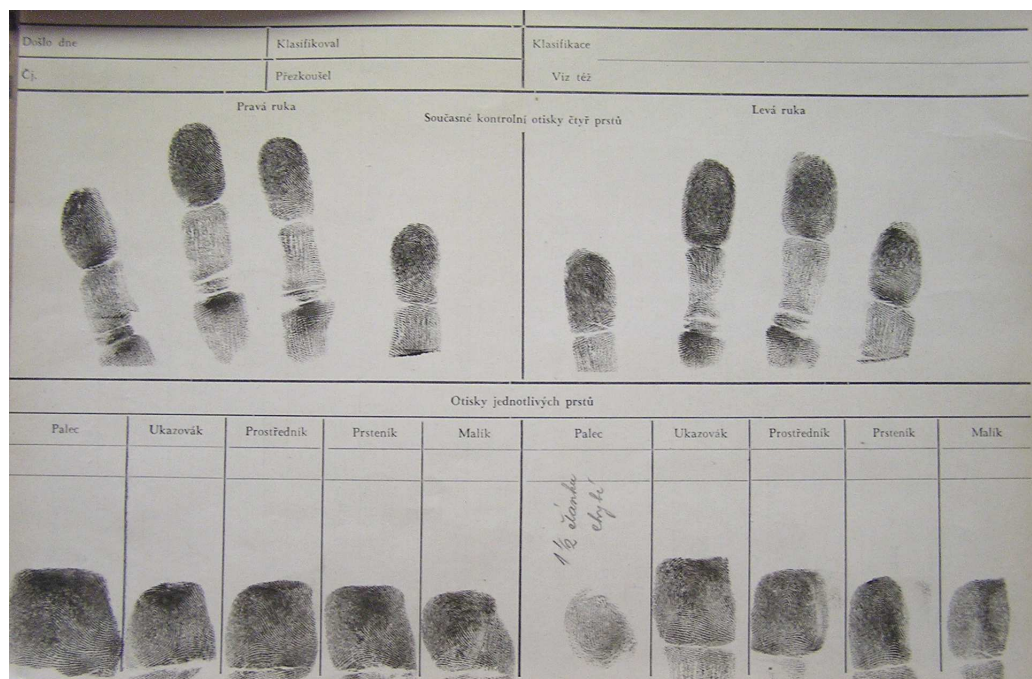
Příloha č. 4 – Fotografie Antonína Huvara s rodákem ze Studénky kardinálem Tomáškem

Příloha č. 5 – Fotografie Antonína Huvara z vyšetřovacího spisu

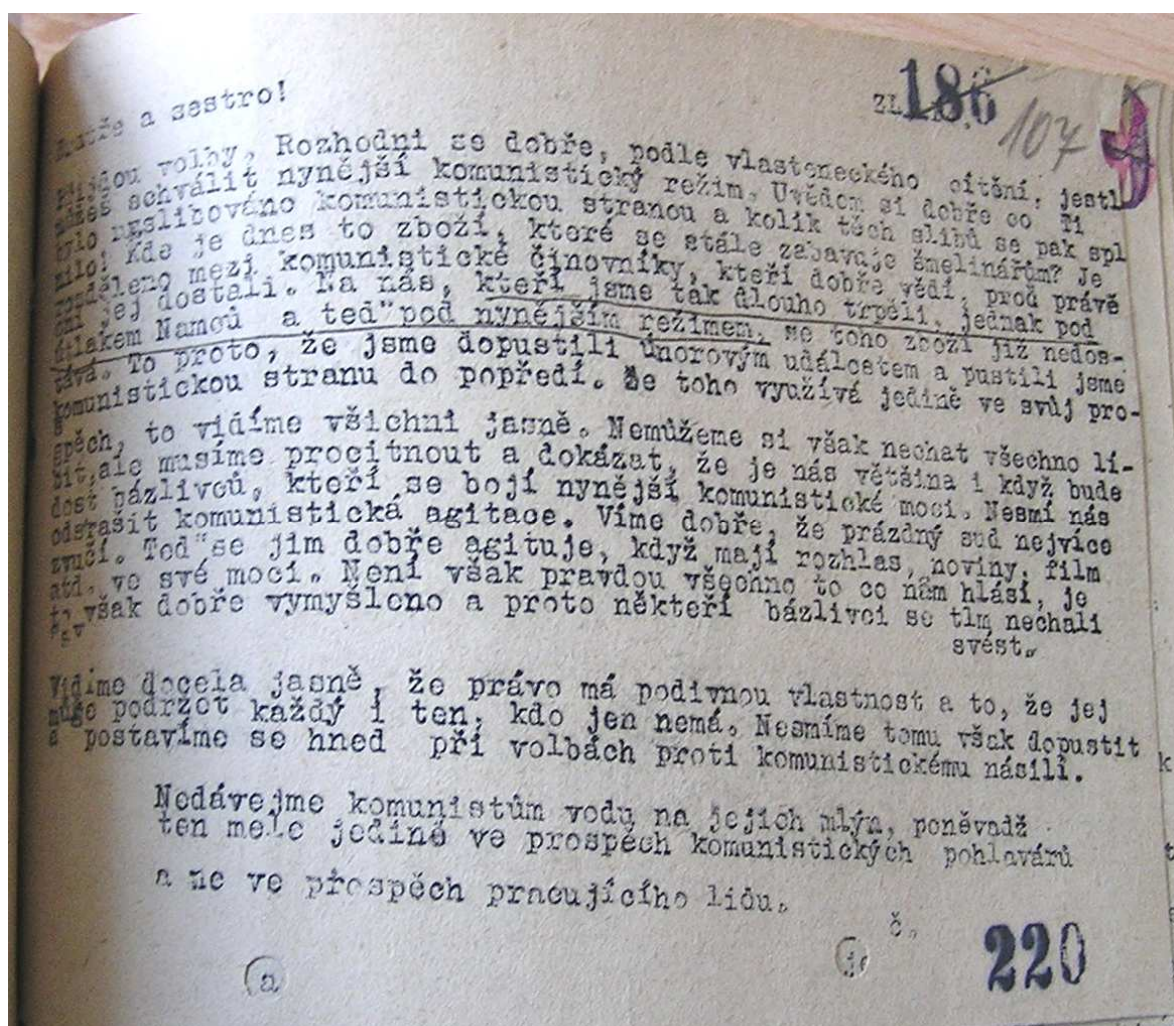
Příloha č. 6 – Otisky prstů Antonína Huvara z osobního spisu

Příloha č. 8 – Umístění Antonína Huvara do farností

Farnost	Funkce	Datum OD	Datum DO	Číslo dekretu
Vizovice	K	1.8.1947	26.9.1948	ACO 47/80
Pozděchov	Aexv	1.1.1948	26.9.1948	52/48
Fulnek	K	15.10.1967	1.6.1969	3133/67
Velká Bystřice	A	1.6.1969	1.9.1972	2571/69
Hlubočky	Aexc	1.6.1969	1.9.1972	2571/69
Velká Štáhle	A	1.9.1972	1.6.1975	2821/72
Břidličná	Aexc	1.9.1972	1.6.1975	2821/72
Václavov u Bruntálu	Aexc	1.9.1972	1.6.1975	2821/72
Orlová	A	1.3.1982	1.7.1990	
Rychvald u Karviné	Aexc	1.5.1987	1.2.1990	
Petřvald u Karviné	Aexc	1.2.1990	1.7.1990	
Velká Bystřice	F	1.7.1990	1.1.2005	1397/90
Hlubočky	Aexc	1.7.1990	1.1.2005	1397/90

Příloha č. 9 – Leták Bratře a sestry!

Ať žije cirkus!

Opravdové rajske ovzduší již k nám proudí z Maďarska, Rumunska a jiných „Slovanských“ států. U nás se již velmi hojně usadili „netopyři“, kteří svým zbesilým kroužením ve vzduchu chtějí nahánět strachu. S velkou rychlostí se museli dáti všichni tito přítelíčkové do „očistý“ - protože mají ruce potřísněny krádežemi a podvody. Proto nesnesou mezi sebou nikoho, kdo by mohl buditi aspoň zdání, že by byl poctivým vlastencem a Čechem. Zesko-li nám chce udělat „děda“ kůlnu, ve které se bude štípat jenom rudé dříví a hlava plnit tím smetím, který nosí všichni ti světlo-noši ve svých hlavách.

O demokracii se mluví po plné hubě, škoda, že si to většina těch lidiček nedovede ani přeložit! Domnívají se, že v ládne lid, kdež „vodník z Kroměřížských hrází“, pan Klobouček“ plní místa oddychu. Všichni ho jistě dobře budete znáti - protože není snad předpisu, který by nedovedl přestoupit, taková je to mravní výška.

Zjednodušení je nyní ovšem značné v tom, že se již nikdo nebude moci vytahovat nad jiné svým vědění, protože všichni budou stejnými omezení. Universita, nebo učňovské školy, politická výchova, nebo nauka o hnoji - všechno bude stejné! Jen sraďte po plných doušcích to nové bujaré myšlení!! Již nebude ani malomyslnosti! Všichni budou vědět stejně, i ti kdo dávají předpisy i ti kdo je budou plnit!

Jen jedno žení z tebe teprve čl oběka a to je legitimace do jediné šťastné strany.

O zdraví se stará výtečně školný kápi p o z německých koncentráků. Všechno už kopíruje podle starého Rehalu jenom co je hodně blbě, je tím, že se nenaučil ještě překládat.

Pravda musí být přružná!! Proto věřte jenom těm, kdo vám troubí o svobodě!

A co volby?? Kdo prožil Reich, ten bude volit bezpečně a jistě, protože má ještě to „ja“ a „nein“ v živé paměti. O vaši svobodu je postaráno, nikdo nedostane vaši kandidátku do rukou, protože bude dobře poznačena!

Dej se chlácholil nároky, že ti bude pomůženo / ale od peněz a majetku! Ti, kdo potřebovali dříve Krást, nyní budou mít své ho / dostat.

Všimněte si smůny vítězství! Čtvrtek, pátek, sobota - není žádná robota. ušetříme materiál a v neděli zácpeme hubu těm, kdo chtějí proti naší straně. Bohu sebořeme též na co si dělá nárok.

Brigáda u Rakovníka chytla 2 nebezpečné muže, kteří chystali dobrodružný výlet za hranice. 80 letý Sránek prý lezl právě přes 2 m vysoký plot obtěžkán batohem se špinavým prádlem a cizími valutami. On si zaslouží, aby byl napomenut, protože již dvakrát zradil vládu. Po prvé nepodepsal sám Mnichovskou dohodu a nyní jako napravitelný, že chtěl podnikat výlety, když si naši nepřejí.

Demokracie není jenom malá cení ně vypláchnutýma hubama, ale moci ukázat, že si dovedeme udržet klópy baztých „fleků“

Žádný los do nebe nerostl a ani ne „Boží los“ / Gott Wald / !!!

Ať žije nová demokracie !!

Příloha č. 11 – Leták Dejte si pozor na řeč!

DEJTE SI POZOR NA ŘEČ !!

protože se to nesmí vědět , že :

ministr Mas a r y k byl jistě zastřelen
že Dr Drtinu chtěli naši osvoboditelé otrávit jako kočku a že jim to nějak
s těmi dvanácti metry skoku při sebevraždě nefunguje .

Ministru M a j e r o v i chtěli ulehčit život , aby se na ten chlívěk ne-
musel dívat , proto mu vypíchli oko - .

Z a s t á n c e s e d l á k ů S O C H O R E C byl na Špilberku umučen
a poslán domů jako kdysi zá s l u k y z koncentráků ./ neskočil též po oběsní
z okna ?

Bude ještě i po t ě c h úspěšně n e u z a v ř e n ý c h smlouvách se zahra-
ničím podnik Baťa prosperovat ? Bude snad stačit jako vrchová kůže ta ,
která bude stažena z Dr I v a n a H o l é h o ?

Jakých rozměrů jsou ty stupně k blahobytu , že tam nikdo nemůže dosáhnouti ,
mimo ty , kteří si podloží legitimaci komunistickou pod nohy ??

To již byste ale měli vědět , že patriarchou příští církve lidově demokratické
bude vodník Kroměřížský pan K l o b o u ě k . Ministrovat mu budou
př i jeho službách u Božího lesa / G o t t w a l d / Z a p o t o n d a s Dědečkem .

Tomu ale nevěřte , že byl na p. presidenta spáchán atentát , protože je po-
střelena jenom paní Hana Benešová .

Zrádcem národa je ten , kdo prozradí , že komunista zabil na černo .

Proč je zase Z o r i n v P r a z e ????

S n a d se chce podívat na ten bílý lístek , který volil náš pán prezident ?
Jako část reparací z Německa byly již k nám převezeny dva koncentráky , jenom
kápy máme místní .

Proto musíme snižovat úroveň našich škol , aby se nikdo nedostal svým vědění
n i n d a naše pohlaváry . C o F r a n t a M r á z ???

Kdo dovede odpovědět , proč je nejlepší ministerský předseda kameník ??

S t a r á p y t l o v i n a je cennou surovinou k výrobě jednotného lidově demokratického
o d ě v u .

O vaši bezpečnost se již starají stovky konfidentů ve vašem nejbližším okolí .

Taká bude úřední řeč v novém protektorátě ???

D v o u l e t c e z d a r !!!!!

Řekněte, prosím, na začátku, jaký vztah jste měla k p. Antonínu Huvarovi.

Já jsem byla švagrová.

A poprvé jste se potkali nebo znali jste se?

Od malička, on byl od čtyři roky starší než já. My jsme se znali, já bych řekla od školy. Kdysi v Orle, pak ve Skautě, , on i založil Skauta

On přímo to tady zakládal?

On přímo..přímo on založil Skauta. Hned po válce.

Jeho rodiče, měli radost, když se rozhodl, že půjde na kněze?

No samozřejmě. Toník, jak mi psal, tak od začátku chtěl být knězem.

Jeho tatínek dělal co?

Stolař, dělal ve Vagonce, a předtím měli pole a živili se tak, jak to kdysi bylo.

Když byl vysvěcen, byl ve Vizovicích, kde působil a tam byl zatčen, ihned poté, co se to stalo, jste začali mít problémy?

Okamžitě, hned když ho zatkli. Hned ten den, vyhodili mého manžela z práce.

Pracoval tam sedm let. Já tři děti a manžel bez práce.

I ostatní jeho sourozenci byli nějak postiženi?

Karel byl v Čechách, ten nebyl, a Josef byl v Ostravě jako učitel a zajímavé, že děcka Josefovy se nedozvěděly, že mají strýce zavřeného, protože on učil a on říkal, co by jim to pomohlo, jenom poškodilo, tak Josef vůbec nevěděli nic. My jsme to odnesli, protože jsme byli teda tady.

Jeho maminka v tu chvíli ještě žila a tatínek už ne..

Tatínek už ne, on umřel rok před naší svatbou a my jsme museli rok čekat, to byl vždycky smutek, že? Tak jsme rok museli čekat se svatbou, ani na Toníkově primici nebyl, Toník měl totiž primici až po mojí svatbě.

Když jste ho chtěli jet navštívit ve vězení, tak co to obnášelo.

Musel první být lístek od něho, povolení, že může dostat návštěvu, to trvalo někdy dlouho a pak nám teprv napsal a my jsme na základě toho, jestli může mět dva lidi, nebo tam možu tři, ale museli to být nejbližší příbuzní, tak jsme mohli jet.

A byli jste tam dlouho?

Ne, to ti bylo odměřené, tak nanejvýš dvacet minut. A to byl jeden dozorce, to byly mříže, zasklené, tu byl jenom kousek volného a my jsme byli tu, vedle nás seděl jeden dozorce, vedle něho seděl druhý dozorce, aby jsme mu nemohli nic přes to okénko, nanejvýš ruku podat, ináč nic.

A posílat jste mu mohli něco?

No taky na povolení, pokud dostal povolení, jak se choval, tak podle toho. A to muselo být odvážené, on nám napsal, co tam může být, stejně to někdy dostal a někdy to vůbec nedostal.

A psát vám mohl?

No psát a zas to bylo cenzurované. Já mám od něho hodně dopisů, a všechny cenzurované. Taky měl na to povolení. Někde to bylo volnější, psal jednou za týden, a někde mohl psát jednou za měsíc, to záleželo na tom kriminálu, jaké tam byly podmínky.

Oni ho během deseti let několikrát překládali, to jste se vždycky dozvěděli.

No on nám psal, že je zas tam a adresu nám poslal.

Když ho propustili, tak se vrátil sem a pracoval na těch rybnících tady a účastnil se nějak veřejného života, s mládeží?

Ne, to by nemohl, on byl tak hlídáný, ani na návštěvu málem nikdo, ten byl hlídáný. Nevím jestli to mám říct, on sice mši svatou sloužil doma, tudy, měl tu takový koutek, denně, a to ještě všechno jsme měli zamknuté, zavřené, aby tu žádný nevešel.

A bydlel teda u vás tady?

Tu, právě v té místnosti. A my jsme bydleli navrchu (v patře).

A ta maminka bydlela taky tady,

Jo a my jsme si postavili vrch, abychom tady mohli všichni zůstat.

Když přišel někdo jiný než příbuzný, tak to bylo zle. Ten byl hlídáný ze všechkých stran. A my též. Málo chodil ven, skoro vůbec.

On musel podepsat při propouštění, že o tom, co ve vězení zažil nebude mluvit, mluvil o tom někdy?

To jsem neslyšela, nemluvil, nikdy. Až potom, po převratu, až měl přednášky, tak potom ano, to už jo.

A když se vrátil, tak ne.

On asi neměl ani chuť, on byl tak zdeprimovaný, že nemohl ani červenou barvu vidět, on ji tak nesnášel. Kluci byli malí – Petr a Zdeněk – já jsem jim upletla červené svetry, já jsem neměla jinou vlnu. To jsem tenkrát jim to nesměla obléct. On byl Červenou nesnášel.

A věděli jste, za co konkrétně byl odsouzený, když ho zatkli.

My jsme tušili, když pracuje s mládeží, že byla taková doba. Skaut se likvidoval, všechny skauty likvidovali, my jsme to věděli, že určitě něco s tou mládeží má, protože to jinak nemohlo být. To nemohlo jinak dopadnout.

V tom spise jsou hlavně popisovány ty letáky, šíření letáků a pak o vysílačce.

To s tou vysílačkou už bylo nakecané, ale o těch letákách to pravda bylo. Já ti řeknu, aj my jsme ty letáky měli schované. Každý se snažil proti komunistům. Radová Lída, skautka, ta ty letáky roznášela v továrně. Já jsem říkala, jak to můžeš a ona pravila, já idu do kanceláře a říkám, podívejte se, co jsem našla v koši na odpadky. Tak to tam přinesla. Jmenovalo se to Komunisté ráj na zemi. My jsme to měli v otomaně, tam kdysi byly ty pera, tak jsme to měli v těch perách schované.

Díky tomu zatkli i jiné, například vašeho bratra pana Václava Pavlíka a ještě Zdeňka Šajtara.

Jo, a Zdeňka Šajtar, ten všechno vyzradil, toho pustili hned. A od té doby se s Toníkem nebavil, ani se mnou, to je tak starý jak já. Možná ho donutili, když ho mlátili, každý nemá tu sílu, aby to vydržel.

Nejhorší bylo pro Toníka to, jak mu řekli, že mu zavřou maminku, tak oni na něho působili, že? Mláčení, to on snášel, sedmkrát vydržel a pak omdlel. Ale to jak mu to řekli, tak oni je tak psychicky deptali.

Ano, při vyplňování vstupního dotazníku při dotazu na komplikace odpovídá, že nebude moci podporovat maminku.

Ona neměla z čeho žít, kdysi když ženy nebyly zaměstnané, tak neměly důchod. To bylo zlé. Tu byl kousek pole, pak ho sebrali do JZD, no a tak z čeho měla žít. My jsme též neměli, ja jsem byla doma a děckama, a nebyly přídavky na děcka jak dneska.

Bylo to těžké. On už potom, jak byl na tom rybníku, mohl pomáhat jak mamince tak nám, co mohl, tak pomohl. Jinak já nevím, jak bychom to zvládli.

Státní souhlas dostal až v roce 1968?

No, ano

A pak mu ho zase vzali, mělo to nějaký konkrétní důvod?

Jestli komunisté potřebovali důvod, já nevím, asi zase jim vadilo, že lidé za ní jdou. Starosta Albrechtiček se měl vyjádřit, v 68, tak napsal a na základě toho dostal ten souhlas, ale pak? Prostě mladí za ním táhli, tak to jim vadilo. Ve Vrchách a ve

Fulneku měl skauty, a v 69 se vlastně rušili skauti, tak rušili i vedení. Nepotřebovali důvod.

Pak on pracoval někde na dopravních stavbách.v Olomouci, takže už bydlel jinde. On většinou byl doma, měl takový pronájem jen. On dělal i ve mlýně – v Jeseníku, a to byl doma. On dojížděl, měl motorku a na té motorce dojížděl. Neoficiálně bydlel během toho i ve Vražném u Lidčinyých rodičů. Trvalé bydliště měl až doteď v Albrechticích.

Co se týče návštěv ve vězení, tak z počátku návštěvy neměl.

Ze začátku ne, pak měl ty tresty a hned mu zarazili.

Našla jsem důvody k trestu, že se učí cizímu jazyku, že hraje šachy vyrobené z chleba atd.

Oni si uměli najít tak pitomé důvody,

Co bych ti tak ještě řekla.

Já jsem s ním celé roky žila, my jsme se znali od dětství. My jsme spolu hráli divadlo, on měl osm roků a já čtyři. On dělal beránka a já jsem tam brečela. Potom jsme jako skauti. Povahu měl veselou, pro vtip nechodil daleko.

Já jsem proti takovému, aby ho stavěli na pomník. Zkusil hodně, to jo, ale za to má zásluhy, to ho Pán Bůh odmění, to nemusí mít tady, aspoň mi to tak připadá, to víš, já jsem s ním celé roky tu žila.

Anotace

Název práce: Mons. ThDr. Antonín Huvar, Fam OT - příběh kněze, politického vězně a skauta v kontextu režimní proticírkevní politiky

Název práce v anglickém jazyce: Mons. ThDr. Antonín Huvar, Fam OT – story of the priest, political prisoner and scout in the context of communist policy against church

Anotace: Práce se zabývá osobou Antonína Huvara, kněze, politického vězně a skauta. Jeho život je představen v kontextu protirežimní církevní politiky. Oficiálními vztahy církve a státu se zabývá především první kapitola práce, další kapitoly se soustředí na osudy A. Huvara. Zaměřují se na postih komunistickou mocí, ať už během věznění nebo po propuštění na svobodu.

Anotace v anglickém jazyce: The disertation work is about Antonín Huvar, He was a priest, political prisoner and scout. His life is presented in context communist policy against church. Progress of relation between state and church is describe in the first chapter. The others chapters are dedicate to person of Antonín Huvar.

Klíčová slova: Antonín Huvar, komunismus, římskokatolická církev, proticírkevní politika, kněz, skauting, politický vězeň, věznice

Počet znaků: 147 798